

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3
ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

อภิวัฒน์ เรื่องพุล

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3
ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวงษ์ จังหวัดแพร่

อภิวัฒน์ เรืองพูล

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ได้พิจารณาการศึกษา
ต้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3
ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์พรณยุพา นพวัฏ)

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์

สิงหาคม 2560

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยที่กรุณาได้ให้คำปรึกษา และแนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงตลอดจน ความทุ่มเทของอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ที่ให้ความร่วมมือกับผู้วิจัยในการให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ จนได้ข้อมูล เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์ และสังเคราะห์

ขอขอบคุณคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา ที่ทำการเปิดหลักสูตร การเรียน และการสอน รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะ ซึ่งทำให้ผู้วิจัย ได้มีโอกาสเปิดโลกทัศน์ทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ตลอดจนวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผ่านกระบวนการศึกษาเรียนรู้จากอาจารย์ผู้สอน และศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเอง

งานวิจัยจะสำเร็จไปไม่ได้หากไม่มีแรงบันดาลใจจาก คุณปู่สงคราม พรหมจรรรยา ผู้วางชนม์ที่เป็นแรงบันดาลใจ สนับสนุน และส่งเสริมทางการศึกษา ผู้วิจัยขออุทิศงานวิจัย ฉบับนี้แด่คุณปู่ผู้เป็นที่รักยิ่งของผู้วิจัย

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ ให้แก่เหล่าคณาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้จนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูตเวทิตาคุณ แต่คุณย่า บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟัง คำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

อภิวัฒน์ เรืองพูล

ชื่อเรื่อง: การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี

อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่

ผู้ศึกษาค้นคว้า: อภิวัดน์ เรืองพูล, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง: รป.ม. (นโยบายสาธารณะ), มหาวิทยาลัยพะเยา,

2560

ที่ปรึกษา: ดร.ฉัตรทิพย์ ชัยฉกรรจ์

คำสำคัญ: การร่วมกันผลิต, การจัดการขยะ

บทคัดย่อ

การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ (Coproduction) ในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ” มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1. เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ ของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ 2. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการ โดยเป็นการศึกษาภายใต้หลักการ “การร่วมกันผลิตบริการ สาธารณะ เพื่อการจัดการขยะอย่างครบวงจร” และวิธีการวิจัยเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างกับกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านทุ่งศรี ทั้งการเลือกสัมภาษณ์ผู้บริหารชุมชนตามผังโครงสร้างทางการบริหารชุมชนของหมู่บ้าน จำนวน 8 คน และใช้วิธีการแนะนำบอกต่อจากหัวหน้าคุ้ม จำนวน 12 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 20 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรี ให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันในการดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนภายใต้การลงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวทางปฏิบัติที่เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเริ่มตั้งแต่การร่วมกันวางแผนไปถึงการประเมินผล และการร่วมกันวางแผน เพื่อพัฒนาองค์กรตนในอนาคต ทุกคนจะมีส่วนร่วม และได้ร่วมกันตามกระบวนการ ซึ่งตั้งแต่กระบวนการคิด วางแผนงาน นำไปสู่การปฏิบัติ และประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาการร่วมกันปฏิบัติ ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สำหรับข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยมี 2 ประการ ได้แก่ 1) จากการวิจัย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลง และพัฒนาชุมชน คนในชุมชน และปราชญ์ประจำชุมชน ล้วนแล้วแต่อยู่ในวัยสูงอายุ ดังนั้นควรที่จะดึงคนรุ่นใหม่พลังแห่งการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ เข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในทุก ๆ ด้านของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จ ในครัวเรือนต่อไป 2) ควรมีการศึกษา และวิจัยเพิ่มเติมในเชิงแนวคิด “การร่วมกันผลิต (Coproduction)”

Title: COPRODUCTION IN WASTE MANAGEMENT: CASE STUDY OF BAANTHUNGSRI M. 3

THUNGSRI SUB-DISTRICT, RONGKWANG DISTRICT, PHRAE

Author: Abhiwat Ruengphoon, Independent Study M.P.A. (Public Policy), University of Phayao, 2017

Advisor: Dr.Chattip Chaichakan

Key words: Co-production, Waste Management

ABSTRACT

Coproduction in Waste Management of Baan-Thungsri M. 3 Thungsri subdistrict, Rongkwang district, Phrae have Purpose to 1) To study the coproduction in waste management of Ban Thungsri M. 3, Thungsri Subdistrict, Rong Kwang District, Phrae Province. 2) To bring the research results into policy and academic recommendations, by study under the principle of "co-production of public services for integrated waste management". And research methods are in accordance with qualitative research methodology, and data collection is conducted using semi-structured in-depth interviewing method with samples of Ban Thungsri. Both the interviews with community leaders were selected based on the community management structure of the village of 8 peoples, and the method of recommendation was 12 persons from the head of the company, including 20 interviewees, and data analysis uses content analysis techniques.

The study found that Ban Thungsri. It is important to cooperate with each other at all stages of the resolution process at the village community meeting. To get a conclusion Practical approach in the same direction. From the planning to the evaluation and the planning to the development of the organization in the future. Everyone will participate and get along in the process. Since the planning process leads to practical implementation. And assess performance for joint development practices to increase efficiency. There are two main suggestions for research. 1) The research shows that the headman plays an important role in driving change and developing community. People in the community and the sages in the community are all in the old age. So should the new generation bring the power of change to the new age. To participate in the co-production of public services in all aspects of the community, especially household waste management in the next. 2) There should be further study and research on the concept. "Co-production"

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย	4
กรอบแนวคิด.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิด ทฤษฎี การบริการสาธารณะ	8
แนวคิดการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ.....	23
แนวคิด ทฤษฎี การจัดการขยะมูลฝอย.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
กรอบแนวคิด	42
3 ระเบียบวิธีวิจัย	43
กลุ่มตัวอย่าง.....	43
เครื่องมือการวิจัย.....	44
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	46
การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ.....	46
ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ.....	52
การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ.....	64
ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ.....	70
ข้อเสนอแนะ.....	74
5 บทสรุป	81
สรุปผลการวิจัย.....	81
อภิปรายผลการวิจัย.....	87
ข้อเสนอแนะ.....	90
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 20 คน.....	93
ชุดคำถามงานวิจัย: การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง.....	95
ภาคผนวก ข ประมวลภาพการลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัย.....	97
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	106

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาขยะล้นเมือง และชุมชน อันเป็นผลมาจากการเพิ่มประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม (อมรพันธุ์ วิเศษพานิช, 2551, หน้า 1) เพราะสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์เปลี่ยนแปลงตามกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อประชากรเพิ่มขึ้นความต้องการการบริโภค หรืออุปโภคปัจจัย 4 จึงมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีการบริโภค หรืออุปโภคเพิ่มขึ้นย่อมมีการเพิ่มผลผลิตสินค้า และบริการในภาคอุตสาหกรรม จนทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีการขยายตัวตามสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยที่ส่งผล และเข้ามาสอดคล้อง ปัจจัยต่าง ๆ ส่งผลให้มีการอุปโภค-บริโภคสินค้าและบริการนั้น ๆ ตามความต้องการ และความสามารถของคนในสังคมประเทศไทย ทำให้ภายหลังการอุปโภค-บริโภค สินค้า และบริการนั้น ๆ มีเศษวัสดุเหลือใช้โดยอาจนำกลับไปใช้ใหม่ได้กับใช้ไม่ได้ ซึ่งอย่างหลังกลายเป็นขยะที่ส่งผลเสียต่อการดำรงชีวิตเกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ ตามสาเหตุที่เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในมิติต่าง ๆ เป็นผลมาจากการขาดการวางแผน และการจัดการที่มีคุณภาพ (ปิยรัตน์ วงศ์จุมมะลิ, 2551: หน้า 1)

ภาครัฐมีแผนในการจัดการขยะอย่างจริงจังภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตามแผนยุทธศาสตร์ที่ “5.6 ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ดังปรากฏในข้อที่ 5.6.7 การควบคุมมลพิษ มุ่งลดปริมาณมลพิษทางอากาศ เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการขยะและน้ำเสียชุมชน พัฒนาระบบการจัดการของเสียอันตราย ขยะอิเล็กทรอนิกส์และขยะติดเชื้อ ลดความเสี่ยงอันตราย การรั่วไหล การเกิดอุบัติเหตุของสารเคมี และพัฒนาระบบเตือนภัยด้านมลพิษ” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11, พ.ศ. 2555-2559, หน้า 17) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตามแผนยุทธศาสตร์ ข้อที่ 5.6.7 ทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นการบริหารจัดการขยะอย่างถูกต้องและครบวงจรตามหลักสุขาภิบาลผ่านรูปแบบนโยบายต่าง ๆ โดยองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำนโยบายไปปฏิบัติตามหลัก Top-Down ไปจนถึงชุมชนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติตาม

หรือมีส่วนร่วมร่วมทางการปฏิบัติตามนโยบายที่เกี่ยวข้อง บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ในอดีตเป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ภายในหมู่บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 สกปรกเต็มไปด้วยขยะนานาชนิด ซึ่งปัญหาหมู่บ้านไม่สะอาด ถนนสกปรกมีปัจจัยหนึ่งที่มีผลทำให้ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ประสบปัญหาดังกล่าว เพราะความมีน้ำใจ ของคนในหมู่บ้านลดลง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการแย่งชิงผลประโยชน์ ท้ายที่สุดความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านลดลง (ธีรวัฒน์ ธีระวิภา, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2558)

จากสภาพปัญหาขยะล้นเมือง และชุมชนเกิดความตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่ตามมา โดยการถือความสะอาดของตนเป็นที่ตั้ง เช่น ในครัวเรือน การอุปโภค-บริโภค สิ่งต่าง ๆ จนเหลือเศษซากที่เรียกว่าขยะทิ้งรวมกันในถังขยะ หรือถุงพลาสติกขนาดใหญ่ แม้แต่ในตลาด บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ มักจะปรากฏในลักษณะเช่นเดียวกัน เป็นต้น ผลจากการขาดวินัยทางการทิ้งขยะ และมีการจัดการคัดแยกขยะเป็นส่วนน้อย ก่อให้เกิดปริมาณขยะมหาศาล ที่ทำการจัดการไม่ทัน เพราะอัตราการเพิ่มของปริมาณขยะซึ่งเป็นผลมาจากการอุปโภค-บริโภค ของประชาชนในแต่ละพื้นที่มีมากกว่าการกำจัดขยะ อีกประการหนึ่ง “สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่มีอยู่บางแห่งไม่สามารถเดินระบบกำจัดได้ ส่วนใหญ่ถูกประชาชนต่อต้าน สำหรับสถานที่กำจัดที่สามารถเดินระบบได้ก็ยังไม่สามารถที่จะบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากระบบกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกหลักสุขาภิบาลจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และประชาชน ที่อาศัยอยู่ในบริเวณข้างเคียงได้รับความเดือดร้อนรำคาญ” (มนตรี นทีนาถวรกุล, 2554, หน้า 1)

ในขณะที่เดียวกันภาครัฐ และองค์กรภาครัฐมีความพยายามที่จะอำนวยความสะดวกโดยการจัดแบ่งถังขยะในแต่ละประเภท พร้อมป้าย และการประชาสัมพันธ์รณรงค์การคัดแยกขยะ เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในแต่ละชุมชนจนนำไปสู่การให้ความร่วมมือ ซึ่งในทางปฏิบัติยังมีประชาชนส่วนน้อยที่ให้ความร่วมมือ และอีกปัญหาหนึ่งที่สำคัญ คือแม้จะมีการคัดแยกขยะออกเป็นแต่ละประเภท ท้ายที่สุดการเก็บขนขยะก็รวมกันในรถเก็บขนตามเดิม จนทำให้การคัดแยกประเภทขยะ เพื่อการทำลายไม่ค่อยสัมฤทธิ์ผล ซึ่งสาเหตุดังกล่าวที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจาก “การขาดงบประมาณ ขาดการบำรุงรักษาระบบเจ้าหน้าที่มีจำกัด และขาดการดูแลรักษาระบบ รวมถึงขาดการเอาใจใส่ดูแลรักษาระบบอย่างถูกต้องเหมาะสม ทำให้สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยหลายแห่งเสื่อมโทรมลงอย่าง

รวดเร็ว มีอายุการใช้งานสั้นลง ซึ่งหากไม่เร่งปรับแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยยิ่งทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต” (มนตรี นทีนาถวรกุล, 2554: หน้า 1 อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2539, หน้า 2)

ในปัจจุบันบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีประชากรจำนวน 317 คน 124 หลังคาเรือน ส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร (นันทนาฏ อุพงศ์, บุญทวารธร วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี, 2558, หน้า 3) “ในอดีตบ้านทุ่งศรีเป็นชุมชนหนึ่งที่ประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมภายในหมู่บ้านสกปรกเต็มไปด้วยขยะนานาชนิด ซึ่งสภาพปัญหาหมู่บ้าน ไม่สะอาด ถนนสกปรก มีปัจจัยที่ส่งผลให้ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ประสบปัญหาดังกล่าวเพราะความมีน้ำใจของคนในหมู่บ้านลดลง มีการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการแย่งชิงผลประโยชน์ ทำหน้าที่สุดความร่วมมือร่วมใจของชาวบ้านลดลง” (นันทนาฏ อุพงศ์, บุญทวารธร วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี สัมภาษณ์ ชีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, วันที่ 15 ตุลาคม 2558)

ผู้นำชุมชนของบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใหญ่บ้าน ได้สังเกตเห็นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น แต่ในช่วงแรกของการดำเนินการไม่มีผู้สนใจ หรือให้ความร่วมมือ แต่ผู้นำชุมชนท่านนี้ไม่ละความพยายามจึงปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง โดยการกวาดลานถนนที่สกปรก การคัดแยกขยะแต่ละชนิด การจัดทำบริการสาธารณะ เช่น การตัดหญ้าภายในชุมชน เป็นต้น จนเป็นที่สนใจ และเริ่มมีคนเข้ามาร่วมทำานผู้ใหญ่จึงจัดเสวนาในหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในชุมชนจนเป็นชุมชนต้นแบบ/ตัวอย่างในการรักษาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ยังเป็นชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้มีการเริ่มปฏิบัติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 อันเป็นการเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงชุมชนผ่านการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนภายใต้แกนนำชุมชนที่ทำให้คนในหมู่บ้านร่วมมือกันสานต่อถึงผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกันอย่างยั่งยืน (นันทนาฏ อุพงศ์, บุญทวารธร วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี, 2558, หน้า 3)

จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่ผู้วิจัยให้ความสนใจที่จะศึกษา “การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ” ว่าชุมชนมีกระบวนการ วิธีการ และรูปแบบอย่างไรในการร่วมกันแก้ไขปัญหขยะที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างครบวงจร นับตั้งแต่การที่ประชาชนในชุมชนสร้างขยะผ่านรูปแบบกรรมวิธีต่าง ๆ ไปจนถึงการนำขยะกลับมาใช้ได้อีกครั้ง และการคัดแยกขยะจะถูกแบ่งเป็น 4 ประเภท คือ 1) ขยะทั่วไป 2) ขยะเปียก 3) ขยะมีพิษ 4) ขยะมีราคา จากเมื่อก่อนต่างคนต่างดำรงชีวิตอย่างไม่ค่อยเกี่ยวข้องกัน แต่ปัจจุบันนี้ทุกคนล้วนแล้วแต่ร่วมมือร่วมใจ

กันแก้ไขปัญหาของชุมชนจนสัมฤทธิ์ผล กลายเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ และเป็นวิทยาทาน เมื่อชุมชนอื่นมาศึกษาดูงาน เพื่อนำเอาสิ่งที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ในชุมชนของตน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
2. เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

ขอบเขตด้านสถานที่

ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารวารสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หรือตำราเรียน เกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ Public service แนวคิดการร่วมกันผลิต ในการให้บริการสาธารณะ Co-production และแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการขยะ Waste management

ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่ภาคสนาม ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยรูปแบบการศึกษาข้อมูลแบบปฐมภูมิใช้หลักการในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง

ขอบเขตด้านประชากร

จำนวนประชากรของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ทั้งหมดมี 317 คน ใช้หลักการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แบบเจาะจงตามโครงสร้างการบริหารชุมชน คือผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน หัวหน้าคุ้ม 5 คุ้ม จำนวน 5 คน และใช้หลักการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบ Snow balling technique ทั้ง 5 คุ้ม รวม 12 คน รวมจำนวนทั้งหมด 20 คน

ขอบเขตด้านเวลา

1 กันยายน 2559 – 31 สิงหาคม 2560

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดทฤษฎี การบริการสาธารณะ Public Service แนวคิดการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ Co-production และแนวคิดการบริหารจัดการขยะ Waste Management ที่เกี่ยวข้องกับการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะ (นโยบายสาธารณะ และการร่วมกันผลิต) พบว่า สามารถแบ่งกระบวนการจัดการขยะได้เป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในการบริหารจัดการขยะ 2) การร่วมกันจัดการขยะ หรือนำนโยบายไปปฏิบัติ

ทั้งนี้การสนับสนุนให้คนในชุมชนมาร่วมกันผลิตบริการสาธารณะนั้น ตัวแสดง คือผู้นำชุมชน เป็นต้นแบบในทางปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม จากนั้นประชาชนในชุมชนเห็นผล ในทางปฏิบัติ จึงร่วมทำกิจกรรมกับผู้นำ จนกลายเป็นการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในการจัดการขยะ เมื่อชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถดำเนินการจัดการขยะภาครัฐในระดับท้องถิ่น ไปจนถึงระดับประเทศ จึงเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนในมิติต่าง ๆ เช่น งบประมาณ การศึกษาดูงาน การจัดทำโครงสร้างขององค์การให้เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

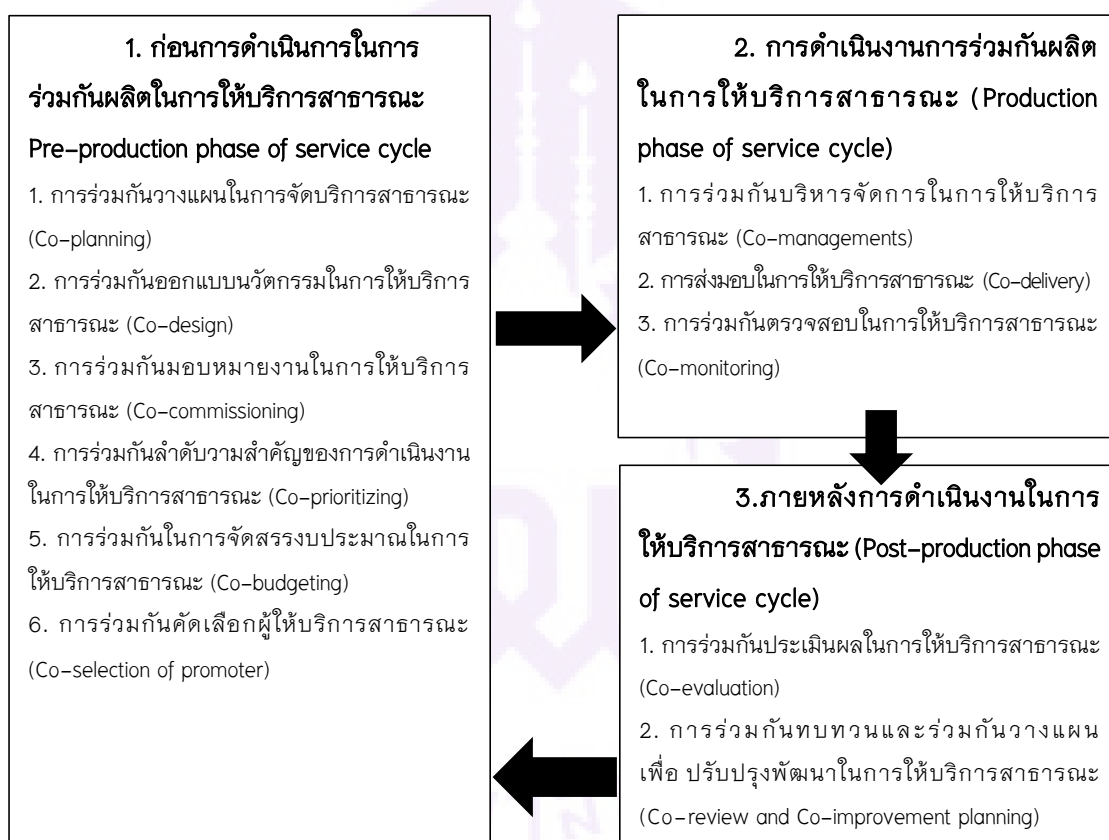
“นอกจากนี้เงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะนั้นประสบผลสำเร็จ คือ ความสัมพันธ์อันดี ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความมุ่งมั่นที่จะให้บริการสาธารณะที่ตนมีส่วนร่วมประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และความรู้สึกเป็นเจ้าของบริการสาธารณะนั้นร่วมกัน” (Poocharoen and Thing, (2013; Needham, 2007: อรุณี สันฐิติวณิชย์ 2557) (อ้างถึงใน อรุณี สันฐิติวณิชย์, หน้า 25)

ผลในทางปฏิบัติ หรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ ในด้านการบริหารจัดการขยะมี 5 ประการ ดังนี้

1. ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้พัฒนาการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในด้านการบริหารจัดการขยะ
2. การพัฒนาความเป็นพลเมืองของประชาชนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 เข้ามา ร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันทำให้เกิดความตระหนักในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์สาธารณะร่วมกัน
3. การเติมเต็ม หรือ พัฒนาศักยภาพ และคุณค่าของประชาชนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ผู้มาร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในด้านการจัดการขยะ

4. การให้บริการสาธารณะในด้านการร่วมกันบริหารจัดการขยะ สามารถตอบสนองความต้องการของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ในการให้บริการสาธารณะในด้านการบริหารจัดการขยะ ในระหว่างกระบวนการร่วมกันผลิต ทำให้เกิดการป้อนข้อมูลกลับ feedback ระหว่างการดำเนินการได้

5. สามารถช่วยให้องค์การภาครัฐ (ส่วนราชการ) ก้าวข้ามการจำกัดในด้าน บุคลากรงบประมาณ และข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ได้ เนื่องจากความไม่สมดุลกันระหว่างบุคลากรภาครัฐและปริมาณงานสาธารณะที่เพิ่มขึ้น ตามความปรารถนาหรือความต้องการของประชาชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **การร่วมกันผลิต (Coproducton)** หมายถึง การร่วมแรงร่วมใจกันระหว่าง ภาครัฐ Frist sector ภาคเอกชน Second sector และ ภาคประชาชน Third sector หรือ ส่วนใดส่วนหนึ่งผ่านการรวมกลุ่มตามโครงสร้างหน้าที่ หรือการรวมกลุ่มในรูปแบบอาสาสมัครในการสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะชน โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน การร่วมกันสร้างกิจกรรมที่มีคุณค่าอันหลากหลายผ่านการร่วมแรงร่วมใจกันจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์

หรือเป้าหมาย เพื่อขยายคุณภาพ หรือปริมาณ หรือจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งกิจกรรม หรือการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะจะต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และผู้ที่ได้รับการบริการสาธารณะนั้น ๆ จะต้องได้รับประโยชน์สูงสุด

2. การบริหารจัดการขยะ หมายถึง การลงมือกระทำหลังจากวางหลักการบริหาร โดยต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อที่จะนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ทั้ง บุคลากร วัสดุ งบประมาณ มาจัดการขยะตามหลักการที่วางไว้ โดยมีกระบวนการที่ชัดเจน เพื่อทำให้เกิดความสำเร็จ เป็นรูปธรรม

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่
2. ได้นำผลการวิจัยที่ได้เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงวิชาการ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา การร่วมกันผลิตในการจัดการขยะ กรณีศึกษาบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ (Public Service)
2. แนวคิดการร่วมกันผลิต (Coproduct)
3. แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย (Solid Waste Management)
4. เอกสาร/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ

ความหมายของบริการสาธารณะ

Leon DUGUIT อ้างถึงใน (นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2554, หน้า 74) “การบริการสาธารณะเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของรัฐ” เมื่อพิจารณาคำนิยามดังกล่าวจะพบความสัมพันธ์ของรัฐที่มีต่อประชาชนผ่านบริการสาธารณะ ซึ่งคอยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ หรือสนองตอบความต้องการของประชาชน ในความสัมพันธ์ดังกล่าวรัฐจะให้บริการสาธารณะผ่านรูปแบบ ของนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายประกันสุขภาพถ้วนหน้า นโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ นโยบายการจัดการขยะครบวงจร เป็นต้น ซึ่งแต่ละนโยบายล้วนแล้วแต่มีสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่ต้องรอการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้การบริการสาธารณะดำเนินต่อไปได้ตามกรอบของกฎหมาย หรือตามกรอบมาตรฐานที่รัฐเป็นผู้กำหนด และมาตรฐานที่ประชาชนพึงพอใจ โดยการพิจารณาบริการสาธารณะจะต้องอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1. “บริการสาธารณะเป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการ หรือความควบคุมของ ฝ่ายปกครองลักษณะที่สำคัญที่สุดของบริการสาธารณะ คือ ต้องเป็นกิจการที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน” คำนวน เล่าไพบุลย์กิจเจริญ, (2555, หน้า 7)

ดังนั้น การบริการสาธารณะในองค์ประกอบนี้จึงอยู่ในความอำนาจการของรัฐ แต่ปัจจุบันรัฐมีภารกิจหลายด้านในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีเพิ่มมากขึ้นทั้งเทคโนโลยีมีการพัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ งบประมาณ หรือเงินทุน ที่มีความจำเป็นจะต้องใช้ในปริมาณที่มาก ชีตความสามารถ หรือสมรรถนะในการจัดทำบริการสาธารณะทำได้ด้วยความยากลำบาก เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวรัฐจึงมอบภาระหน้าที่ หรือบทบาทในการดำเนินกิจกรรมบริการสาธารณะนั้น ๆ ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งเมื่อรัฐมอบบทบาทหน้าที่ดังกล่าวให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ บทบาทของรัฐจึงแสดงออกมาในรูปแบบการควบคุมมาตรฐานของบริการสาธารณะให้เป็นไปตามมาตรฐาน ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด และมีความคุ้มค่ากับเงินที่จัดทำบริการสาธารณะนั้น

2. “บริการสาธารณะจะต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อสาธารณะประโยชน์ โดยความต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ ความต้องการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างสุขสบาย และความต้องการที่จะอยู่อย่างปลอดภัย” คำนวน เล่าไพบูลย์กิจเจริญ, (2555, หน้า 8) ฉะนั้น บริการสาธารณะที่รัฐจัดทำขึ้นจะมีลักษณะแสดงออกมาในรูปแบบการสนองตอบความต้องการของประชาชน เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ ตลอดจนดูแลความมั่นคงปลอดภัยของประชาชน โดยบริการสาธารณะไม่ได้จัดทำ เพื่อคนใดคนหนึ่ง หรือชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่หมายถึงบริการสาธารณะให้ประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้นอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม

จากความหมาย และ องค์ประกอบของบริการสาธารณะดังที่ได้อธิบายจึง หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐที่มอบหมายภาระหน้าที่ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยรัฐเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานของบริการสาธารณะ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน หรือสิทธิที่ประชาชนพึงมีพึงได้ขั้นพื้นฐานให้ได้รับการบริการอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม โดยรัฐไม่สามารถจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อคนหนึ่งคนใด และชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดได้ จากการนิยามข้างต้นของผู้วิจัยสามารถจัดแบ่งบริการสาธารณะออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. “บริการสาธารณะที่มีลักษณะทางการปกครอง” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 80) เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จะต้องบำบัดทุกข์ บำรุงสุข หรือสนองตอบความต้องการของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการดูแลประชาชน ในด้านความมั่นคงปลอดภัย และการเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน

บริการสาธารณะทางการปกครองจะเป็นการดำเนินกิจกรรมโดยรัฐ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชน โดยประชาชนไม่ต้องเสียค่าตอบแทนใด ๆ และกิจกรรมบริการสาธารณะทางการปกครองจะต้องดำเนินการโดยรัฐเท่านั้น เอกชนไม่สามารถเข้ามาทำหรือดำเนินการแทนได้ หรือรัฐไม่สามารถมอบภาระหน้าที่ดังกล่าวให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการได้ เช่น การดูแลอำนาจอธิปไตยภายใน และภายนอกประเทศ เป็นต้น

2. “บริการสาธารณะที่มีลักษณะทางอุตสาหกรรมและพานิชยกรรม” นั้นทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 81) เป็นประเภทของบริการสาธารณะโดยเอกชนเป็นผู้ดำเนินการกิจกรรมออกมาในรูปแบบการบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น เรือข้ามฟาก กิจการโทรคมนาคม สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เป็นต้น การบริการสาธารณะในประเภทนี้ประชาชนจะต้องเสียค่าบริการ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ เพราะเอกชนเป็นผู้ลงทุน และบริหารจัดการเอง บริการสาธารณะในประเภทนี้จึงมีวัตถุประสงค์ของการให้บริการ เพื่อการค้า และการหาผลกำไร หากพิจารณาอีกมิติหนึ่งจะพบว่าวัตถุประสงค์การให้บริการสาธารณะ ในเชิงอุตสาหกรรมและพานิชยกรรมเป็นไป เพื่อการหาผลกำไร และมีวิธีการปฏิบัติงาน ที่มีองค์ประกอบของตนเป็นผู้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ และแผนยุทธศาสตร์ขององค์กร ตลอดจนแหล่งที่มาของเงินทุนบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพานิชยกรรม เอกชนเป็นผู้ลงทุน และดำเนินการเองซึ่งแตกต่างจากบริการสาธารณะทางการปกครอง

ฉะนั้น หากเปรียบเทียบด้วยหลัก 3 ประการ คือ 1) วัตถุประสงค์การบริการสาธารณะ 2) วิธีปฏิบัติงาน 3) แหล่งที่มาของเงินทุน ระหว่างบริการสาธารณะทางการปกครองและบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพานิชยกรรม จะพบข้อมูลเปรียบเทียบ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การบริการสาธารณะ (Objective Public Service) บริการสาธารณะทางการปกครองมุ่งบริการ เพื่อสนองตอบความต้องการ หรือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และทั่วถึง ในส่วนบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรมและพานิชยกรรม มีวัตถุประสงค์การให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนบางคนบางกลุ่มที่มีความต้องการใช้บริการสาธารณะนั้น โดยผู้ใช้บริการสาธารณะนั้นต้องเสียค่าบริการหรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การบริการสาธารณะในส่วนนี้มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ หรือหาผลกำไรจากผู้รับบริการ

2. วิธีปฏิบัติงาน Method of Works การบริการสาธารณะทางการปกครองมีวิธีการทำงานตามแบบสายงานทางการบังคับบัญชาของตนที่กำหนดไว้ ส่วนบริการสาธารณะ ทางอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรม “มีวิธีปฏิบัติงานที่องค์กรผู้จัดทำบริการสาธารณะ แต่ละองค์กรสร้างขึ้นเอง” เพื่อการดำเนินการที่คล่องตัว

3. แหล่งที่มาของเงินทุน Financial บริการสาธารณะทางการปกครองได้รับเงินทุนจากรัฐเท่านั้น ในการนำมาบริหารจัดการทำบริการสาธารณะ เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนผ่านรูปแบบของการจัดทำทางบริการสาธารณะนั้น ๆ ส่วนบริการสาธารณะทางอุตสาหกรรม และพาณิชยกรรมจะมีแหล่งเงินทุนจากการระดมทุนของผู้จัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ หรือผลกำไรจากการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ จากผู้ใช้บริการสาธารณะนั้น

หลักเกณฑ์ในการจัดทำบริการสาธารณะ

การจัดทำบริการสาธารณะมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ นันทวัฒน์ บรมานันท์, 2554)

1. หลักว่าด้วยความเสมอภาค เป็นหลักสำคัญประการแรกที่รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อสนองตอบความต้องการ หรือบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชน โดยไม่เจาะจงว่าเป็นผู้หนึ่งผู้ใด หรือชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด การให้บริการสาธารณะนั้นต้องเป็นประโยชน์ต่อประชาชนทุกคน และประชาชนทุกคนได้รับประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้นอย่างเท่าเทียมเสมอภาค และยุติธรรม เพราะเจตนาการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐมีจุดประสงค์ เพื่อบริการต่อประชาชนโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ หรือผลกำไร

2. หลักว่าด้วยความต่อเนื่อง เป็นหลักของการดำเนินกิจกรรมทางการบริการสาธารณะซึ่งจะหยุดชะงักไม่ได้ เพราะประชาชนจะได้รับความสะดวกสบายจากบริการสาธารณะในหลักการนี้จะเป็นหลักการดำเนินงานของการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ ตามรูปแบบขั้นตอน และกระบวนการ ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะนั้นต้องมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายเป็นอย่างดี เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระบบ และไม่หยุดชะงัก เช่น การให้บริการสาธารณะในด้านสาธารณสุข เป็นต้น

หลักการสำคัญที่ว่าด้วยความต่อเนื่องของบริการสาธารณะ คือ องค์กรหรือบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการกิจกรรมบริการสาธารณะนั้น ๆ จะต้องดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะนั้นอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง ในกรณีที่บริการสาธารณะนั้นหยุดชะงักจะต้อง

มีผู้รับผิดชอบ โดยอาจมีองค์กรอื่น หรือนิติบุคคลอื่นที่ทำงานสอดคล้องสัมพันธ์กับการจัดทำบริการ สาธารณะนั้นเป็นผู้ดำเนินการแทน เพื่อเป็นหลักประกันถึงความต่อเนื่องของการจัดทำบริการ สาธารณะ

หลักความต่อเนื่องดังกล่าวไม่สามารถกำหนดตัวชี้วัด หรือมาตรฐานที่ชัดเจน เพื่อมาวัดได้อย่างตายตัวขึ้นอยู่กับบริการสาธารณะนั้น ๆ หรือแต่ละประเภท เช่นการดูแลรักษา อำนวยาจอธิปไตยภายใน และภายนอกประเทศ การบริการสาธารณะสุขมาตรฐานการ ชีววัดความต่อเนื่อง คือ การจัดทำบริการสาธารณะนั้นตลอด 24 ชั่วโมงแต่ในบางประเภท ของบริการสาธารณะไม่จำเป็นต้องดำเนินการตลอด 24 ชั่วโมงแต่ต้องดำเนินการตาม กรอบที่เวลากำหนด หรืออาจหมายถึง การดำเนินกิจกรรมทางบริการสาธารณะ ตามหลัก ความต่อเนื่อง ตามกรอบของระเบียบข้อบังคับ หรือกฎหมายที่บัญญัติไว้

3. หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง บริการสาธารณะที่ดีจะต้องมีการปรับปรุง แก้ไขให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

“หลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการ สาธารณะให้ทันกับความต้องการของผู้ใช้บริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อให้บริการสาธารณะ ที่ฝ่ายปกครองจัดทำมีความสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน” คำนวน เล่าไพบุลย์กิจเจริญ, (2555, หน้า 13) ซึ่งหลักว่าด้วยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างจากหลักความ ต่อเนื่อง และหลักความเสมอภาคในลักษณะที่เป็น “หลักกฎหมายทั่วไป” หลักว่าด้วยการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้นไม่ได้เกิดขึ้นอย่างชัดเจนจากคำวินิจฉัยของศาลปกครอง แต่มีการ กล่าวหาพิงคำวินิจฉัยของศาลปกครองว่า “โดยสภาพของการจัดทำบริการสาธารณะทั่ว ๆ ไปมีวัตถุประสงค์ในการตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่มีความ ต้องการของประชาชนเปลี่ยนแปลงไป บริการสาธารณะนั้นน่าจะได้รับเปลี่ยนแปลง ตามความต้องการของประชาชนไปด้วย”

นอกจากหลักเกณฑ์ 3 ประการดังกล่าวแล้วข้างต้นยังมีชุดความคิดในการช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดทำบริการสาธารณะอีกชุดความคิดหนึ่ง

“(ก) หลักความเป็นกลางของบริการสาธารณะ หลักความเป็นกลางเกิดขึ้น จากความคิดพื้นฐานที่ว่าบุคคลผู้มีอำนาจสั่งการในเรื่องที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ บุคคลนั้นก็ จะสูญเสียความเป็นกลาง และไม่อาจสั่งการโดยปราศจากอคติในเรื่องนั้น ๆ ได้” นันทวัฒน์ บรมานันท์,

(2554, หน้า 95) ฉะนั้น ในหลักการนี้จะต้องอาศัยสื่อกลาง หรือบุคคลที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการบริการสาธารณะนั้น ๆ ในกรณีที่เกิดการพิพาทเรื่องประโยชน์ หรือผลประโยชน์ ที่ได้รับของบุคคลทั้ง 2 ฝ่าย เช่น การทำหน้าที่ขององค์การอิสระในการตรวจสอบจากผู้ร้องเรียน ต่อองค์กรที่ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ หรือการตัดสิน คดีความต่าง ๆ ของศาล ซึ่งในประเทศไทยได้ยอมรับหลักความเป็นกลางของบริการสาธารณะ ในฐานะ ที่เป็นกฎหมาย ทั่วไปตั้งแต่ มาตรา 13-20

(ข) “หลักการให้เปล่าของบริการสาธารณะ” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 95) ในหลักการให้เปล่าในปัจจุบันไม่เพียงแต่บริการสาธารณะทางอุตสาหกรรม และพานิชกรรม ที่มีการจัดเก็บค่าบริการ บริการสาธารณะทางการปกครองในหลาย ๆ ภาคส่วนก็มีการจัดเก็บค่าบริการ เพื่อลดรายจ่ายของรัฐอีกทั้งประชาชนผู้รับบริการไม่ได้มีความเดือดร้อนมาก เช่น การจัดเก็บค่าบริการการทำบัตรประชาชน การเก็บค่าบริการในการลงทะเบียนเรียน ในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น แต่ในส่วนการบริการสาธารณะทางการปกครองที่ไม่มุ่งแสวง ผลประโยชน์ หรือผลกำไร คงเป็นไปตามกฎหมายกำหนด เช่น โรงเรียนระดับประถมและมัธยม เป็นต้น

(ค) “หลักความโปร่งใสของบริการสาธารณะ” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 95) หน่วยงาน หรือองค์กรใดที่จัดทำบริการสาธารณะในแต่ละประเภท จะต้องมีการเปิดเผยข้อมูล ข่าวสาร และประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และมีกระบวนการตรวจสอบที่ประชาชนสามารถ ตรวจสอบได้

(ง) “หลักการมีส่วนร่วมของประชาชน” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 95) การให้บริการสาธารณะในแต่ละประเภทควรเปิดช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริการ สาธารณะนั้น ๆ เพราะประชาชน คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อบริการสาธารณะนั้น ๆ ที่รัฐจัดทำ ขึ้นโดยผ่านกระบวนการแสดงความคิดเห็น/พรรคನೆคคิตต่อบริการสาธารณะ หรือในแง่ต่าง ๆ เช่น การวางแผนร่วมกันการพัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีขีดความสามารถเข้ามามี ส่วนร่วมในการบริการสาธารณะนั้น ๆ เพื่อให้การกำหนดนโยบายสาธารณะมีประสิทธิภาพ ในทางปฏิบัติ และสามารถเอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนได้เต็มที่

“(จ) หลักเฉพาะแท้จริงของกฎหมายเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 95) กฎหมายเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ใช้ในการเป็น

หลักประกันความไม่เอนเอียงของผู้ให้บริการสาธารณะ ตลอดจนเป็นอีกกรอบในการกำกับดูแล เพื่อให้การจัดทำบริการสาธารณะเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งยังป้องกันการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้ออกนอกกรอบ หรือป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อบริการสาธารณะนั้น ๆ

แนวคิดการบริการสาธารณะ

การดูแล หรืออำนวยความสะดวกหรือการบริการประชาชน เป็นการให้บริการสาธารณะประเภทหนึ่งหากองค์กรผู้จัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ มีการบริหารจัดการงานที่ดี จะส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

คำนำถณ เลาโพลูญ์กิจเจริญ, เดทซ์และ เบรนด้า (1996 อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ บรมานันท์, 2547) ได้เสนอหลักการพื้นฐานของการให้บริการสาธารณะ ดังนี้

1. การปฏิบัติแบบเฉพาะเจาะจง (Specificity)
2. ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน (Universalism) หมายถึง การให้บริการประชาชนจะต้องไม่เลือกปฏิบัติ
3. การวางตัวเป็นกลาง (Affective Neutrality) เป็นการให้บริการโดยไม่ใช้อารมณ์บริการด้วยท่าทางและน้ำเสียงที่สุภาพ

องค์กรผู้จัดทำบริการสาธารณะ

บริการสาธารณะหากพิจารณาจากอดีตพบว่าส่วนใหญ่หรือทั้งหมด “รัฐ” เป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ แต่เพียงผู้เดียว แต่ต่อมาบทบาทภาระหน้าที่ของรัฐมีเพิ่มมากขึ้นจึงมีการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบอันมีผลมาจากรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 ซึ่งรัฐได้ถ่ายโอนบริการสาธารณะบางประเภทอันเป็นบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานให้ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ แต่ในระยะหลังบริการสาธารณะมีเพิ่มมากขึ้นในหลายประเภทบางประเภทต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์ งบประมาณ และเทคโนโลยีขั้นสูงมาดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะ โดยสภาพแล้วบริการสาธารณะบางประเภทรัฐไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการเองก็ได้ จึงมีการมอบบริการสาธารณะบางประเภทให้กับเอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะนั้น แต่รัฐจะต้องกำกับดูแลมาตรฐานของบริการสาธารณะนั้น ๆ เพื่อให้ตรงกับมาตรฐานที่รัฐได้กำหนดไว้

บริการสาธารณะที่จัดทำโดยรัฐ “เป็นหน้าที่ของรัฐแต่เพียงผู้เดียวที่จะเป็นผู้กระทำหรือเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น และ มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั่วประเทศอย่างทั่วถึง” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 97) อย่างไรก็ตามเมื่อมีการกระจายอำนาจ

การปกครองไปยังองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นผู้จัดทำ ฉะนั้น บริการสาธารณะที่จัดทำโดยรัฐแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) บริการสาธารณะระดับชาติ 2) บริการสาธารณะระดับท้องถิ่น

1. บริการสาธารณะระดับชาติ เป็นบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดำเนินการ และจัดทำได้แก่ บริการสาธารณะด้านความมั่นคง, บริการสาธารณะด้านสาธารณสุข, บริการสาธารณะด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน โดยสามารถแบ่งได้ 7 ประเภท คือ

- 1.1 บริการสาธารณะด้านยุติธรรม
- 1.2 บริการสาธารณะด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของสังคม
- 1.3 บริการสาธารณะด้านความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ
- 1.4 บริการสาธารณะด้านการศึกษาของชาติ
- 1.5 บริการสาธารณะด้านสังคม
- 1.6 บริการสาธารณะวัฒนธรรม
- 1.7 บริการสาธารณะด้านการท่องเที่ยว

2. บริการสาธารณะระดับท้องถิ่น เป็นบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องจัดทำ และดำเนินการ ซึ่งการจัดทำบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 2 ประเภท คือ รัฐซึ่งดูแลบริการสาธารณะระดับชาติเป็นผู้มอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ และบริการสาธารณะซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ 1. บริการสาธารณะระดับเทศบาล 2. บริการสาธารณะระดับจังหวัด 3. บริการสาธารณะระดับภาค โดยมีกรอบของกฎหมายในการกำกับดูแลการจัดทำบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรงมี 4 ประการ คือ

- 2.1 บริการสาธารณะด้านงานสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม
- 2.2 บริการสาธารณะด้านสาธารณสุขโรค และสาธารณสุขการ
- 2.3 บริการสาธารณะด้านการศึกษา และวัฒนธรรม
- 2.4 บริการสาธารณะด้านงานให้บริการ

บริการสาธารณะที่จัดทำโดยเอกชน บริการสาธารณะในส่วนนี้ส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยองค์กรนิติส่วนบุคคล มีจุดประสงค์ของการดำเนินการ เพื่อแสวงหาผลกำไร แต่ในขณะเดียวกันหากมีข้อตกลงในการทำสัญญาระหว่างเอกชนกับรัฐ โดยรัฐเป็นผู้มอบ

บริการสาธารณะบางประการที่เหมาะสม มีความสะดวก และเกิดความคุ้มค่า ทั้งประชาชนได้รับประโยชน์ หรือได้รับการตอบสนองตามความต้องการนั้นอย่างทั่วถึง ให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ และรัฐมีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล หรือควบคุมการดำเนินการบริการสาธารณะนั้นให้เป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด เช่น การจัดทำถนนเพื่อการคมนาคม เป็นต้น

การจัดทำบริการสาธารณะระหว่างเอกชนกับรัฐจะแสดงออกมาใน 2 ลักษณะ คือ 1. การมีส่วนร่วมทางอ้อม 2. การมีส่วนร่วมทางตรง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมทางอ้อม เป็นรูปแบบของการจัดทำบริการสาธารณะที่เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 “การเลือกตั้ง” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 108) ภายใต้ระบบการจัดการ หรือการปกครองแบบกระจายอำนาจ ประชาชนที่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง และเมื่อได้รับเลือกให้เป็นผู้แทนคือสมาชิกสภาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีส่วนร่วมในการวางกฎเกณฑ์ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะต่อไป

1.2 “คณะที่ปรึกษา” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 108) ในรูปแบบคณะที่ปรึกษา โดยเอกชนจะมีผลต่อฝ่ายปกครองโดยตรงตามกฎหมาย แต่จะเป็นบางกรณีเท่านั้นเพราะในบางกรณีฝ่ายปกครองจะตัดสินใจดำเนินการ หรือจัดทำบริการสาธารณะ จะต้องสอบถามความเห็นจากหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ ก่อนการตัดสินใจหากไม่กระทำถือว่ามีผลต่อนิติกรรมทางการปกครอง

1.3 “การให้ความเห็น” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 108) การจัดทำบริการสาธารณะในบางประเภทจะต้องเชิญเอกชนมาปรึกษาหารือ เพื่อขอความคิดเห็นก่อนจัดทำบริการสาธารณะ

การมีส่วนร่วมทางตรง

การจัดทำบริการสาธารณะโดยการเข้ามามีส่วนร่วมทางตรงของเอกชนนั้นจะแสดงออกในลักษณะการมอบอำนาจจากฝ่ายปกครองให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เพราะรัฐมีภาระหน้าที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเทคโนโลยี มิใช่เพียงพอต่อการจัดทำบริการสาธารณะในบางประเภท ทั้งบริการสาธารณะบางประเภท รัฐไม่มีความจำเป็นที่จะต้อง

ดำเนินการเอง จึงได้มอบบทบาทหน้าที่ของการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งองค์กรเอกชนมีความสนใจที่จะร่วมจัดทำบริการสาธารณะประเภทนั้นโดยรัฐ จะเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานของบริการสาธารณะนั้น ๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์ หรือตอบสนองของความต้องการนั้นอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม

ปัจจุบันการเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงในการจัดทำบริการสาธารณะใน 2 กรณีคือ 1) สัมปทาน 2) องค์กรวิชาชีพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สัมปทาน (La concession) ได้แก่ สัญญาที่ฝ่ายปกครองมอบให้เอกชนเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะด้วยการลงทุน และเสี่ยงภัยของเอกชนเองโดยเอกชนสามารถเก็บค่าบริการจากผู้ให้บริการที่ได้รับสัมปทานจากรัฐไป นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 109)

1.1 การให้สัมปทาน คือ รัฐอนุญาตให้สัมปทานแก่เอกชนที่จะจัดทำบริการสาธารณะนั้นตามกรอบของเวลา ด้วยการลงทุน และความเสี่ยงของเอกชนเอง ซึ่งบริการสาธารณะในบางประเภทรัฐให้สิทธิแก่เอกชนในการเก็บค่าบริการของการจัดทำบริการสาธารณะนั้น เช่น “สัมปทานในการสร้างทางด่วนแล้วให้สิทธิในการเก็บค่าผ่านทาง” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, หน้า 109)

1.2 “ประเภทของการให้สัมปทาน จะมีลักษณะที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นรัฐ และอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเอกชน” นันทวัฒน์ บรมานันท์, (2554, 109) มี 2 ลักษณะ คือ

1.2.1 สัมปทานบริการสาธารณะ เป็นรูปแบบของการทำสัญญาระหว่างรัฐกับเอกชน โดยเอกชนได้รับสิทธิ์จากการสัมปทานจากรัฐ ให้จัดทำบริการสาธารณะ โดยที่เอกชนจะต้องเสียค่าบริการในการจัดทำบริการสาธารณะนั้นตามสัญญาที่ทำไว้กับรัฐ จากนั้นเอกชนจึงดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะประเภทนั้นได้ และสามารถเก็บค่าบริการจากประชาชนที่มาใช้บริการในบริการสาธารณะประเภทนั้น ๆ

1.2.2 สัมปทานให้แสวงหาผลประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติ คือ การสัมปทานเพื่ออนุญาตจากรัฐให้ดำเนินการกิจกรรมของบริการสาธารณะนั้นได้ เช่น ปิโตรเลียม, แร่ เป็นต้น

1.3 ลักษณะสำคัญของสัมปทานบริการสาธารณะ

- สัมปทานบริการสาธารณะเป็นสัญญาในทางปกครองที่รัฐกับเอกชนทำข้อตกลงข้อสัญญาร่วมกัน โดยอนุญาตให้เอกชนจัดทำบริการสาธารณะนั้นด้วยเงินทุนของ

เอกชนเอง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างรัฐและเอกชนจะแสดงออกในรูปแบบของคู่สัญญา และบุคลากรของเอกชนในการจัดทำบริการสาธารณะนั้นไม่มีฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- งบประมาณในการลงทุน หรือทรัพย์สินที่เอกชนนำมาใช้ในการจัดทำบริการสาธารณะจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเหมือนทรัพย์สินของรัฐ

- กิจกรรมทางการบริการสาธารณะที่รัฐมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการนั้น รัฐจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลควบคุมบริการสาธารณะนั้นให้เป็นไปตามเงื่อนไขของสัมปทานนั้น

- บริการสาธารณะที่รัฐมอบให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ เอกชนสามารถดำเนินการได้ทั้งหมดเว้นบริการสาธารณะทางความมั่นคงของรัฐ

2. องค์กรวิชาชีพ (Professional Organization)

องค์กรวิชาชีพเป็นองค์กรที่กฎหมายบัญญัติให้ควบคุมวินัยในการประกอบอาชีพ ตามมาตรฐานต่าง ๆ ที่รัฐกำหนดขึ้น เช่น การออกใบประกาศวิชาชีพเพื่อ ยืนยันสถานะ และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผู้ประกอบอาชีพในสายงานนั้น ๆ กฎหมายระเบียบข้อบังคับทางวิชาชีพ และ/หรือ หากมีการละเมิดกฎหมาย หรือระเบียบ จนอยู่ในสถานะผู้กระทำความผิด รัฐสามารถเพิกถอนใบประกอบวิชาชีพนั้นได้ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดองค์กรวิชาชีพ ได้การจัดทำมานานแล้วโดยการนำมาใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพในสายงานนั้น ๆ เช่น สภานายความ Lawyer Assembly, คณะกรรมการผู้ประกอบวิชาชีพรับรองนิติกรรม เป็นต้น โดยองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์กรมหาชน อิสระ ต่อมาในปี ค.ศ. 1940 ได้รับการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวนมาก คือ องค์กรวิชาชีพเกษตรกร Professional Agriculture Organization, องค์กรวิชาชีพแพทย์ The Medical Council, องค์กรวิชาชีพสถาปนิก The Architect Council และองค์กรวิชาชีพเภสัชกร The Pharmacy Council เป็นต้น องค์กรวิชาชีพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายหลังมีสภาพ เป็นองค์กรเอกชนที่จัดทำบริการสาธารณะทั้งนี้ เพราะกิจกรรม หรือการดำเนินงานขององค์กรวิชาชีพต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นกิจกรรมที่มีจุดประสงค์ เพื่อประโยชน์ของประชาชน กล่าวคือ ผู้ประกอบในวิชาชีพดังกล่าวต้องติดต่อ หรือมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน ตามระเบียบที่องค์กรของตน และหน้าที่ของตนที่เป็นตัวกำหนด และดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ ตามสายงานอาชีพตน โดยที่ไม่ให้ประชาชนได้รับผลกระทบจากการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ

เครื่องมือของฝ่ายปกครองในการจัดทำบริการสาธารณะ

การที่ฝ่ายปกครองจัดทำบริการสาธารณะขึ้นมาเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุข หรือเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน มีเครื่องมือทางการปฏิบัติในการจัดทำบริการสาธารณะ 4 ประการ คือ 1) มาตรการทางกฎหมาย คือ การวางมาตรการทางกฎหมายที่คอยกำกับดูแลและอำนวยความสะดวกในการจัดทำบริการสาธารณะ 2) บุคลากรของรัฐ คือ บุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่รัฐกำหนดบทบาทหน้าที่นั้นขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่าบุคลากรของรัฐเป็นกลไกหนึ่งที่จะช่วยจัดทำ หรืออำนวยความสะดวกต่อบริการสาธารณะนั้น 3) ทรัพย์สิน ในการจัดทำบริการสาธารณะที่ฝ่ายปกครองมีความจำเป็นจะต้องได้มาซึ่งทรัพย์สินนั้น ทั้งที่เป็นอสังหาริมทรัพย์ และสังหาริมทรัพย์ โดยทั่วไปแล้วฝ่ายปกครองสามารถได้มาซึ่งทรัพย์สินทั้งหลายได้ 2 วิธี คือ การได้มาซึ่งทรัพย์สินตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และการได้มาซึ่งทรัพย์สินโดยวิธีพิเศษ

หลักการบริการสาธารณะ

พงศ์สันต์ ศรีสมทรัพย์ และปิยะนุช เงินคล้าย (2545, หน้า 33-34 อ้างถึงในคำวินิจฉัยไต่สวนคดีแพ่งคดีปกครอง, 2555, หน้า 23-24) กล่าวถึงหลักการบริการสาธารณะที่ดี ดังนี้

1. หลักประสิทธิภาพ หมายถึง การให้บริการผลลัพธ์สูง แต่ใช้ทรัพยากรน้อย และคุ้มค่า
2. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การให้บริการได้ครบตามขอบข่ายของอำนาจหน้าที่
3. หลักการตอบสนอง หมายถึง การที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการให้บริการของรัฐได้อย่างไม่จำกัด สามารถเลือกรับบริการได้อย่างพึงพอใจ และไม่สามารถปฏิเสธการให้บริการประชาชนร้องขอ อีกทั้งหาช่องทาง หรือโอกาสให้ประชาชนได้เข้ารับการให้บริการสาธารณะมากที่สุด
4. หลักความรวดเร็ว หมายถึง การลดขั้นตอน หรือพิธีรีตองต่าง ๆ ลงให้มากที่สุด เพื่อการบริการสาธารณะที่รวดเร็วแต่ต้องพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นว่าขั้นตอนหรือพิธีการที่ลดลง หรือตัดออกไปมีผลกระทบตามมาหรือไม่
5. หลักความสอดคล้อง หมายถึง การจัดบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และสภาพสังคม
6. หลักความเชื่อถือ และไว้วางใจ หมายถึง การทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานของรัฐจนเป็นที่พึงพอใจในบริการ
7. หลักมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ผู้ให้บริการสาธารณะจะต้องมีปฏิปทา และปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้รับบริการสาธารณะ

8. หลักการให้เกียรติ และการยอมรับ หมายถึง การให้ความสำคัญไม่เลือกปฏิบัติ ต้อนรับประชาชนผู้มารับการบริการด้วยความสุภาพอ่อนโยนและเท่าเทียมทั่วถึง

9. หลักความเต็มใจ หมายถึง ทำหน้าที่ผู้ให้บริการสาธารณะด้วยความเต็มใจ ไม่เสแสร้ง

10. หลักการแข่งขัน หมายถึง การพัฒนาหน่วยงานของตนให้มีบริการที่ดีกว่าหน่วยงานอื่น และปรับปรุงข้อผิดพลาดได้ทุกเมื่อหากมีเหตุการณ์อันจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้

11. หลักความกระฉับกระเฉง หมายถึง ต้องมีการตื่นตัวในการทำงานด้วยความกระตือรือร้น

12. หลักภาพพจน์ที่ดี หมายถึง การสร้างความน่าเชื่อถือให้ผู้รับบริการมีความไว้วางใจต่อบริการนั้น หรือบริการเป็นที่พึงพอใจและประทับใจแก่ผู้รับบริการสาธารณะนั้น

คำนำถณ เล่าไพบุลย์กิจเจริญ, (2555, หน้า 24-26) ได้กล่าวถึงเป้าหมายการบริการสาธารณะ, คุณภาพการให้บริการสาธารณะ, การปรับปรุงสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงานไว้ดังนี้

เป้าหมายของการบริการ เป้าหมายของการบริการ 16 ประการ ดังนี้

1. ความสะดวกในการขอรับบริการ
2. ความรวดเร็ว
3. ความถูกต้อง
4. ความครบถ้วน
5. ความเสมอภาค
6. ความเป็นธรรม
7. ความทั่วถึง
8. การประหยัดเวลา และ ค่าใช้จ่าย
9. ความพอใจ
10. ปริมาณเพียงพอ
11. โปร่งใส
12. ตรวจสอบได้
13. บริการหลากหลายให้เลือก
14. เป็นกันเอง

15. ไม่ซับซ้อนยุ่งยาก
16. เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และท้องถิ่น

คุณภาพของการให้บริการสาธารณะ

มีแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงบริการสาธารณะแก่ประชาชน 7 ประการ ดังนี้

1. การปรับปรุงการทำงานให้ง่าย
2. การรื้อปรับระบบงานที่ซ้ำซ้อน และยุ่งยาก
3. กำหนดหลักเกณฑ์ขั้นตอนระยะเวลา เอกสารประกอบค่าธรรมเนียม วิธีการ

ดำเนินการให้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร

4. ปรับปรุงบริการให้เบ็ดเสร็จที่จุดเดียว
5. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การบริการ
6. มีระบบการประเมินผลแบบเปิดเผย
7. ให้รางวัลบุคคล หรือ หน่วยงานที่พัฒนาการให้บริการ

การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในสถานที่ทำงานด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

1. จัดสถานที่ทำงานให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเป็นสัดส่วน
2. จัดสถานที่จอดรถให้เพียงพอ
3. จัดสถานที่นั่งรับบริการ
4. จัดสถานที่บริการให้สะอาด
5. มีแผ่นป้ายบอกห้องรับบริการ
6. มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์
7. จัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม
8. เจ้าหน้าที่ให้บริการแต่งกายให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยมีป้ายชื่อผู้ให้บริการ

ติดที่เสื้อ

การบำบัดทุกข์บำรุงสุข หรือการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานต่อประชาชน คือ เป้าหมายหลักในการให้บริการสาธารณะ การพัฒนาบริการสาธารณะจะต้องมีแบบแผน กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และสอดคล้องต่อบริบททางสังคม ซึ่งผู้จัดทำบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่น และระดับประเทศจะต้องมีการพัฒนาปรับปรุงบริการอยู่เสมอ ตลอดจนประชาชน

เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น จนทำให้บริการสาธารณะนั้นตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเท่าเทียม และทั่วถึง

แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ New Public Service

สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, Narathip S, (7 มีนาคม 2016) กล่าวถึงการบริการสาธารณะแนวใหม่ New Public Service ว่าคือ ชุดความคิดเกี่ยวกับบทบาทของการบริหารรัฐกิจภายใต้ระบอบการปกครองที่ให้ความสำคัญกับการบริการสาธารณะ การบริหารการปกครองแบบประชาธิปไตย และการสร้างความผูกพันของพลเมืองซึ่งปฏิเสธตรรกะที่เน้นตลาดของกลุ่มจัดการนิยม หรือกลุ่มการจัดการภาครัฐแนวใหม่

สำหรับแนวคิดขั้นพื้นฐานของการบริการสาธารณะแนวใหม่นั้นประกอบด้วยรากฐาน 4 ประการ คือ

1. ทฤษฎีประชาธิปไตยพลเมือง Theories of Democratic Citizenship
2. ตัวแบบชุมชนและประชาสังคม Model of Community and Civil Society
3. มนุษย์นิยมองค์การ และ รัฐประศาสนศาสตร์แนวใหม่ Organizational Humanism and the New Public Administration
4. รัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่ Postmodern Public Administration
5. ตระหนักในความรับผิดชอบไม่ใช่เรื่องง่าย Recognize that Accountability Is Not Simple
6. การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง Serve Rather than Steer
7. ให้คุณค่ากับคนไม่ใช่แค่ผลผลิตภาพ Value People, Not Just Productivity

แนวคิดการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Coproduct)

1. ความหมายของการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Coproduct)

Pestoff, Osborne and Brandsen, 2006, Needham, 2007 (อ้างถึงใน อรุณี สันฐิติวณิชย์, 2557, หน้า 626) “แนวคิด Co-production ก่อตัวขึ้นที่สหรัฐอเมริกาในปลาย ค.ศ. 1960 เพื่อจัดการกับการขาดงบประมาณของท้องถิ่น และการคาดหวังบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ

มากขึ้นของพลเมือง ส่งผลให้อาสาสมัครพลเมืองหรือองค์การชุมชน (Voluntary and community organizations) เข้ามามีบทบาทในการจัดบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น”

Michael Etgar, December, 2009 “การร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ Co-production คือ การมีส่วนร่วมของผู้บริโภคในการสร้างกิจกรรมที่มีคุณค่าอันหลากหลาย ผ่านการสร้างสรรค์ และการบริการที่จะทำ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ และกระบวนการกระจาย ซึ่งมีการดำเนินการในรูปแบบของการผลิตบริการสาธารณะ หรือการสร้างบริการสาธารณะสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการบริการของผู้บริโภค”

David Boyle and Michael Harris, 2009, p.11 “การร่วมกันผลิตในการบริการ สาธารณะหมายถึง การส่งมอบบริการสาธารณะในความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกันและกัน ของผู้เชี่ยวชาญกับประชาชนผู้ใช้บริการ เสมือนหนึ่งเป็นครอบครัว และเพื่อนบ้าน ซึ่งกิจกรรม การร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ รูปแบบลักษณะนี้ คือ การบริการกลุ่มเพื่อนบ้าน ที่ทั้งสองได้กลายเป็นตัวแทนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นทางการเปลี่ยนแปลง”

Jeffrey L. Brudney and Robert E. England, 1983, p.59 (อ้างถึงใน อรุณี สันฐิติวณิชย์, 2557, หน้า 627) “ได้ให้ความหมาย Co-production ตามกรอบของนโยบายสาธารณะว่า หมายถึง การผสมอย่างเข้มข้นของกิจกรรมที่ตัวแทนของภาครัฐ และพลเมืองร่วมกันจัดบริการ สาธารณะขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องดังกล่าวประกอบด้วยการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งเป็นการจัดบริการสาธารณะแบบปกติพื้นฐานของวิชาชีพ และการผลิตของผู้บริการ หรือผู้บริโภคบริการสาธารณะนั้นด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อขยายคุณภาพ หรือปริมาณของการบริการภาครัฐนั้น”

Alford (1998 อ้างใน Needham, 2007, p.221) (อ้างถึงใน อรุณี สันฐิติวณิชย์, 2557, หน้า 627) “นิยาม Coproduction ว่าเป็นกิจกรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของพลเมือง ผู้ใช้บริการ ผู้บริโภค อาสาสมัคร และ/หรือ หน่วยงานระดับชุมชน ในการผลิตบริการสาธารณะ และได้ประโยชน์จากบริการสาธารณะนั้นด้วย”

ดังนั้น การร่วมกันผลิตในการบริการสาธารณะ Coproduction หมายถึง การร่วมแรง ร่วมใจกันระหว่าง ภาครัฐ First sector ภาคเอกชน Second sector และภาคประชาชน Third sector หรือส่วนใดส่วนหนึ่ง ผ่านการรวมกลุ่มตามโครงสร้างหน้าที่ หรือการรวมกลุ่ม ในรูปแบบ อาสาสมัครในการสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะชน โดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน การร่วมกัน

สร้างกิจกรรมที่มีคุณค่าอันหลากหลายผ่านการร่วมแรงร่วมใจกันจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย เพื่อขยายคุณภาพหรือปริมาณ หรือจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ ให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ซึ่งกิจกรรม หรือการร่วมกันจัดทำบริการสาธารณะ จะต้องเป็นไป เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม และผู้ที่ได้รับการบริการสาธารณะนั้น ๆ จะต้องได้รับประโยชน์สูงสุด

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้นได้อธิบายตั้งแต่จุดเริ่มต้น คือ การมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายร่วมกัน ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ หรือข้อบกพร่องที่ต้องการ จะแก้ไขปัญหานั้น ๆ อันเป็นไป เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และไม่หวังผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ในสิ่งที่ร่วมกันจัดทำ และดำเนินการไปจนถึงประสิทธิผล หรือผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้น ซึ่งการรวมกลุ่มนั้นจะมีตัวแสดงออกมาใน 3 รูปแบบคือ 1) ภาครัฐ First sector 2) ภาคเอกชน Second sector 3) ภาคประชาชน Third sector โดยตัวแสดงทั้ง 3 รูปแบบ ได้รวมกลุ่มกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานตามนโยบายภาครัฐ หรือรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ได้รวมกลุ่มกัน เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่มให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์ต่อสาธารณะชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการจัดทำบริการสาธารณะนั้น ๆ โดยผู้วิจัยจะเน้นในภาคส่วนที่สาม Third sector เพราะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกับหัวข้อของงานวิจัย และใน 3 รูปแบบดังกล่าวจะขออธิบายในหัวข้อที่ 3 ซึ่งจะได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับ องค์การผู้รับผิดชอบ และดำเนินการในการร่วมกันผลิตการให้บริการสาธารณะ

2. การร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Coproduct Theory)

แนวคิดการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Co-production Theory) มีแนวคิดแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

2.1 ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ
Pre-production phase of service cycle อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20)

2.1.1 การร่วมกันวางแผนในการจัดบริการสาธารณสุข (Co-planning) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันวางแผนในการจัดบริการสาธารณสุข (Co-planning) จะเกี่ยวข้องกับความร่วมมือกันกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการร่วมกันตัดสินใจ และเลือกทางเลือกในการปฏิบัติ ในอนาคต การร่วมกันวางแผน คือ การร่วมกันกำหนดทิศทางในการดำเนินงานให้มีความชัดเจน โดยการพิจารณาร่วมกันในการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ขององค์การ เมื่อผ่านกระบวนการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก จะทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย อุปสรรค และโอกาส ซึ่งสามารถกำหนดแผนในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การร่วมกันวางแผนที่ดีนั้นจะต้องกำหนดระยะเวลาในทางปฏิบัติ เช่น แผนปฏิบัติการระยะสั้น ระยะปานกลาง และแผนระยะยาว (แผนปฏิบัติการ 1, 3, 5 ปี)

2.1.2 การร่วมกันออกแบบนวัตกรรมในการให้บริการสาธารณสุข (Co-design) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันออกแบบนวัตกรรมในการจัดบริการสาธารณสุข (Co-design) คือ การร่วมกันกำหนด และระบุปัญหาหรือเพิ่มประสิทธิภาพ ในการจัดบริการสาธารณสุข โดยอาศัยเครื่องมือในทางปฏิบัติคือ แผนการปฏิบัติงานที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้นมา เพื่ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย

2.1.3 การร่วมกันมอบหมายงานในการให้บริการสาธารณสุข (Co-commissioning) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันมอบหมายงานในการให้บริการสาธารณสุข (Co-commissioning) คือ การมอบหมายภาระหน้าที่ให้แต่ละคนในกลุ่มได้ปฏิบัติ หรือทำตามหน้าที่ของโครงสร้างองค์การที่รวมกลุ่มกันตามแผนที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนด โดยการมอบหมายงานที่ดีมี 9 ประการ ดังนี้ “1) ชี้แจงให้ผู้รับมอบหมายงานทราบถึงเหตุผลในการเลือกบุคคล หรือทีมงาน นั้น ๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการทำงาน 2) สร้างทัศนคติที่ดีในการรับมอบหมายงานว่าจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพไม่ใช่เป็นการสร้างภาระงานที่เพิ่มขึ้นเท่านั้น 3) มีการประเมินความรู้ความสามารถ และพัฒนาทักษะของผู้รับมอบงาน เพื่อนำไปสู่การใช้ความรู้ที่นั่น ๆ เพื่อการทำงานให้บรรลุผล 4) สร้างความชัดเจนถึงหน้าที่ ขอบเขต และอำนาจหน้าที่ในการทำงานนั้น ๆ 5) กำหนดเป้าหมาย และความคาดหวังที่ต้องการในผลลัพธ์ของงานอย่างชัดเจน

รวมทั้งบอกถึงตัวชี้วัดที่มี 6) พิจารณา และจัดสรรทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการทำงาน ให้บรรลุผล 7) กำหนดระยะเวลาแล้วเสร็จของงานให้ชัดเจน รวมทั้งบอกถึงผลดีที่จะเกิดขึ้น และผลกระทบที่ตามมาหากไม่บรรลุผล 8) การเตรียมการต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการทำงาน 9) วิธีการติดตามงาน และการให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อ พัฒนาคุณภาพการทำงาน ทั้งนี้ในการ มอบหมายงานต้องคำนึงถึงการสร้างความสมดุลระหว่างการติดตามงาน และการเปิดโอกาสให้ผู้รับ มอบงานได้ทำงานด้วยตนเองอย่างเต็มที่” อ้างถึงใน นงลักษณ์ ภิญโญมงคล, (พฤศจิกายน- ธันวาคม, 2007, หน้า 3-4)

2.1.4 การร่วมกันลำดับความสำคัญของการดำเนินงานในการให้บริการ สาธารณะ (Co-prioritising) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันลำดับความสำคัญของการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Co-prioritising) จะต้องพิจารณาตามองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) การพิจารณาตรวจสอบถึงทรัพยากรที่มี อยู่อย่างจำกัด 2) การลำดับความสำคัญของปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการจะดำเนินการ 3) การ พิจารณาลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องการจะดำเนินการว่าควรจะทำในสิ่งใดก่อน และ หลัง 4) การนำปัญหา และ ปัจจัยต่าง ๆ มาวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ

2.1.5 การร่วมกันในการจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณะ (Co-budgeting) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันในการ จัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณะ (Co-budgeting) จะต้องคำนึงถึงผลในทางปฏิบัติ โดยพิจารณาจากนโยบาย และแผนงบประมาณในการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ 4 ประการ ดังนี้ 1) การร่วมกันจัดทำแผนงบประมาณ 2) การอนุมัติ งบประมาณตามความเหมาะสมของแผนที่ดำเนินการ โดยทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้ และเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ 3) การบริหารงานงบประมาณ 4) การติดตามประเมินผล

2.1.6 การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะ (Co-selection of provider) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันคัดเลือกกลุ่มผู้ให้บริการ สาธารณะ (Co-selection of provider) ที่ดี และมีประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาตามกรอบ ของนโยบายและแผน ตลอดจนสมรรถนะขีดความสามารถในแต่ละด้านของสมาชิกว่าเหมาะสม ที่จะรับ หรือปฏิบัติหน้าที่งานในด้านใด โดยสมาชิกทุกคนในองค์การสามารถมีส่วนร่วมในการ เสนอสมาชิก หรือแสดงความคิดเห็น และให้เหตุผลต่อการเลือกสมาชิก ในการปฏิบัติงาน

หรือหน้าที่นั้นอย่างอิสระ และปราศจากอคติ ทั้งนี้การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะ จะต้องเป็นไปตามโครงสร้างหน้าที่ขององค์การ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ

2.2 การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Production phase of service cycle) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20)

2.2.1 การร่วมกันบริหารจัดการในการให้บริการสาธารณะ (Co-managements) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p.20) ที่ดีต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนทั้ง 6 ด้าน คือ 1) การร่วมกันวางแผนในการให้บริการสาธารณะ (Co-planning) 2) การร่วมกันออกแบบนวัตกรรมในการจัดบริการสาธารณะ (Co-design) 3) การร่วมกันมอบหมายงานในการให้บริการสาธารณะ (Co-commissioning) 4) การร่วมกันลำดับความสำคัญของการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Co-prioritizing) 5) การร่วมกันในการจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณะ (Co-budgeting) 6) การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะ (Co-selection of providers) ภายใต้การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎี 4 M “1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Man) 2) การบริหารทรัพยากร ในรูปเงินทุน (Money) 3) การบริหารทรัพยากรในรูปวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4) การบริหารจัดการในด้านการจัดการความรู้ (Management)” อ้างถึงใน พงศ์สัมพันธ์ ศรีสมทรัพย์ และชลิตา ศรมณี, (2548, หน้า 3-5)

2.2.2 การส่งมอบในการให้บริการสาธารณะ (Co-delivery) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การส่งมอบในการให้บริการสาธารณะ (Co-delivery) เป็นขั้นตอนของการดำเนินงานตามแผนงาน ตามโครงสร้างหน้าที่ขององค์การ ที่ได้รับมอบหมาย ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย Steak Oder ในโครงการ/กิจกรรมที่ดำเนินการตามแผนงานนั้น ให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการให้บริการสาธารณะนั้น ๆ

2.2.3 การร่วมกันตรวจสอบในการให้บริการสาธารณะ (Co-monitoring) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันตรวจสอบในการให้บริการสาธารณะ (Co-monitoring) เป็นการร่วมกันตรวจสอบการดำเนินงาน ในแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสาธารณะที่มีผลในทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ หรือ สามารถแก้ไขปัญหาที่นั้น ๆ ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งเพื่อการตรวจสอบข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น

ในระหว่างการดำเนินการให้บริการสาธารณะ จนนำไปสู่การแก้ไขพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Post-production phase of service cycle) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20)

2.3.1 การร่วมกันประเมินผลในการให้บริการสาธารณะ (Co-evaluation) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันประเมินผลในการให้บริการสาธารณะ (Co-evaluation) จะต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนในทางปฏิบัติงานตามแผน ตามโครงสร้างหน้าที่ ทั้งนี้การประเมินผลนั้นเป็นการประเมินสมรรถนะขีดความสามารถของสมาชิกที่รับผิดชอบงานในแต่ละด้าน การประเมินเป็นเครื่องมือในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการปฏิบัติ ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ ดังกล่าวนี้อาจต้องวัดที่ วิทยาลัย ศักดิ์ พันธกิจ แผนยุทธศาสตร์/แผนกลยุทธ์ วัดดูประสงค์ โครงการ/กิจกรรม/แผน ที่ดำเนินงานเพื่อการแก้ไข หรือส่งเสริมในงานที่ดำเนินการ ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องถูกประเมิน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานที่ดำเนินการนั้น ๆ ว่ามี ข้อดี ข้อเสีย อุปสรรค และโอกาสอย่างไร อันจะทำให้การบริการสาธารณะเป็นประโยชน์ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับประโยชน์สูงสุดจากการให้บริการสาธารณะนั้น ๆ

2.3.2 การร่วมกันทบทวน และร่วมกันวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาในการให้บริการสาธารณะ (Co-review and Co-improvement planning) อ้างถึงใน Tony Bovaird & Jame Downe, (2005, p. 20) การร่วมกันทบทวน และร่วมกันวางแผนเพื่อปรับปรุงพัฒนาในการให้บริการสาธารณะ (Co-review and Co-improvement planning) เป็นขั้นตอนต่อจากขั้นตอนการประเมินผลในการให้บริการสาธารณะ เพื่อทบทวนในสิ่งที่ได้ร่วมกันทำ หรือดำเนินการว่ามีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล ทั้งนี้เป็นการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้ร่วมกันศึกษาเรียนรู้ผ่านการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสขององค์การที่มีปัจจัยแวดล้อมภายใน และภายนอกเป็นตัวบ่งชี้ อีกทั้งเพื่อที่จะได้ร่วมกันวางแผน ในการส่งเสริมจุดแข็ง และโอกาส และพัฒนาปรับปรุงจุดอ่อน และอุปสรรคทางการปฏิบัติงานให้กลับมาสร้างประโยชน์สูงสุดได้ต่อไป

3. องค์การ (Organization) ในการร่วมกันให้บริการสาธารณะ

องค์การในการร่วมกันให้บริการสาธารณะ (Organization) เป็นการรวมกลุ่มกันของบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ในการร่วมกันแก้ปัญหา หรือเพิ่มสภาพคล่องทางการดำเนินงานที่ได้กระทำร่วมกันให้มีประสิทธิภาพ การรวมกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่า “การร่วมกันผลิต (Co-production)” ซึ่งการรวมตัวกันเป็นกลุ่ม หรือองค์การเป็นการปฏิบัติงานหรือหน้าที่ในรูปแบบอาสาสมัครที่ทำประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยไม่หวัง หรือแสวงหาผลประโยชน์หรือผลกำไรตอบแทน ซึ่งการรวมตัวกันเป็นองค์การในลักษณะนี้มี 3 กลุ่มองค์การ ดังต่อไปนี้

3.1 องค์การภาครัฐ (First sector) การรวมกลุ่มในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะเกิดจากการรวมกลุ่มตามโครงสร้างหน้าที่ในส่วนงานของตน เพื่อแก้ไขปัญหา หรือเสริมสร้างประสิทธิภาพในการดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความรวดเร็ว เรียบร้อย มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครขององค์การสาธารณสุข ในการจัดทำระบบในด้านการบริการสาธารณสุข เป็นต้น ในกรณีการรวมกลุ่มอาสาสมัครขององค์การต่าง ๆ ในภาครัฐ ต่อการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในการดำเนินงานในด้านการให้บริการสาธารณสุขภายนอกองค์การ ส่วนมากจะเป็นการรวมกลุ่มกันระหว่างสมาชิก ในองค์การ หรือร่วมกับองค์การอื่น ๆ ซึ่งพบได้ทั่วไป จะร่วมกันอาสาสมัครในการแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมการให้บริการสาธารณสุขนั้นมีความเรียบร้อย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครในองค์การเดียวกัน เช่น อาสาสมัครขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาในด้านระบบการบริหารจัดการภายในสู่ภายนอก เพื่อให้บริการประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ส่วนการรวมกลุ่มของอาสาสมัครระหว่างองค์การซึ่งแสดงออกในรูปแบบของการรวมกลุ่มในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ ตามระบบโครงสร้างหน้าที่ที่เกี่ยวข้องยึดโยงกัน เช่น การร่วมกันปรับปรุง ส่งเสริมเพิ่มประสิทธิภาพ ในการให้บริการสาธารณสุขระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในการร่วมกันให้บริการด้านสาธารณสุข เป็นต้น

3.2 องค์การภาคเอกชน (Second sector) การรวมกลุ่มในภาคส่วนของเอกชน Second sector จะแสดงบทบาทที่คล้ายคลึงกับองค์การภาครัฐในการร่วมกันผลิตการให้บริการสาธารณะ แต่มีขีดจำกัดในการให้บริการที่กว้างกว่าภาคส่วนที่หนึ่ง ในด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ แต่องค์การภาคเอกชนจะต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย และระเบียบ ข้อบังคับขององค์การตน ซึ่งการแสดงออกถึงการรวมกลุ่มในภาคส่วนนี้ จะแสดงออกในสองลักษณะ ดังนี้

1) การรวมกลุ่มอาสาสมัครขององค์การภาคเอกชนตามโครงสร้างหน้าที่ ในการร่วมกันผลิต การให้บริการสาธารณะ ในส่วนนี้มักจะเป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกในองค์การของตน เพื่อสร้างประโยชน์ หรือส่งเสริมสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครของบริษัท Toyota ในการสร้างฝายชะลอน้ำ การรวมกลุ่มอาสาสมัครของบริษัท Thai Beverage ในการแจกผ้าห่มต้านภัยหนาว เป็นต้น 2) การรวมกลุ่มอาสาสมัครของภาคเอกชนกับองค์การอื่น ๆ การรวมกลุ่มอาสาสมัครในการร่วมกันผลิต ต่อการให้บริการสาธารณะในลักษณะนี้จะแสดงออกในรูปแบบของการรวมกลุ่มอาสาสมัคร ในภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เช่น องค์การภาครัฐ หรือองค์การภาคเอกชน ในการร่วมกันปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมสมรรถนะในประเด็นปัญหานั้น ๆ ให้ได้รับการแก้ไข หรือส่งเสริมสมรรถนะขีดความสามารถนั้น ๆ เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครของบริษัท True Move กับองค์การภาครัฐภายใต้โครงการ “True ปลุกปัญญา” เป็นต้น

3.3 องค์การภาคประชาชน (Third sector) การรวมกลุ่มในลักษณะนี้จะแสดงออก ใน 3 ลักษณะ คือ 1) การรวมกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชนกับองค์การภาครัฐในการ ให้บริการสาธารณะ เป็นการรวมกลุ่มของภาครัฐตามโครงสร้างหน้าที่ และต้องอาศัยบุคลากร ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามบริการสาธารณะนั้น ๆ ซึ่งทั้งสองฝ่ายต่าง ร่วมใจกันเสียสละเวลาว่างของตน ผ่านรูปแบบของอาสาสมัคร เพื่อทำประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น เจ้าพนักงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลร่วมมือกับ กลุ่มแม่บ้านในการลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมประชาชนในเขตพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ ในการ ให้บริการสาธารณสุขสู่ขั้นพื้นฐาน เป็นต้น 2) การรวมกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชน กับ องค์การภาคเอกชนในการให้บริการสาธารณะ เป็นการรวมกลุ่มกันระหว่างกลุ่มอาสาสมัคร ภาคเอกชนกับองค์การภาคประชาชน ในการร่วมกันสร้างประโยชน์ต่อชุมชน หรือสังคมใน พื้นที่นั้น ๆ เช่น การร่วมกันสร้างฝายชะลอน้ำ เพื่อคืนพื้นที่สีเขียวให้กับป่าชุมชน เป็นต้น การร่วมกันสองภาคส่วนแสดงให้เห็นถึง การร่วมกันผลิตบริการสาธารณะในด้านการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม โดยภาคประชาชนจะแสดงศักยภาพในด้านของการเป็นผู้นำในด้านการเป็นเจ้าของ พื้นที่ และเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคเอกชนในการดำเนินการตั้งแต่การวางแผนไปจนถึงการลงมือ ปฏิบัติ และติดตามผลการดำเนินงาน เป็นต้น 3) การรวมกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชน ในการร่วมกันผลิตการให้บริการสาธารณะ ในลักษณะนี้ตัวแสดง คือ ประชาชน ผู้มีส่วนได้

ส่วนเสีย หรือประชาชนในพื้นที่นั้น ประสบพบเจอกับปัญหาเรื้อรังต่าง ๆ ซึ่งทางภาครัฐไม่สามารถสนับสนุนปัจจัยในการอำนวยความสะดวกต่อการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ ได้เท่าที่ควร กล่าวคือ ภาคส่วนประชาชนได้รวมกลุ่มกันอย่างมีระบบระเบียบ มีวัตถุประสงค์ในการ ที่จะแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ๆ ที่จะเกิดขึ้นผ่านรูปแบบของการแบ่งหน้าที่กันทำ หรือ หน้าที่ ๆ ด้รับผิดชอบ โดยมีรูปแบบของการร่วมกันวางแผน การร่วมกันออกแบบนวัตกรรม การร่วมกันมอบหมายงาน การร่วมกันลำดับความสำคัญของปัญหา การร่วมกันบริหารจัดการงบประมาณ การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะ อย่างเหมาะสม ไปจนถึงการประเมินผลในทางปฏิบัติ จนนำไปสู่การร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การรวมกลุ่มอาสาสมัครภาคประชาชนในการร่วมกันบริหารจัดการขยะในชุมชนอย่างเป็นระบบ เป็นต้น

4 การร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Coproductio)

ภายใต้คำนิยามของการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Co-production) พบว่า การร่วมกันผลิต คือ การรวมกลุ่มกันระหว่าง อาสาสมัครภาครัฐ First sector อาสาสมัครภาคเอกชน Second sector และอาสาสมัครภาคประชาชน Third sector หรือภาคส่วนใดภาคส่วนหนึ่ง ในการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ และให้บริการสาธารณะนั้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผ่านรูปแบบของอาสาสมัครทำประโยชน์ต่อส่วนรวมโดยไม่หวังผลกำไร หรือผลประโยชน์ตอบแทน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหา หรือเพิ่มประสิทธิภาพทางการดำเนินงานนั้นร่วมกัน หรือตรงกัน ภายใต้หลักการ การร่วมกันวางแผน การร่วมกันออกแบบ โครงสร้างการดำเนินงานและกิจกรรมในการดำเนินการ หรือนวัตกรรม การร่วมกันมอบหมายงานตามหน้าที่ การร่วมกันลำดับความสำคัญของปัญหา การร่วมกันบริหารทรัพยากร ภายในองค์การอย่างคุ้มค่า การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะ การร่วมกันบริหารจัดการ และดำเนินการให้บริการสาธารณะ การส่งมอบ หรือลงมือปฏิบัติในการให้บริการสาธารณะนั้น ๆ การร่วมกันตรวจสอบข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน เพื่อการปรับปรุงพัฒนาแก้ไขให้ดีขึ้นต่อไป การร่วมกันประเมินผลในการให้บริการสาธารณะ และ การร่วมกันประมวลผลดีผลเสียในภาพรวม เพื่อการนำไปสู่การวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพนั้นต่อไป

ดังชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ได้มีรูปแบบของการดำเนินการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นเกิดจากสภาพปัญหาขยะล้นชุมชน เทศบาลตำบลทุ่งศรีเก็บขนไม่ทัน ทำให้ผู้นำชุมชน

บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 (ผู้ใหญ่บ้าน) ได้ค้นหาปัญหาหลักที่ได้รับผลกระทบโดยตรงของหมู่บ้าน ผ่านการวิเคราะห์ปัญหา “ระดมคนในหมู่บ้านร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยใช้เวทีประชาคมหมู่บ้าน และขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ เช่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้แพร่ สำนักงานเกษตรจังหวัด เทศบาลตำบลทุ่งศรี เป็นต้น โดยการเรียนรู้ปัญหาจากภายในหมู่บ้าน และสร้างจิตสำนึก ผ่านการปฏิบัติจริงร่วมกับคนในหมู่บ้าน ที่มีความต้องการตรงกัน หรือ เติญกับปัญหาร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน” อ้างถึงใน นันทนาฏ อุพงศ์-บุญทวารณ วิงวอน-ชัยวัฒน์ สมศรี, (2558, หน้า 9) จะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้มีการร่วมกันผลิต ในการให้บริการสาธารณะในด้านการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ ตามกระบวนการ ขั้นตอนของหลักการการร่วมกันผลิต (Co-production) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม

แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย (The Solid Waste Management)

1. ความหมายของขยะมูลฝอย

ปิยะรัตน์ วงศ์จุมมะลิ (2551 อ้างถึงใน Neal and Schoble, 1987, หน้า 218) ให้ความหมายของคำว่าขยะมูลฝอย (Solid Waste) หมายถึง วัตถุสิ่งของที่ทิ้งจากอาคาร บ้านเรือนสถานที่ทำงาน โรงงานอุตสาหกรรม เช่น เศษอาหาร วัสดุเหลือใช้ ซากรถยนต์ และตะกอนกาน้ำเสีย เป็นต้น

ธนภรณ์ พึ่งม่วง (2555, อ้างถึงใน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ขยะมูลฝอย” หมายถึง สิ่งเหลือใช้ และสิ่งปฏิกูลที่อยู่ในรูปแบบ ของแข็ง ซึ่งเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ และสัตว์ ทั้งจากการบริโภค การผลิต การขบถ่าย การ ดำรงชีวิต และอื่น ๆ

ดังนั้น คำว่าขยะมูลฝอยจึงมีความหมายว่า สิ่งของเหลือใช้จากการทำกิจกรรม ของมนุษย์ และสัตว์ จากการอุปโภค-บริโภค การผลิต และการขบถ่าย อันเป็นวัตถุสิ่งของที่ไม่พึงประสงค์ และละทิ้ง จากอาคารบ้านเรือน สถานที่ทำงาน และโรงงานอุตสาหกรรม เช่น เศษสิ่งของวัสดุเหลือใช้ เศษซากอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือซากรถยนต์ กากเน่าเสีย ที่ปะปนมากับของเหลว เป็นต้น

2. แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย Theories of Solid Waste Management

ซัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2548 อ้างถึงใน ปรีดา แยมเจริญวงศ์, 2531) ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยว่า “แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในปัจจุบันไม่ใช่เพียงแต่กำจัด หรือทำลายให้หมดไปเพียงอย่างเดียว เนื่องจากภายในตัว ของขยะมูลฝอยนั้นยังคงมีสิ่งที่เป็นประโยชน์อยู่มากบ้างน้อยบ้าง ตามแต่ชนิด และส่วนประกอบ โดยอาจจะเป็นประโยชน์ด้านวัสดุ ด้านพลังงาน หรือในด้านการปรับปรุงคุณภาพของที่ดิน แต่จะต้องทำให้ขยะเกิดผลตอบแทนให้มากที่สุดด้วย”

2.1 การจำแนกประเภทขยะออกเป็น 4 ประเภท

2.1.1 ขยะย่อยสลาย Compostable Wastes หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะประเภทที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็วตามธรรมชาติ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เป็นต้น ซึ่งเศษซากดังกล่าวสามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้ “แต่จะไม่รวมซากเศษพืชผัก ผลไม้ หรือสัตว์ที่เกิดจากการทดลอง ในห้องปฏิบัติการ โดยขยะย่อยสลายนี้เป็นขยะที่พบมากที่สุด คือ ร้อยละ 64 เปอร์เซ็นต์ ของปริมาณขยะทั้งหมดในกองขยะ” (กรมควบคุมมลพิษ, 2551)

2.1.2 ขยะรีไซเคิล หรือ ขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ Recyclable wastes คือ วัสดุสิ่งของที่ใช้บรรจุภัณฑ์ เครื่องอุปโภค-บริโภค เช่น ขวดแก้ว ขวดพลาสติก กระดาษ กล่องกระดาษบรรจุภัณฑ์ กระจก เป็นต้น

2.1.3 ขยะอันตราย Hazardous wastes คือ ขยะที่มีองค์ประกอบปนเปื้อนวัตถุอันตรายนานาชนิด ได้แก่ วัตถุไวไฟ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย สิ่งแวดล้อม และสัตว์ วัตถุกัดกร่อน เช่น ถ่านไฟฉาย บรรจุภัณฑ์ยาฆ่าแมลง สเปรย์กระป๋อง หลอดไฟ แบตเตอรี่ เป็นต้น

2.1.4 ขยะทั่วไป General wastes คือ ขยะที่มีลักษณะแตกต่างจาก 3 ประการแรกดังกล่าวมา ซึ่งขยะประเภททั่วไปนี้มีลักษณะย่อยสลายยากมีประโยชน์ต่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ถุงพลาสติกบรรจุผงซักฟอก ห่อพลาสติกห่อขนม ซองบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปโฟม และถุงพลาสติกที่ปนเปื้อนอาหาร เป็นต้น

โดยขยะทั้ง 4 ประเภท ดังกล่าวมา สามารถจำแนก หรือแบ่งประเภทของแหล่งกำเนิดขยะ ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 แหล่งของการก่อให้เกิดขยะมูลฝอย และสามารถจำแนกประเภทของขยะออกตามลักษณะได้ 9 ประเภท ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การจำแนกประเภทของขยะตามแหล่งกำเนิด 3 แหล่ง คือ

1. ขยะจากชุมชน Municipal wastes
2. ขยะจากโรงงานอุตสาหกรรม Industrail wastes
3. ขยะที่มีอันตรายสูง Hazardous wastes

การจำแนกประเภทออกตามลักษณะ 9 ประเภท

1. ขยะเปียกสด Garbage เป็นขยะมูลที่ประกอบด้วยสารอินทรีย์ต่าง ๆ ย่อยสลายเองได้ เช่น เศษพืช เศษผัก เศษเนื้อ เปลือกผลไม้ เป็นต้น
2. ขยะแห้ง Rubbish เป็นขยะที่ย่อยสลายได้เองตามธรรมชาติได้ยาก เช่น ถุงพลาสติก บรรจุกัมมันต์ต่างๆ เป็นต้น
3. ขี้เถ้า Ashes เป็นเศษกากขยะที่ผ่านกระบวนการเผาไหม้แล้ว เช่น ขี้เถ้าถ่าน, ฟืน, อาคารบ้านเรือน หรือเป็นเศษวัสดุที่ไม่เป็นที่ประสงค์
4. เศษสิ่งก่อสร้าง Centruction wastes คือ เศษวัสดุที่เหลือใช้จากการก่อสร้างอาคาร บ้านเรือน วัด หรือเป็นเศษวัสดุที่ไม่พึงประสงค์ หรือทุบทิ้ง เศษปูน เศษคอนกรีต เป็นต้น
5. ซากสัตว์ Dead Animals คือ ซากที่เกิดจากการตายของสัตว์ เช่น สุนัข แมว เป็นต้น
6. ขยะจากถนน Street Repuse คือ ขยะที่เกิดจากการที่มนุษย์ทิ้งบริเวณข้างถนน หรือขณะขับรถได้ที่ขยะลงบนถนน ทำให้เกิดการสัญจรติดขัดกะทันหัน หรือก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้
7. ขยะจากโรงงาน Industrial wastes คือ เศษวัสดุเหลือใช้ไม่เป็นที่ต้องการ และมาจากโรงงานเช่น เศษกระป๋อง เศษกระดาษ เศษบรรจุภัณฑ์ทางเคมี เป็นต้น
8. ขยะมูลฝอยจากการทำกสิกรรม Agriculture wastes คือ เป็นขยะที่เกิดจากการทำกสิกรรมจากชาวไร่ชาวนา เช่น เศษฟาง เศษหญ้า เศษมูลสัตว์ เป็นต้น
9. ขยะพิเศษ Special waste เป็นขยะที่มีลักษณะให้ผลกระทบที่ก่อให้เกิดอันตรายในอัตราที่สูง เช่น ขยะจากโรงพยาบาล เป็นต้น

2.2 องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขยะมูลฝอย

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงขยะมูลฝอย 7 ประการ ดังนี้

- 2.2.1 ลักษณะชุมชน หรือที่ตั้งของท้องถิ่น ศูนย์การค้าต่าง ๆ เช่น ตลาด ห้างสรรพสินค้า ชุมชนที่มีความหนาแน่นทางการอยู่อาศัย เป็นต้น ในส่วนนี้จะมีปริมาณขยะจำนวนมาก อันเกิดการอุปโภค บริโภคของประชาชน

2.2.2 ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน ในลักษณะความหนาแน่นของประชากรจะมีสภาพที่แตกต่างกันตามสภาพความเจริญแต่ละพื้นที่ หากพื้นที่นั้นมีจุดดึงดูดให้ประชากรไปอยู่ร่วมกัน จนมีความหนาแน่นพอสมควรไปจนถึงมาก ก็จะมีปริมาณขยะมากขึ้นตามไปด้วย

2.2.3 ฤดูกาล มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงของขยะเป็นอย่างไร หากเปรียบเทียบในแต่ละฤดูกาล จะพบว่า ในฤดูฝนมีผลกระทบต่อ การเกิดปริมาณขยะมากขึ้น เพราะมีความลำบากต่อการกำจัดขยะ อีกทั้งขยะต่าง ๆ รวมกันเปียกชื้นไม่สามารถกำจัดขยะได้มากเท่าที่ควร ผลที่ตามมา คือ เกิดการสะสมในขยะแต่ละพื้นที่จัดเก็บ ในส่วนฤดูกาลอื่น ๆ สามารถกำจัดขยะด้วยวิธีการตามที่กฎหมายบัญญัติได้ แต่ปริมาณขยะไม่ได้มีปริมาณลดลงหรือหมดไป เพราะประชากรแต่ละพื้นที่ มีการอุปโภค บริโภคในสิ่งที่ตนปรารถนาแล้ว เหลือเศษวัสดุสิ่งของวัตถุ สิ่งของวัตถุ สิ่งของจากการอุปโภคบริโภคก็สามารถก่อให้เกิดการเพิ่มปริมาณขยะดั้งเดิม เพียงแต่การเก็บขนการทำลาย หรือกลับฝังขยะทำได้ค่อนข้างสะดวกสบาย

2.2.4 สภาวะเศรษฐกิจ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขยะ เพราะชุมชนใดที่มีสภาพคล่องทางเศรษฐกิจมีการใช้สอยสรรพพยากรในปริมาณที่มากย่อมส่งผลให้ปริมาณขยะเพิ่มปริมาณมากขึ้นตามมาด้วย

2.2.5 อุปนิสัยของประชาชน ในส่วนนี้ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของประชากรในแต่ละชุมชนว่ามีอุปนิสัยรักสะอาด มีระเบียบวินัย และให้ความร่วมมือต่อการคัดแยกประเภทขยะ หรือไม่ หากมีชุมชนนั้นจะมีสภาพพื้นที่สะอาด แต่ถ้าประชากรในชุมชนนั้น ๆ มีอุปนิสัยในทางตรงกันข้ามก็จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงขยะเป็นอย่างมาก

2.2.6 การจัดการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอย ในองค์ประกอบส่วนนี้มีผลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงขยะ ให้เพิ่ม หรือให้ลดของปริมาณขยะได้ หากมีการจัดทำบริการสาธารณะทางการเก็บขนขยะอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้ขยะในชุมชนมีปริมาณที่น้อยลงหรือคงสภาพไว้ หรืออีกมิติมุมมองหนึ่งในชุมชนนั้น ๆ มีความยากลำบากต่อการคมนาคมต่อการขนส่งขยะต้องต้องใช้ภาชนะอื่น ๆ ช่วยในการถ่ายโอนเก็บขนขยะ ก็ทำให้ปริมาณขยะก่อตัวเพิ่มมากขึ้น เพราะมีความยากลำบากต่อการเก็บขน

2.2.7 ความเจริญของอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี ในองค์ประกอบนี้เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการอุปโภคบริโภคสินค้าและบริการนั้น ๆ

ยังมีอัตราการอุปโภคบริโภคในอัตราที่มาก ภาคอุตสาหกรรมยิ่งผลิตสินค้าและบริการนั้น ๆ ออกมาในปริมาณที่มาก เมื่ออัตราการอุปโภคบริโภคในปริมาณที่มาก ปริมาณก็จะมีเพิ่มขึ้นมากตามมา

2.3 การจัดการขยะตามแนวความคิด 3 Rs

ปัญหาขยะ และขยะมูลฝอยล้นเมือง เป็นปัญหาที่รัฐบาลแต่ละคณะได้จัดทำบริการสาธารณะ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ และตามบริบทสังคมที่ปรากฏตามแผนพัฒนาสังคมฉบับที่ 11 ในด้านการรักษาสีสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งแวดล้อมภายในประเทศตามหลักยุทธศาสตร์ที่ 5 โดยอิงอาศัยแนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะ 3 Rs เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะจากขยะ ซึ่งจากหลักแนวคิด 3 Rs มีองค์ประกอบในการจัดการขยะ 3 ประการด้วยกัน คือ “1) Reduce ลดการใช้ 2) Reuse ใช้ซ้ำ 3) Recycle รีไซเคิล” กรมควบคุมมลพิษ, (2551, สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2559) โดยมีแนวคิดและหลักการดังนี้

2.3.1 Reduce ลดการใช้ เป็นแนวทางแห่งการหลีกเลี่ยงที่จะใช้สิ่งฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น จะก่อให้เกิดการเพิ่มปริมาณขยะตามมา ซึ่งมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

- 1) ลดการใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือยและวัสดุต่าง ๆ ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กล่องโฟม ถังพลาสติก หรือขยะมีพิษอื่น ๆ เป็นต้น
- 2) ลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่ใช้เพียงครั้งเดียว หรือผลิตภัณฑ์ที่มีการใช้งานต่ำ
- 3) ลด หรือหลีกเลี่ยงการซื้อสินค้าที่บรรจุภัณฑ์ห่อหุ้มหลายชั้น
- 4) ไม่สนับสนุนร้านค้าที่กักเก็บสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ฟุ่มเฟือย และไม่มีระบบเรียกคืนบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้ว
- 5) กรณีการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ประจำบ้านที่ใช้เป็นประจำ เช่น สบู่ ผงซักฟอก น้ำยาสระผม น้ำยาล้างจาน เป็นต้น โดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดบรรจุใหญ่กว่า เนื่องจากใช้บรรจุภัณฑ์น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณ และน้ำหนักของผลิตภัณฑ์
- 6) ลด หรืองดการบริโภคแบบฟุ่มเฟือย โดยการเลือกซื้อสินค้าที่มีความจำเป็น และตอบสนองต่อความต้องการที่จะใช้อย่างเหมาะสม
- 7) Return เลือกซื้อสินค้าที่สามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์สู่ผู้ผลิตได้

8) เลือกซื้อสินค้า หรือ ผลิตภัณฑ์ที่มีระบบมัดจำ-ส่งคืน เช่น ขวดเครื่องดื่มประเภทต่าง ๆ

9) เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

10) เลือกซื้อสินค้า หรือผลิตภัณฑ์ที่ผู้ผลิตเรียกคืนซากบรรจุภัณฑ์หลังการบริโภคของประชาชน

2.3.2 Reuse ใช้ซ้ำ เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ดังนั้น การใช้ซ้ำจึงเป็นการที่มีการอุปโภค-บริโภค วัสดุสิ่งของเหล่านั้นไปแล้ว แต่วัสดุสิ่งของเหล่านั้นสามารถนำกลับมาใช้ได้อีกรอบ เป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่รวมทั้งลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วยหลักการนี้

1) เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมา เพื่อให้ใช้ได้มากกว่า 1 ครั้งเช่น แบตเตอรี่บรรจุไฟฟ้า เป็นต้น

2) ซ่อมแซมเครื่องใช้ และ อุปกรณ์ต่าง ๆ Repair ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อได้

3) บำรุงรักษาเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้สามารถใช้งานได้คงทนและยาวนานขึ้น

4) นำบรรจุภัณฑ์ และวัสดุเหลือใช้อื่น ๆ กลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น การใช้ซ้ำถุงพลาสติก ถุงผ้า ถุงกระดาษ และกล่องกระดาษ เป็นต้น

5) ยืม-เช่าสิ่งของ หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้บ่อยครั้งร่วมกัน เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร เป็นต้น

6) บริจาค หรือขายสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น หนังสือ เครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เสื้อผ้า เพอร์นิเจอร์ เป็นต้น

7) นำเศษวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลง เพื่อการใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น การนำยางรถยนต์มาดัดแปลง เพื่อทำเป็นกระถางปลูกผัก หรือกระถางดอกไม้การนำขวดพลาสติกมาดัดแปลงเป็นแจกัน เพื่อนำไปเป็นองค์ประกอบตกแต่งภายใน หรือภายนอกบ้าน เป็นต้น

8) การใช้ซ้ำวัสดุสำนักงาน เช่น การใช้กระดาษหน้าเดียวแล้วนำด้านที่ยังไม่ได้ใช้มาใช้ประโยชน์ได้อีก เป็นต้น

2.3.3 Recycle รีไซเคิล เป็นการนำวัสดุต่าง ๆ มาแปรรูปโดยกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งนอกเหนือจากการนำมาใช้ประโยชน์ได้ใหม่แล้ว ยังสามารถลดปริมาณขยะมูลฝอย และลดพลังงาน และมลพิษได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสามารถปฏิบัติได้โดย

1) การคัดแยกขยะรีไซเคิลแต่ละประเภท ได้แก่ กระดาษ พลาสติก แก้ว โลหะ-อโลหะ เพื่อง่ายต่อการนำไปรีไซเคิล

2) นำไปขาย/บริจาค/นำเข้าธนาคารขยะ/กิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกขยะรีไซเคิลเป็นผลิตภัณฑ์อื่นตามโครงการที่กำหนด เช่น ขยะแลกไข่ เป็นต้น

3. แนวคิดเรื่องเทคโนโลยีการกำจัดขยะมูลฝอย

ปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีการกำจัดขยะ 3 ระบบใหญ่ ๆ คือ กรมควบคุมมลพิษ, (2544, อ้างถึงใน ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์, 2548, หน้า 18)

3.1 ระบบหมักทำปุ๋ย (Composting) เป็นการย่อยสลายอินทรีย์สารตามกระบวนการชีวจุลินทรีย์วิทยา เป็นตัวแปรสภาพแร่ธาตุที่มีลักษณะค่อนข้างคงรูป มีสีดำแห้ง ซึ่งสามารถใช้ปรับปรุงคุณภาพของดิน กระบวนการหมักสามารถแบ่งออกได้ 2 รูปแบบ คือ กระบวนการหมักแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic Decomposing) ซึ่งเป็นการสร้างสภาวะ หรือเอื้อให้จุลินทรีย์ดำรงชีพอยู่ได้ โดยออกซิเจนย่อยสลายสารอาหารแล้วเกิดการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว และแปรสภาพเป็นแร่ธาตุ ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่เกิดก๊าซส่งกลิ่นเหม็นมีกลิ่นเหม็น ส่วนอีกประการหนึ่ง คือ กระบวนการหมักแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic Decomposting) เป็นการสร้างสภาวะให้จุลินทรีย์สามารถดำรงชีพอยู่ได้โดยไม่ใช้ออกซิเจนเป็นตัวช่วยในการย่อยสลายสารอาหาร และแปรสภาพเป็นแร่ธาตุกระบวนการนี้มักเกิดก๊าซต่าง ๆ เช่น ก๊าซไข่เน่า (Hydrogen Sulfide) ก๊าซมีเทน (Methane Gas) ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงได้

3.2 ระบบการเผาในเตาเผา (Incineration) เป็นการเผาขยะมูลฝอยด้วยวิธีการเผาในเตาไฟที่มีอุณหภูมิความร้อน 850-1,200 องศาเซลเซียส เพื่อการเผาไหม้ทำลายขยะสมบูรณ์ที่สุด แต่อาจส่งผลกระทบต่ออันก่อให้เกิดมลภาวะทางอากาศ เช่น เกิดฝุ่นขนาดเล็ก ก๊าซพิษ ได้แก่ ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (Sulfur Dioxide) นอกจากนั้นอาจเกิด ไดออกซิน (Dioxin) ซึ่งเป็นสารก่อมะเร็ง ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีระบบควบคุมมลพิษทางอากาศ และดักไม่ให้อากาศที่ผ่านปล่องควันออกสู่ชั้นบรรยากาศอันมีค่ามาตรฐานเกินกำหนด

3.3 ระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary Landfill) เป็นการฝังกลบเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยในพื้นที่ ๆ เตรียมไว้ ซึ่งได้จัดสรร/คัดเลือก ตามหลักวิชาการทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วิศวกรรม สถาปัตยกรรม และได้รับการยินยอมจากประชาชน จากนั้น จึงจะทำการออกแบบ และก่อสร้าง โดยวางมาตรการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น เช่น น้ำเสียจากขยะปนเปื้อนซึมไปปะปนน้ำใต้ดินทำให้คุณภาพน้ำใต้ดินเสื่อมสภาพ จนส่งผลกระทบต่อประชาชนที่ใช้น้ำ เพื่อ การอุปโภค-บริโภค นอกจากนี้ยังต้องมีมาตรการป้องกันน้ำท่วมขังบ่อขยะ และเอ่อล้น และปัญหาการส่งกลิ่นเหม็นของขยะที่เป็นผลพวงมาด้วย รูปแบบการฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล อาจใช้วิธีการขุดให้ลึกลงไปในพื้นที่ดิน หรือการถมให้สูงขึ้นจากระดับพื้นดิน หรืออาจใช้ทั้งสองวิธีขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศของแต่ละพื้นที่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คำณวน เลาไพบุลย์กิจเจริญ (2555) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณสุขขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า บริการสาธารณสุขทางด้านงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีความคิดเห็นว่ามีบริการที่มีประสิทธิผลมากที่สุด เนื่องจากเทศบาล ตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ได้ให้ความสำคัญในส่วนที่เกี่ยวกับการบริการ ด้านงานสาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เพราะเป็นส่วนงานที่มีความสำคัญในส่วนที่ทำให้ประชาชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับบริการสาธารณสุขทางด้านสาธารณสุขูปโภคและสาธารณสุขการ ประชาชน มีความคิดเห็นว่ามีบริการที่มีประสิทธิผลน้อยที่สุด เนื่องจากพื้นที่ที่ในเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อยู่ในช่วงที่กำลังขยาย/ปรับปรุงบริการสาธารณสุข ทางด้านสาธารณสุขูปโภค และ สาธารณูปการ เช่น ระบบประปาทางระบายน้ำ ไฟฟ้า ระบบจราจร ถนน เป็นต้น เพื่อเป็นการรับรองความเจริญของท้องถิ่น

อรุณี สันฐิตวิณิชย์ (2557 บทคัดย่อ) พบว่า ความต้องการของพลเมืองที่มีความหลากหลาย และแตกต่างกัน ประกอบกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ ของภาครัฐทำให้ประเทศต่าง ๆ สนับสนุนให้พลเมืองในฐานะผู้รับผลประโยชน์จากรัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการผลิต หรือจัดบริการสาธารณสุขของรัฐมากขึ้น ซึ่งนักวิชาการตะวันตกพัฒนาแนวคิดการร่วมกันผลิต (Co-production) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวที่ส่งผลให้การจัดบริการภาครัฐมีประสิทธิผลมากขึ้น

อรุณี สันจิติวณิช (2558 บทคัดย่อ) พบว่า ประโยชน์เชิงรูปธรรมที่เกิดขึ้นจากการร่วมกันจัดการขยะของเทศบาลนครอุบลราชธานี คือ ชุมชนที่ร่วมจัดการขยะมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีสวัสดิการเมื่อเสียชีวิต และมีเงินออมจากขยะขณะผลประโยชน์เชิงคุณค่าที่เกิดขึ้นเฉพาะกับคณะกรรมการชุมชนที่เป็นแกนนำอันได้แก่ ความภาคภูมิใจในศักยภาพของตนเอง การพัฒนาความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และความเคารพซึ่งกันและกันในหมู่คณะกรรมการ

Michael Etgar (2009 บทคัดย่อ) พบว่า บทความนี้มีหลายปัจจัยที่อาจช่วยเพิ่มความสามารถในการร่วมกันผลิตในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค เพื่อดึงดูดผู้บริโภค และนักการตลาดต้องแน่ใจว่าพวกเขาเสนอผลิตภัณฑ์และบริการเหล่านั้นซึ่งสามารถปรับ และแก้ไขได้เป็นรายบุคคล และนำเสนอแก่ผู้บริโภคที่มีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมการผลิตร่วมมากขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นด้วยกับความพยายามดังกล่าว นักการตลาดต้องค้นหาว่าผู้บริโภคมีเป้าหมายประเภทใดที่แสวงหาในกิจกรรมการร่วมกันผลิตดังกล่าว คนเหล่านี้ภายใต้ความต้องการทางเศรษฐกิจ และจิตวิทยาทางสังคมจากนั้นพวกเขาจะต้องเสนอชุดองค์ความรู้ทางการปฏิบัติที่สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้

David Boyle and Michael Harris (2009 บทคัดย่อ) ในขณะที่ผู้กำหนดนโยบายอาจไม่สามารถรับทราบได้ แต่แนวทางก่อนหน้าในการปฏิรูป และปรับปรุงการให้บริการสาธารณะได้ดำเนินไปอย่างแน่นอน ในบางพื้นที่พวกเขาได้มีการปรับปรุงที่สำคัญอย่างแน่นอน แต่บริการสาธารณะของเราเผชิญกับความท้าทายที่คาดไม่ถึง: ความต้องการที่เพิ่มขึ้น ความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นปัญหาทางสังคมที่ดูเหมือนยาก และในหลาย ๆ กรณีงบประมาณลดลง การปฏิรูปไม่สามารถเผชิญหน้ากับความท้าทายเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมที่ก้าวล้ำในการให้บริการสาธารณะในขณะนี้จำเป็นต้องย้ายจากกรอบที่ถูกจำกัดไปสู่กระแสหลัก คำถาม คือ สิ่งทีวิเคราะห์ และหลักการควรชัดเจนต่อการมีนวัตกรรมที่มีการพัฒนาอยู่ตลอด

Tony Bovaird & James Downe (2007) พบว่า การวิเคราะห์ในเอกสารฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงปัจจัยหลายประการที่ต้องนำมาพิจารณาในระดับต่าง ๆ ของรัฐบาลหากการมีส่วนร่วมของประชาชน และการร่วมผลิตมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคตอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นันทนาฏ อุพงศ์, บุญทวรรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี (2558 บทความย่อ) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของหมู่บ้าน คือ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ไม่มีการพัฒนาแต่ละครอบครัวมีปัญหาปากท้อง-หนี้สิน คนส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกร่วมกัน เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก การขาดความสมดุลในธรรมชาติ เกิดมลภาวะเป็นพิษทางอากาศ และขาดผู้นำที่เข้มแข็ง ส่งผลให้ชาวบ้าน และผู้นำชุมชนมุ่งแก้ปัญหาชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้วยการค้นหาสาเหตุของปัญหาภายในหมู่บ้าน ค้นหาปราชญ์หมู่บ้านที่สามารถเข้ามาหนุนเสริม และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางร่วมกันในการแก้ไขผ่านการเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น กำหนดแนวทางการทำงาน เพื่อลงสู่การปฏิบัติงานจริง โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการสร้างจิตสำนึกของคนในหมู่บ้านทุกระดับด้วยการเป็นตัวอย่างที่ดี และลงสู่การปฏิบัติจริง

หมู่บ้านทุกระดับจากเดิมเป็นชุมชนที่มีปัญหามากมาย สุขภาพของคนเสื่อมโทรมได้มีการพลิกฟื้นตนเอง เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน อันเป็นผลมาจากผู้นำชุมชนทุกระดับที่ได้สื่อสารถึงวิธีการแก้ปัญหาผ่าน การเรียนรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนสร้างจิตสำนึกคนในหมู่บ้านผ่านภาวะผู้นำของแกนนำชุมชนที่มุ่งผลประโยชน์โดยส่วนรวมทำที่ดีที่สุดทำให้หมู่บ้านทุกระดับเป็นหมู่บ้านชุมชนต้นแบบไปในที่สุด

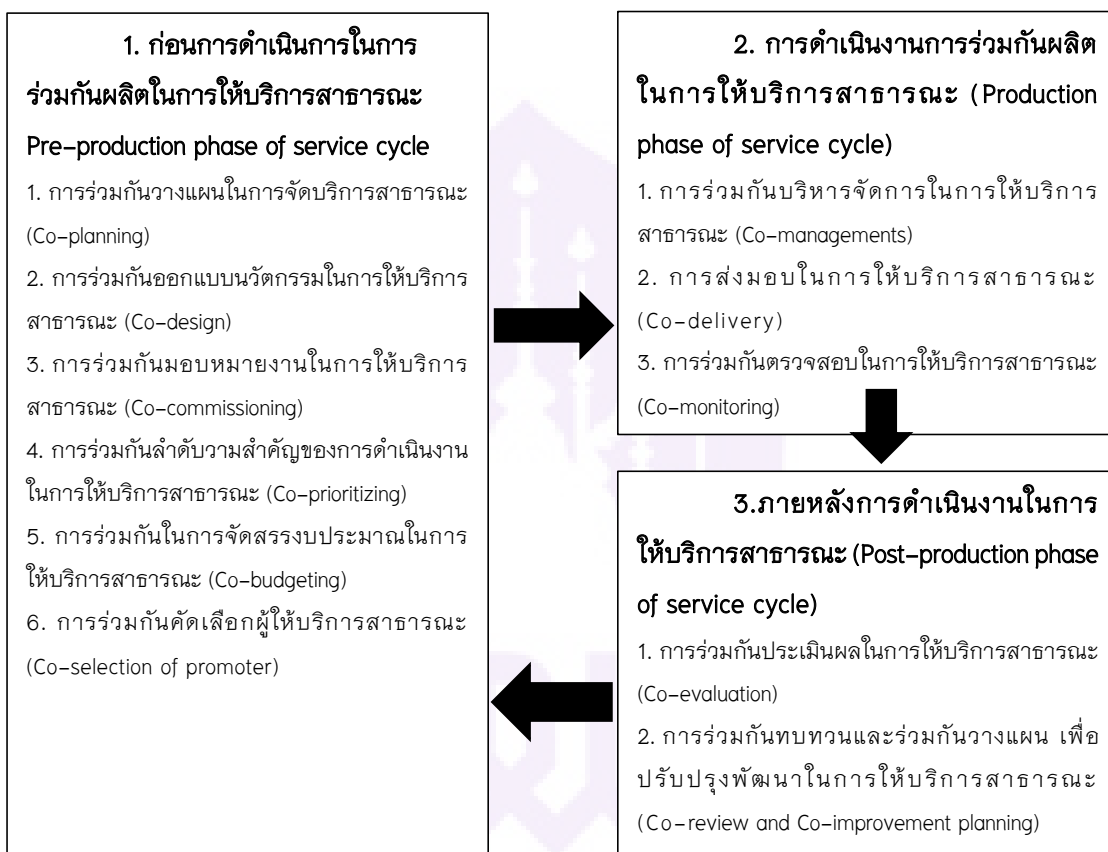
ปิยะรัตน์ วงศ์จุมมะลี (2551) พบว่า การเชื่อมโยงหลักสูตรการพัฒนาไปสู่การพัฒนาชุมชนด้วยประเด็นการวิจัยตรงกับสภาพปัญหาที่เป็นจริงของชุมชน หรือที่เรียกว่าเป็นการระเบิดมาจากข้างใน โดยประชาชนมีความตระหนัก และตัวเองว่าเป็นเจ้าของปัญหาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าจะสามารถแก้ไขปัญหายุ่งยากของชุมชนได้

ธนภรณ์ พึ่งม่วง (2555 บทความย่อ) พบว่า 1) สภาพปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวงษ์ อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมสภาพการจัดการปัญหาขยะอยู่ในระดับปานกลาง โดยที่สภาพการจัดการปัญหาขยะด้านรถเก็บขนขยะ และเจ้าหน้าที่ที่เก็บขนขยะไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน 2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลวงษ์ อำเภอมะนัง จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์ (2548 บทความย่อ) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ส่วนการปฏิบัติต่อการจัดการขยะ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอย

พบว่า ปัจจัยทางประชากรผู้ประกอบกิจการร้านค้าร้านอาหารไม่มีผล ต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

กรอบแนวคิด

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ (Coproduction in Waste Management)” กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ ใช้วิธีการวิจัย “แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง” โดยศึกษาข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

1. การศึกษาจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาข้อมูลทฤษฎีจากเอกสารผลงานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ ตำราเรียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากประชาชนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3

กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการศึกษาข้อมูลได้แก่ ประชาชนทุกระดับในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ จากจำนวน 317 คน และเลือกสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจำนวน 20 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงตามโครงสร้างการบริหารหมู่บ้าน และการแนะนำบอกต่อ Snowball technique ดังต่อไปนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามโครงสร้างการบริหารหมู่บ้าน โดยการเลือกผู้นำหมู่บ้าน และหัวหน้าคุ้ม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 2 คน หัวหน้าคุ้มทั้ง 5 คุ้ม คุ้มละ 1 คน จำนวน 5 คน รวม 8 คน
2. การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบการแนะนำบอกต่อ Snowball technique โดยการแนะนำของชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ซึ่งมีทั้งหมด 5 คุ้ม สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คุ้มละ 2 คน แต่คุ้มที่ 1 และ 2 จะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน เพราะมีประชากรมากกว่าคุ้มอื่น ๆ ดังนั้น การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง จะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในคุ้มที่ 1 จำนวน 3 คน, คุ้มที่ 2 จำนวน 3 คน, คุ้มที่ 3 จำนวน 2 คน, คุ้มที่ 4 จำนวน 2 คน, คุ้มที่ 5 จำนวน 2 คน รวมการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างแบบการแนะนำบอกต่อ Snowball

technique จำนวน 12 คน โดยวิธีการดังกล่าวง่ายต่อการเก็บข้อมูล และได้ข้อมูลที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทความเป็นจริงของชุมชนที่ดำเนินการอยู่ ณ ปัจจุบัน

ดังนั้น การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างจึงแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ฯ ผู้นำชุมชนตามโครงสร้างหน้าที่ของชุมชน จำนวน 8 คน 2) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ฯ โดยวิธีการแนะนำบอกต่อ Snowball technique ของชาวชุมชน บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จำนวน 12 คน รวมการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้างทั้ง 2 ส่วน จำนวน 20 คน

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่าง ในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จำนวน 20 คน ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องควาง จังหวัดแพร่ ที่ประกอบด้วย 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 สภาพสังคมและเศรษฐกิจของกลุ่มตัวอย่างในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3

ส่วนที่ 2 การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ

ส่วนที่ 3 ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ
Pre-production phase of service cycle

ส่วนที่ 4 การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Production phase of service cycle)

ส่วนที่ 5 ภายหลังจากดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Post-production phase of service cycle)

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะ

ขั้นตอนในการสร้างคำถามบทสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างมี 4 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา โดยการรวบรวมเอกสาร หนังสือ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย วารสาร และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 นำข้อมูล และแนวคิดทฤษฎีที่รวบรวมได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาสรุป กำหนดขอบเขตเนื้อหา ในการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง เพื่อให้ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การนำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างที่จัดทำขึ้น ส่งให้อาจารย์ ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของเนื้อหาในคำถามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างลงพื้นที่ภาคสนามสัมภาษณ์ กลุ่มประชากรตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ในเขตพื้นที่ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ จำนวน 20 คน ด้วยตนเองโดยวิธีการสัมภาษณ์บันทึกเสียง

ช่วงที่ 2 นำคลิปบันทึกเสียงซึ่งเป็นภาษาพูด (สนทนา) มาจดบันทึกลงเอกสาร

ช่วงที่ 3 นำเอกสารที่เขียนบันทึกเป็นภาษาพูดมาแปลงให้เป็นภาษาเขียน

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เตรียมแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 20 คน โดยออกสัมภาษณ์เก็บข้อมูลในเดือน เมษายน 2560

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล ในเชิงเนื้อหา โดยมีการนำข้อมูลในบทสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อมูลดิบที่ได้จัดไว้เป็นหมวดหมู่ และจัดเรียงประเด็นที่สัมภาษณ์แต่ละบุคคลในแต่ละประเด็นให้สอดคล้องกัน จากนั้นย่อย หรือสรุปประเด็นย่อยต่าง ๆ และจัดเรียงใหม่อีกครั้ง จากนั้นสรุปประเด็นย่อยต่าง ๆ ใน แต่ละประเด็นรวมเป็นประเด็นใหญ่ เมื่อได้ข้อมูลสรุปในประเด็นใหญ่ในแต่ละด้านแล้วนำข้อมูล นั้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ให้เกิดองค์ความรู้ในประเด็นที่ต้องการศึกษาจากนั้น ตรวจสอบ และยืนยันข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง และการวิจัยเชิงเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ 2) เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ทั้งนี้ การวิจัยเชิงเอกสารได้นำเสนอแล้วในบทที่ 2 ซึ่งได้นำเอา หลักแนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ (Public Service), แนวคิดการร่วมกันผลิต (Co-Production), และ แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย (Solid Waste Management) มาเป็น พื้นฐานทางการวิเคราะห์ผลการศึกษาวิจัย ส่วนในบทที่ 4 จะนำเสนอผลการศึกษาวิจัยผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง จากการวิเคราะห์ข้อมูลได้ผลการวิจัยออกเป็น 5 ส่วน คือ

1. การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ
2. ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ Pre-production phase of service cycle
3. การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Production phase of service cycle)
4. ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Post-production phase of service cycle)
5. ข้อเสนอแนะ

การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ

1. ความเป็นมาในการรวมกลุ่มเพื่อบริหารจัดการขยะ

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ได้รวมกลุ่มในการบริหารจัดการขยะเพราะชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีมี จิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อชุมชนน้อยลง เพราะชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีมุ่งแต่ประกอบอาชีพ

เพื่อหาเลี้ยงตน และครอบครัว โดยไม่สนใจกันและกันสักเท่าใด ในช่วงแรกการก่อตัวหรือการรวมตัวกัน คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ประมาณ 7-8 คน ที่มีจิตอาสาที่อยากจะพัฒนาชุมชนหรือมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชน โดยกลุ่มคนจิตอาสาดำเนินการทุกอย่างตั้งแต่การทำความสะอาดชุมชน และเชิญชวนชาวบ้านให้เข้าร่วม ซึ่งในช่วงนั้นได้เริ่มมีชาวบ้านให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วม ผู้ใหญ่บ้านจึงได้จัดให้มีการประชาคมจิตสำนึกของคนในชุมชนร่วมกัน จากนั้น ได้เริ่มมีการรวมกลุ่มในการร่วมแก้ไขปัญหาปากท้องของคนในชุมชน โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาใช้ เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำน้ำยาอเนกประสงค์ การทำน้ำหมักชีวภาพ เป็นต้น เพราะคนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังตัวอย่างที่ยกมาเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการประกอบอาชีพ และการดำรงชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ซึ่งได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2548-2550

จนในปี พ.ศ. 2553-2554 ชุมชนบ้านทุ่งศรี ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำได้ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาขยะล้นชุมชน เพราะเกิดจากการนำถังขยะ และขยะมาทิ้งที่หน้าบ้านประกอบกับถนนในชุมชนคับแคบ จนเกิดเหตุการณ์รถยนต์ชนถังขยะล้มกระจัดกระจายจนเกิดกรณีวิวาทกัน อีกทั้งมีการเผาเศษขยะในบ้านควั่นที่เกิดจากการเผาเศษขยะก่อให้เกิดความรำคาญ และเกิดมลพิษทางอากาศ เพื่อนบ้านใกล้เคียงได้รับความเดือดร้อน จึงได้มีการร่วมกันประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหา และ หาทางออกร่วมกัน

โดยจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาขยะล้นชุมชนเกิดจากการที่มีกลุ่มจิตอาสาในชุมชนที่เรียกตนเองว่า “กลุ่มผู้ก่อการดี” ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำได้ร่วมกันพัฒนาปรับภูมิทัศน์บริเวณท้องถนนของชุมชน โดยเริ่มจากบ้านของกลุ่มผู้ก่อการดีปฏิบัติเป็นแบบอย่างให้เห็นในเชิงประจักษ์ คือ ขยายถังขยะ และกระถางต้นไม้เข้ามาไว้ในบ้าน จัดการตัดแยกขยะในครัวเรือน คือ ขยะต้นทางแบบเบ็ดเสร็จภายใต้แนวคิด ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ จนชาวบ้านเห็นในสิ่งที่ผู้ก่อการดีปฏิบัติ และดำเนินการมาจึงเกิดความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อเริ่มมีผู้สนใจทยอยเข้าร่วม ทางแกนนำของกลุ่มผู้ก่อการดีซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำเห็นว่า เริ่มมีผู้ให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น จึงได้ส่งสมาชิกของผู้ก่อการดีไปอบรมเรียนรู้ และศึกษาเกี่ยวกับการคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จจากหน่วยงาน หรือชุมชนตัวอย่างในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อนำเอาความรู้กลับมาพัฒนาชุมชนโดยใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือนจนกลุ่ม

ผู้ก่อการดีมีความถนัดโดยสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ วิธีการ และกระบวนการต่าง ๆ แก่ผู้อื่นได้

เมื่อชาวบ้านในชุมชนเริ่มให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ผู้ใหญ่บ้านจึงจัดให้มีการประชุม เพื่อประชาคมหมู่บ้าน ในด้านการคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน ผลการลงมติประชาคมหมู่บ้าน พบว่า ชาวบ้านในชุมชนเห็นด้วย จากนั้นจึงได้จัดผังโครงสร้างทางการบริหารจัดการขยะ โดยนำเอาโครงสร้างการบริหารประเทศมาใช้ คือ มีการจัดตั้งคณะรัฐมนตรีภาคพลเรือนขึ้นโดยให้มี รัฐมนตรีกระทรวงขยะ และสิ่งแวดล้อมขึ้น จากนั้นได้มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้านอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในครั้งนี้ได้เชิญ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ตำบลร่องกวาง และผู้อำนวยการกองสาธารณสุข เข้าร่วมประชุม เพื่อรับฟัง หรือรับทราบผลการลงประชามติของคนในชุมชน โดยรายละเอียด หรือเนื้อหาสาระในการ ลงมตินั้น คือ ผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านในชุมชน ได้ลงมติร่วมกันขอยกเลิกการใช้ถังขยะในชุมชน ซึ่งผลปรากฏว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ หรือเกือบทั้งหมดเห็นด้วย ซึ่งมีพยานในการเข้ามาร่วมรับฟัง คือ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ตำบลร่องกวาง และผู้อำนวยการกรมสาธารณสุข อันเป็นผลให้ในชุมชนบ้านทุ่งศรีไม่มีถังขยะใช้ในชุมชนตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

จากนั้น จึงได้มีการประกวดคุ่มสะอาด โดยให้หัวหน้าคุ่มทั้ง 5 คุ่ม เป็นผู้ดำเนินการร่วมกับลูกคุ่ม โดยการนำงบประมาณสนับสนุนจากกองทุน เพื่อสาธารณสุขประโยชน์ของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 และ เทศบาลตำบลร่องกวางให้การสนับสนุนด้านครุภัณฑ์ เช่น อุปกรณ์ทำความสะอาด ถูดำ เป็นต้น ซึ่งผลจากการประกวดคุ่มสะอาด ชาวบ้านได้เหตุผลจากการลงมือปฏิบัติผนวกกับความสนใจที่อยากให้เห็นชุมชนสะอาด ทำให้สมาชิกในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 เกือบทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมการคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน ปัจจุบันชุมชนบ้านทุ่งศรีได้กลายเป็นชุมชนต้นแบบในด้านการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะการร่วมกันคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ปี พ.ศ. 2553-2554 เราเห็นปัญหาเรื่องหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องขยะจากการที่เราส่งเสริมแก้ไขเรื่องการลดต้นทุนการทำเกษตรใน 3-4 ปีที่ผ่านมา เราเห็นว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ใหญ่มาก ถึงขยะล้น ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่ว ฉะนั้น ปี พ.ศ. 2553 จึงเป็นปีแรกสำหรับการเรียนรู้ของกลุ่มผู้นำในชุมชนเรื่องการแก้ไขปัญหาขยะก่อน ผู้นำเรียนรู้ว่าการคัดแยกขยะ

โดยเฉพาะของตัวผู้ใหญ่บ้านเองเริ่มทำตั้งแต่เก็บถังขยะ เก็บกระถางต้นไม้ หน้าบ้านเข้ามาในบ้านตัวเองก่อน ใช้เวลา 3-4 เดือนถึงจะถ่ายทอดไปยัง ผู้ก่อการดีที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อ เปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเอง เราใช้ กระบวนการเรียนรู้ถึง 7-8 เดือน จนเข้าสู่การประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อขอยกเลิก ถึงขยะหน้าบ้าน แต่กระนั้นเราเองก็เป็นเพียงหมู่บ้านเดียวในเขตเทศบาลตำบล ร้องทวงที่เดินเข้าไปยื่นข้อเสนอขอยกเลิกถังขยะ โดยการไปเชิญคณะผู้บริหาร ของเทศบาล คือ ท่านนายก ท่านรองนายก เทศมนตรี ปลัดเทศบาล ท่าน ผอ. กองสาธารณสุข เข้ามาร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้าน และขอมติของพี่น้องชาวบ้าน เพื่อยกเลิกถังขยะหน้าบ้าน พอขอมติก็ผ่านกระบวนการประชาคม จากนั้นเข้าสู่กระบวนการสร้างความเข้าใจในการคัดแยกขยะในแต่ละประเภท จนปี พ.ศ. 2555 เราเข้าสู่เส้นทางของการประกวดชุมชนปลอดขยะเป็นปีแรก และ เป็นปีเดียวที่ชุมชนของเราได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศซึ่งเป็น ประวัติศาสตร์ของกรมการปกครองที่มีชุมชนส่งเข้าประกวดปีแรกแล้วได้ รางวัลชนะเลิศระดับประเทศ สาเหตุที่ได้รับรางวัลชนะเลิศได้นั้นเป็น เพราะคณะกรรมการกลางได้ลงมาตรวจประเมิน และได้สัมผัสกับวิถีชีวิตของพี่น้องชาวบ้านว่า พี่น้องชาวบ้านมีความรู้ความเข้าใจในการคัดแยกขยะนี่คือ สิ่งเราต้องบอกว่ากระบวนการนี้เป็นการสร้างกระบวนการคิดมาอย่างต่อเนื่องหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการทำปุ๋ย การทำน้ำหมัก น้ำยาเอนกประสงค์ มีกลุ่มสมุนไพร มีกลุ่มเพาะเมล็ดพันธุ์ข้าว กลุ่มเพาะเลี้ยงไส้เดือนต่าง ๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบในการหนุนเสริมการคัดแยกขยะ” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“เริ่มจากท่านผู้ใหญ่บ้านเห็นปัญหา คือ ขยะล้นชุมชน จึงได้รวมกลุ่มย่อยกัน เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหา และ เชิญชวนชาวบ้านให้เข้าร่วม ตอนช่วงแรก ๆ ก็มีคนสนใจบ้างไม่สนใจบ้าง จนมีเหตุการณ์รถชนถังขยะ หน้าบ้านจนมีเหตุวิวาทกัน เพราะเนื่องจากถนนในชุมชนมันแคบ ประกอบกับ ท่านผู้ใหญ่ทำเป็นแบบอย่าง ชาวบ้านเห็นปัญหาร่วมกันจึงเริ่มมีคนทยอย

เข้ากลุ่ม เพื่อคัดแยกขยะ และนำไปสู่การยกเลิกการใช้ถุงขยะมาจนปัจจุบัน”
อนันต์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เราใช้เวทิตั้งประชาคมเพราะว่าเราจะใช้เวทีของหมู่บ้าน 1 สิทธิ 1 เสียง
เราได้รวมกลุ่มกันในที่ประชุม มันมีอยู่กลุ่มหนึ่งที่มีจิตอาสาซึ่งมีใจพัฒนา
บ้านเกิด โดยเฉพาะท่านผู้นำ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน
2560)

“ผู้ใหญ่บ้านได้ประกาศ และหัวหน้าคุ้มได้กระจายข่าวออกไป
ให้แก่ชาวบ้าน และได้รวมกลุ่มกันจัดทำโครงการนี้ขึ้นมา” วงศ์ ยอดเรือน,
(สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

2. สาเหตุของการรวมกลุ่มในชุมชนในการบริหารจัดการขยะ

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า เกิดจากการมองเห็นปัญหาของผู้ใหญ่บ้าน
และชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 อันเป็นผลมาจากการดำเนินงานในด้านการส่งเสริมการแก้ไข
เรื่องการลดต้นทุนทำการเกษตร สิ่งที่ปรากฏเด่นชัดที่สุด คือ ปัญหาขยะล้นชุมชนส่งกลิ่น
เหม็น ประกอบกับการนำเอาถังขยะมาตั้งไว้หน้าบ้าน ทั้งถนนคับแคบการสัญจรในชุมชน
เป็นไปด้วยความยากลำบาก บางครั้งรถยนต์เฉี่ยวชนถังขยะล้มจนเกิดกรณีวิวาทกัน ด้วยเหตุ
ดังกล่าวทำให้ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นโดยขณะเดียวกัน
ก็มีกลุ่มคนที่มีจิตอาสาเรียกตนเองว่า “กลุ่มผู้ก่อการดี” รณรงค์ไปพร้อมกับการลงมือปฏิบัติ
ให้เห็นเป็นรูปธรรม และ เป็นแบบอย่างแก่คนในชุมชน โดยมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำขับเคลื่อน
นโยบายในการที่จะแก้ปัญหาขยะของชุมชนอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นจากสร้างความ
ตระหนักถึงจนเกิดจิตสำนึกรักษ์ชุมชนส่วนรวม จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ดัง
คำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“เราเห็นปัญหาเรื่องหนึ่ง คือ ปัญหาเรื่องขยะ จากการที่
เราส่งเสริมแก้ไขเรื่องการลดต้นทุนทำการเกษตรใน 3-4 ที่ผ่านมาระ
เห็นว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาที่ใหญ่มาก ถังขยะล้น ส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วละนั้น ปี
พ.ศ. 2553 จึงเป็นปีสำหรับการเรียนรู้ของกลุ่มผู้นำในชุมชนเรื่องการแก้ไข
ปัญหาขยะก่อน ผู้นำเรียนรู้ว่าการคัดแยกขยะ โดยเฉพาะของตัวผู้ใหญ่บ้านเอง
เริ่มทำตั้งแต่เก็บถังขยะ เก็บกระถางต้นไม้หน้าบ้านเข้ามาในบ้านตัวเองก่อน ใช้

เวลา 3-4 เดือนถึงจะถ่ายทอดไปยังผู้ก่อการดีที่จะทำงานร่วมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงชุมชนของตนเอง เราใช้กระบวนการเรียนรู้ถึง 7-8 เดือน จนเข้าสู่การประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อ ขอยกเลิกถึงขยะหน้าบ้าน” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“สาเหตุ คือ ในหมู่บ้านรกมาก หน้าบ้านแต่หลังคาเคลื่อนไปด้วยขยะดูแล้วไม่สะอาดตา และเป็นที่น่ารังเกียจเมื่อขยะล้นถังจะมีสัตว์ เช่น สุนัข มากุ้ยขยะอีกทั้งแมลงวันก็มาก เป็นต้น” ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“สาเหตุ คือ ในหมู่บ้านรกมาก หน้าบ้านแต่หลังคาเคลื่อนไปด้วยขยะดูแล้วไม่สะอาดตา และ เป็นที่น่ารังเกียจเมื่อขยะล้นถังจะมีสัตว์ เช่น สุนัข มากุ้ยขยะอีกทั้งแมลงวันก็มาก เป็นต้น เราจึงได้รวมกลุ่มกันให้หัวหน้าคุ้มแต่ละคุ้มดูแลลูกคุ้ม” ศุภร์ อินต๊ะชาติ, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“สาเหตุเกิดจากปากท้องของพี่น้องชาวบ้านจึงกลายมาเป็นการรวมกลุ่มของหลาย ๆ ด้าน อีกเรื่องหนึ่งที่เราจะเข้าเส้นทางประกวดซึ่งเป็นนโยบายของทางเทศบาลร้องกวาง จึงได้เริ่มมีการคัดแยกขยะในครัวเรือน ทางเทศบาลมีข้อต่อรองว่าหากมีการประกวดการคัดแยกขยะจะมีการยกเลิกการใช้ถังขยะ ก็เลยกลายเป็นผลประโยชน์ของเรามาจนปัจจุบัน” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เกิดความไม่สะอาดไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยในชุมชน โดยเฉพาะปัญหาขยะที่กระจุกกระจาย อันเกิดจากสัตว์ที่มากุ้ยเสีย ประกอบกับถนนที่แคบ มีรถเสี่ยวชนถุงขยะหน้าบ้านเกิดกรณีวิวาทกันในชุมชน จึงเป็นสาเหตุให้มีกิจกรรมตัวนี้ขึ้นมา” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“สาเหตุ คือ ขยะล้นชุมชนจนเกิดผลที่ตามมามากมาย มีการทิ้งขยะไม่เป็นที่เป็นทาง อีกอย่าง คือ ชุมชนสกปรกมาก ทิ้งขยะทุกชนิดรวมกันลงไปในถังเดียว ตามทุ่งตามนาที่ยังไม่เว้นนะคะ จึงได้มีการรวมกลุ่มกันโดยมีพ่อผู้ใหญ่เป็นแกนนำพาชาวบ้านทำซึ่งแรก ๆ ก็ยังไม่ค่อยมีใคร ให้ความร่วมมือ แต่สุดท้ายก็ให้ความร่วมมือเพราะพ่อผู้ใหญ่ท่านทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง” สุภี ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ Pre-production phase of service cycle

1. การร่วมกันวางแผนในการบริหารจัดการขยะ Co-planning

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้มีการร่วมกันวางแผนในรูปแบบของการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งในแผนพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาของชุมชนจะอิงอาศัยแผนพัฒนาชุมชน 4 ปีของส่วนราชการกระทรวงมหาดไทย ที่มอบหมายให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชน 4 ปีซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ไม่ได้ระบุขั้นตอน หรือกระบวนการวางแผนที่ชัดเจน เพียงระบุว่าอิงอาศัยการประชุมประชาคมหมู่บ้านในการเสนอ/แสดงความคิดเห็นหรือข้อคิดเห็นจนนำไปสู่การลงมติในการที่จะเลือกทำหรือไม่ทำตามมติผลการใช้สิทธิ์ที่ปรากฏออกมา

แต่ผู้ใหญ่บ้านได้ส่งสมาชิกที่เกี่ยวข้องไป อบรม สัมมนา และศึกษาดูงานยังสถานที่ต่าง ๆ จากนั้นก็นำเอาสิ่งที่ได้มาขยายผลต่อยอดประยุกต์ใช้ในชุมชนดังกล่าวให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีจะเริ่มจากการทำความเข้าใจกระบวนการประชาคม และกระบวนการประชาธิปไตย ทุกคนมี 1 สิทธิ์ 1 เสียงสามารถแสดงความคิดเห็นได้ว่าจะทำหรือไม่ทำ เพราะฉะนั้นทุ่งศรีเรียนรู้มาตลอดระยะเวลา 3-4 ปี พอเราพูดถึงเรื่องขยะ เรื่องขยะก็ถูกเสนอในที่ประชุม จากนั้นก็มาสู่การเสนอความคิดเห็นร่วมว่าเราจะทำการเริ่มต้นอย่างไร หากตรวจใดที่ยังมีถังขยะอยู่หน้าบ้านก็ต้องมีขยะและรถตลอดจนส่งกลิ่นเหม็น จึงได้มีความเห็นร่วมกันว่าเราจะทำการประชาคมขอยกเลิกการใช้ถังขยะหน้าบ้าน และ ส่งเสริมการแยกขยะในครัวเรือน มีการใช้ถุงดำทดแทนจนกลายเป็นกระสอบเก่าจนปัจจุบันนี้” อีรวัดณ์ ตะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ที่แรกเลย คือ ทางกรมเขาทำให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร ทำให้ท่านผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้าน เพื่อ สร้างความเข้าใจ หากท่านใดเกิดข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจ

ผมก็จะเป็นคนอธิบายขยายความให้กับคนที่ไม่เข้าใจได้เข้าใจ”
ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ทางเทศบาลนำเอาถาดำมาให้คนในชุมชน เพื่อคัดแยกขยะแต่ละประเภทไว้ ก็คือ เราร่วมกันวางแผนแค่ว่าจะทำอย่างไรให้ปัญหาขยะในชุมชนลดลง และสามารถแก้ไขได้ในระยะยาว” สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“เริ่มคือ เราต้องมีศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับขยะ มีกองทุนขยะ กองทุนธนาคารความดีของน้อง ๆ เยาวชน แผนงานของที่เกิดขึ้นเป็นเพราะเราเข้าสู่การประกวดจึงต้องมีแผนการดำเนินเกิดขึ้น ทำไมเราต้องมีศูนย์กำจัดขยะขนาดใหญ่ ที่กำจัดขยะเศษใบไม้ ทำไมเราต้องมีวิสาหกิจถ่านอัดแท่ง นั่นเป็นเพราะว่ามีการเผาเกิดขึ้น เช่น กิ่งไม้ ท่อนไม้ เราจึงมีวิสาหกิจถ่านอัดแท่งเกิดขึ้น และ มีการทำเฉวียนรอบต้นไม้ เพื่อ นำเศษใบไม้ วัชพืช ใส่เข้าไปในเฉวียน เพื่อลดการเผาเศษใบไม้ กิ่งไม้ ท่อนไม้ ตามบ้านแต่ละครัวเรือนลง และรวมกลุ่มกันมาเผาในจุด ๆ เดียว เกิดเป็นวิสาหกิจถ่านอัดแท่ง และทีมงานในชุมชนก็ได้ไปอบรมในเรื่องของการทำปุ๋ยหมัก”
อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ที่แรกเลย คือ ทางกรมเขามาให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร ทำให้ท่านผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ หากท่านใดเกิดข้อสงสัย หรือไม่เข้าใจ ดิฉันก็จะเป็นคนอธิบายขยายความให้กับคนที่ไม่เข้าใจได้เข้าใจ” วิไล แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ทางเทศบาลนำเอาถาดำมาให้คนในชุมชน เพื่อคัดแยกขยะแต่ละประเภทไว้ ก็คือ เราร่วมกันวางแผนแค่ว่าจะทำอย่างไรให้ปัญหาขยะในชุมชนลดลง และสามารถแก้ไขได้ในระยะยาวเท่านั้นเอง นอกจากนั้นก็จะเป็นการประชุม เพื่อวางแผนผังโครงสร้างทางการดำเนินงาน เพื่อคัดแยกขยะ”
สงวน ยานะวิน, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“คณะกรรมการหมู่บ้านนำโดยพ่อผู้ใหญ่พาไปศึกษาดูงานว่ามีวิธีการ
คัดแยกขยะอย่างไร ดำเนินการอย่างไร จากนั้นก็มาประชุมประชาคม
หมู่บ้านกัน แบ่งหน้าที่กันทำ และช่วย ๆ กันในส่วนที่ตนสามารถกระทำได้”
สุทธิ ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

2. การร่วมกันออกแบบและจัดทำนวัตกรรมต่อการบริหารจัดการขยะ (Co-design)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วม หรือการร่วมกันตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นต่อการเสนอชื่อคนในชุมชนที่มีความเหมาะสม จะแสดงออกใน รูปแบบของการประชุมประชาคมหมู่บ้าน 1 ลิทธิ์ 1 เสียง ซึ่งทุกคนสามารถเสนอบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และให้ทุกคนในชุมชนลงมติประชาคมรับรอง ซึ่งในผังโครงสร้างทางการ บริหารชุมชนจะอิงอาศัยระบบการบริหารประเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ คือ คณะรัฐมนตรีภาคพลเรือนกระทรวงหนึ่งในโครงสร้างทางการบริหาร คือ กระทรวงขยะ และสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น การมีส่วนร่วม หรือการร่วมกันตัดสินใจเลือกสมาชิก หรือบุคคลเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ที่กล่าวได้ว่าชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ทุกคนมีส่วนร่วม หรือ ร่วมกันคัดเลือก และตัดสินใจเลือกสามารถเสนอชื่อบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ผ่านการประชุมประชาคม และลงมติของหมู่บ้านเท่านั้น

ในด้านการมีส่วนร่วม หรือร่วมกันในการจัดทำนวัตกรรมต่อการบริหารจัดการขยะ ส่วนมากจะร่วมกันจัดทำนวัตกรรม เพื่อนำมาใช้ในชุมชน แต่นวัตกรรมดังกล่าวไม่ใช่ สิ่งประดิษฐ์ที่คิดค้นขึ้นใหม่ โดยนวัตกรรมของชุมชนเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่มีประชาชนชาวบ้านประจำหมู่บ้านคอยจัดทำนวัตกรรมบ่อนจ่ายให้กับชุมชนได้นำไปใช้โดยคนใน ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ช่วยประชาชนชาวบ้านประจำหมู่บ้านในการสร้างสรรค์นวัตกรรม มาใช้ในชุมชน เช่น เฉวเวียน ตะกร้าสานจากไม้ไผ่ เป็นต้น อีกนัยหนึ่งมีการนำเอาไส้เดือนดินสายพันธุ์ ไทเกอร์ไนท์ ชีต๋าแฮลล์ ฯลฯ เข้ามาเลี้ยงในครัวเรือน เพื่อกำจัดขยะพวกเศษอาหาร หลังการบริโภคของคนในครัวเรือนแล้วเสร็จ ซึ่งไส้เดือนดินจะกินขยะประเภทนี้เป็นอาหาร การทำเช่นนี้สามารถกำจัดขยะต้นทางในครัวเรือนได้ถึงร้อยละ 60% ส่วนขยะชนิดอื่น ๆ ชาวบ้านจะแยกประเภทขยะ และใส่ถุงดำที่ได้มีการแบ่งประเภทขยะไว้ในแต่ละส่วน เช่น ขยะมีพิษ ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะขายได้ เป็นต้น ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง บางส่วน ดังนี้

“นวัตกรรมของเราอาจจะไม่มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ แต่เรามีคำตอบว่า ยกตัวอย่างเช่น ชยะที่สามารถย่อยสลายได้ซึ่งมันมีมากที่สุดประมาณ 60-70% เราจะกำจัดอย่างไร เราก็ได้นำเอาไส้เดือน พันธุ์ไทเกอร์ พันธุ์แอฟริกา พันธุ์ซีต้าแหล่ง ได้จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้เมื่อปี พ.ศ. 2554 เราเอาเข้าส่งเสริมชาวบ้านให้นำมาเลี้ยงจนปัจจุบันไส้เดือนเหล่านี้สามารถกำจัดขยะที่สามารถย่อยสลายได้ ฉะนั้น อาจจะมีมองว่าไม่ใช้การใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ แต่เรามองว่ามันเป็นการกำจัดขยะตั้งแต่ต้นทาง ซึ่งสามารถลดการฝังหลุมกับชนให้กับท้องถิ่น” อีรวัดณ์ ต๊ะวิก, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้มีการแสดงความคิดเห็น และตัดสินใจ และมีการเลือกบุคคลมาให้คนในหมู่บ้านมาหาสื่ออีกที และมีการทำนวัตกรรม คือ เศษใบไม้มาทำปุ๋ย” ศรีแก้ว กองหล้า, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“แรกเลย คือ ทางกรมเขาทำให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร ทำให้ท่านผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุม กรรมการหมู่บ้าน และชาวบ้าน เพื่อสร้างความเข้าใจ ได้มีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมอยู่ครบนั้นก็คือ เจริญใส่ใบไม้” สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“น่าจะมีด้วย แต่จริง ๆ แล้วเป็นความโชคดีของเราที่เรามีผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการเลือกสรรบุคคลเข้ามาร่วมกลุ่มดำเนินการในการกำจัดขยะ ว่าใครที่มีความถนัดในด้านใดก็จะให้ไปทำหน้าที่ในส่วนนั้น เช่น เราได้เอา ธรรม. ภาคพลเรือน เข้ามาปรับใช้ในกลุ่ม เพื่อการดำเนินการแต่ละด้านที่มีประสิทธิภาพ เช่น ธรรม. ด้านขยะ, ธรรม. ด้านสิ่งแวดล้อม, ธรรม. ด้านบริหารบุคคล เป็นต้น โดยเฉพาะ ธรรม. ด้านบริหารบุคคล จะเข้าร่วมประชุม หรืออบรมกับหน่วยงานอื่น แล้วนำเอาความรู้ที่ได้มาแบ่งปัน และปรับใช้ในชุมชน เพื่อกลับมาพัฒนาชุมชน” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีคะ โดยการเสนอชื่อบุคคลที่มีความสามารถขึ้นมา แล้วให้ชาวบ้านโหวตเลือกรับ หรือไม่รับ แต่ต้องถามเจ้าตัวด้วยว่าหากได้รับการโหวตแล้ว จะเข้ารับทำหน้าที่ หรือไม่ ในส่วนของนวัตกรรมนั้นส่วนใหญ่จะเป็นรูปสำเร็จ

จากส่วนราชการที่มีมาให้ ดิฉันก็มีส่วนร่วมในการดำเนินการเท่านั้น” สกล
สิงห์ดา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีคะ 1 สิทธิ 1 เสียง ผ่านที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ส่วนนวัตกรรม
นั้นดิฉันไม่ได้เป็นคนสร้างคะแต่จะมีผู้ทำต่างหาก ซึ่งนวัตกรรมดังกล่าวก็ไม่ได้
หุรุกรามากมายอะไรก็เป็นสิ่งที่ปัญหาชาวบ้าน เช่น เฉวียน ส่วนตัว
ดิฉัน คือ เป็นผู้นำเอานวัตกรรมนั้นไปใช้เสียมากกว่าคะ” สุภี ต๊ะมาแก้ว,
สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

3. การร่วมรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย (Co-commissioning)

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า หน้าที่ของสมาชิกในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3
ที่ได้รับมอบหมายมีหลากหลายส่วน คือ 1) กลุ่มผู้บริหาร เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
หัวหน้าคุ้มทั้ง 5 คุ้ม ซึ่งทำหน้าที่ร่วมกันบริหารหมู่บ้าน และผู้บริหารตามโครงสร้างหน้าที่ที่
ร่วมจัดทำในแต่ละสายงานของตนที่ได้รับมอบหมายตามสายงานที่ตนได้รับมอบหมาย
เช่น การบริหารจัดการขยะมี ผู้ใหญ่บ้านเป็นนายกรัฐมนตรีกาผลเรือ่น หัวหน้าคุ้มที่ 4
เป็นรัฐมนตรีพลเรือ่นกระทรวงชยะ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 2) กลุ่มผู้บริหารสายปฏิบัติการ
เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะบริหารร่วมกับรัฐมนตรีกาผลเรือ่นกระทรวงต่าง ๆ ในชุมชน
3) กลุ่มบุคคลทั่วไป หรือลูกคุ้ม จะเป็นผู้รับนโยบายของชุมชนไปปฏิบัติ เป็นต้น

ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนตามที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นระบบระเบียบ
แบบแผน โดยก่อนการดำเนินการจะมีการประชุมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันกำหนดทิศทางการ
ดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยการบริหารงานตามโครงสร้างหน้าที่ทางการบริหารงานของชุมชน
จะแสดงออกในรูปแบบการบริหารแนวราบ คือ ทุกคนยึดหลักทางการทำงานในหน้าที่ของตน
ไปพร้อม ๆ กับการช่วยเหลืองานในส่วนอื่นที่มีเหตุขัดข้อง หรือติดขัด สถานะของผู้นำชุมชน
(ผู้ใหญ่บ้าน) ไม่ได้มีอำนาจสั่งการแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาดตามรูปแบบการบริหารงานราชการ
แบบบนลงล่าง (Top-Down) แต่มีหน้าที่เป็นผู้อำนวยการความสะดวกทางการร่วมกันบริหาร
ให้สำเร็จลุล่วง

อีกนัยหนึ่งแม้ผลสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างจะให้คำตอบกับตำแหน่งที่
เป็นทางการมาก แต่ตำแหน่งดังกล่าวยังซ่อนหลักการบริหารอีกชั้นหนึ่ง คือ การนำหลัก
โครงสร้างการบริหารประเทศมาปรับประยุกต์ใช้ คือ ได้มีการจัดตั้ง คณะรัฐมนตรีกาผลเรือ่น

ขึ้น เพื่อกระจายภาระหน้าที่งานในแต่ละด้านให้แต่ละฝ่ายได้รับผิดชอบและดำเนินการขับเคลื่อนงานนั้นไปโดยพร้อมเพรียงกันอย่างเป็นระบบ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะแยกงานกันทำอย่างชัดเจนโดยไม่สนใจกันและกัน ซึ่งผลปรากฏกลับตรงกันข้าม คือ ทุกคนทุกฝ่ายทุกสายงานในชุมชนเมื่อภาระงานที่รับผิดชอบเสร็จสิ้นจะรวมกลุ่มกัน เพื่อมาช่วยฝ่ายที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ ดังเช่น กระทรวงชยะและสิงแวงดล่อม จะมีหัวหน้าคุ้มที่ 4 เป็น รัฐมนตรีประจำกระทรวง และมีคณะดำเนินงานภายใต้การอำนวยการความสะดวกในการดำเนินงานด้านการคัดแยกขยะ และรักษาสิงแวงดล่อม ของนายกรัฐมนตรี ซึ่งหมายถึงผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

ผลจากการปฏิบัติตามหน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมาย พบว่า ในช่วงของการถูกเสนอชื่อ และมีการลงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ให้เข้ามารับตำแหน่งในการร่วมกันบริหารชุมชน หรือร่วมดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายของชุมชน ทุกคนจะตอบโดยคล้ายคลึงกันว่าไม่ค่อยถนัดเท่าใด เพราะไม่เคยทำมาก่อนแต่เพราะเห็นว่าทุกคนในชุมชนเห็นความสำคัญจึงเข้ารับทำหน้าที่นั้น โดยอาศัยประสบการณ์ที่มีผสมผสานกับการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนได้รับมอบหมายหรือรับผิดชอบ เมื่อทำได้ระยะหนึ่งเกิดความเคยชิน และทำงานได้คล่องตัวมากขึ้นกลับกลายเป็นความถนัด และเข้าไปอยู่ในวิถีทางการดำรงชีวิตในประจำวัน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ผมทำหน้าที่ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยเรื่องของหน้าที่ผู้ใหญ่บ้าน ในการดูแลปกครองลูกบ้านทุกเรื่อง และเรื่องขยะก็อยู่ในแผนการดำเนินงานของชุมชนเราภายใต้นโยบายของทางรัฐบาล”
ธีรวัฒน์ ติงวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีหน้าที่ในการดูแลรอบบ้าน และรอบชุมชน มีความถนัดเป็นอย่างดี”
ศรีแก้ว กองหล้า, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เป็นวิทยากรในด้านประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ข้อมูล และหน้าที่ ๆ ทำอยู่มีความถนัดมากเพราะชอบ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เป็นฝ่ายต้อนรับการมาชมงาน หรือมาหาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งเป็นงานถนัดของบุคคลที่ได้รับมอบหมาย” สิ้น นวลชม, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันทำหน้าที่เป็นกรรมการแม่บ้าน หมู่ที่ 3 และเป็นหนึ่งในคณะกรรมการของหมู่บ้าน ถ้าถามว่ามีความถนัดในหน้าที่ ๆ ได้รับ

มอบหมายใหม่อันนี้ก็ต้องตอบว่าแรก ๆ ก็ไม่ถนัดแต่ด้วยประสบการณ์
ในการทำงานร่วมกันผนวกกับภาระหน้าที่ ๆ ทำจึงทำให้เกิดความถนัด
ในการทำหน้าที่คะ” สุดาทิพย์ ชัยคายันต์, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

4. การร่วมจัดลำดับความสำคัญในการดำเนินงาน (Co-prioritizing)

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ ตอบคล้ายคลึงกันว่า
ก่อนการดำเนินงาน และปฏิบัติงานในหน้าที่จะมีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อ ร่วมกันหารือ
ในสิ่งที่จะทำ โดยชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี จะร่วมกันแสดงความคิดเห็น และเสนอในที่ประชุม
จากนั้นจะมีการลงมติเลือกว่าสิ่งที่จะทำ หรือดำเนินการมีความเหมาะสม หรือไม่ เช่นการคัดแยก
ขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือนภายใต้การดูแลของกระทรวงขยะ และสิ่งแวดล้อมเป็นต้น
โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ทุกท่านจะตอบว่ามีการประชุมก่อนการทำงานทุกครั้ง
ตั้งคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะว่า ทุ่งศรีมีกระบวนการคิด
และกระบวนการเรียนรู้มาอย่างต่อเนื่องโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเขาเรียกว่า
ต้นทุนในทางทรัพยากรบุคคล ที่มีแนวคิดแนวทางร่วมในการที่จะพัฒนา
และเปลี่ยนแปลงชุมชน เพราะฉะนั้นเราจึงดึงบุคคลที่มีแนวคิดแนวทาง
ร่วมกับเราเข้ามาทำงาน เพื่อพัฒนาชุมชน จนคนกลุ่มเล็ก ๆ ที่ค่อย ๆ
ขยายกระบวนการคิด และปฏิบัติ และทุกวันนี้มันถูกขยายความคิด
หรือส่งผ่านความคิดนี้ไปสู่พี่น้องชาวบ้าน ไม่ว่าจะทำอะไรเรื่องไหน ไม่ว่าจะ
เรื่องขยะก็คือปัญหาหนึ่งแต่วันนี้เราได้ก้าวข้ามปัญหานี้ที่เกิดขึ้นได้อย่าง
ภาคภูมิใจ” ชีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีทุกครั้งเลยครับ เพราะการทำงานของพวกเราจะต้อง มีความชัดเจน
มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยพวกเราจะร่วมกันลำดับความสำคัญใน
การทำหน้าที่ในแต่ละหน้าที่ ให้ทำงานโดยสัมพันธ์ สอดคล้องกัน หากเกิด
ข้อติดขัดในส่วนใดเราจะร่วมกันแก้ไข อธิบายง่าย ๆ ก็คือ เราจะลำดับ
ความสำคัญของการทำงานจากยากไปหาง่าย และจะวางงานให้แต่ละคนได้
ทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีคะซึ่งผ่านการประชุมกัน เพื่อหาหรือกันว่าเราจะเอาอย่างไร
ดำเนินการอย่างไร สิ่งใดควรดำเนินการก่อน สิ่งใดควรดำเนินการทีหลัง”
สถิต สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีการประชุม เพื่อลำดับความสำคัญทุกครั้งคะ เช่น มีหน่วยงานทาง
ราชการมอบงบประมาณสนับสนุนในชุมชน เพื่อการดำเนินงานด้านการ
คัดแยกขยะ เราก็จะประชุมกันว่างงบประมาณที่ได้มานั้นเราจะเอาไป
ดำเนินการในส่วนใดก่อน เพื่อให้งานคัดแยกขยะนั้นดำเนินต่อไปได้ด้วยดี”
สุภาวีย์ ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีทุกครั้งเลยคะ เพราะการทำงานของพวกเขาจะต้องมีความชัดเจน
มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยพวกเขาจะร่วมกันลำดับความสำคัญ
ในการทำหน้าที่ในแต่ละหน้าที่ ให้ทำงานโดยสัมพันธ์สอดคล้องกัน หากเกิด
ข้อติดขัดในส่วนใดเราจะร่วมกันแก้ไข อธิบายง่าย ๆ ก็คือ เราจะลำดับ
ความสำคัญของการทำงานจากยากไปหาง่าย และ จะวางงานให้แต่ละคน
ได้ทำอย่างเป็นขั้นเป็นตอน” สุดาทิพย์ ชัยคายันต์, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

5. การร่วมกันหาแหล่งสนับสนุนและจัดการงบประมาณ (Co-budgeting)

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ในอดีต (ช่วงเริ่มต้น) ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3
ได้ขับเคลื่อนด้วยตัวของชุมชนเองไม่มีหน่วยงาน หรือส่วนงานราชการใดเข้ามาสนับสนุน
งบประมาณ ในการดำเนินงานการคัดแยกขยะ หรือกิจกรรมอื่นในชุมชน ซึ่งงบประมาณ
ที่นำมาใช้ในการบริหารจัดการการดำเนินงานคัดแยกขยะ หรือ กิจกรรมในส่วนอื่น ๆ ของชุมชน
โดยเฉพาะการคัดแยกขยะได้นำเงินงบประมาณของหมู่บ้านในส่วนที่เป็นงบประมาณด้าน
สาธารณสุขประโยชน์มาดำเนินการขับเคลื่อนงาน แต่ส่วนงาน หรือหน่วยงานราชการทั้งองค์การ
ของท้องถิ่น และส่วนกลาง เช่น เทศบาลตำบลร่องกวาง กรมพัฒนาชุมชนจะเข้ามา
สนับสนุนภายหลังซึ่งส่วนมากจะสนับสนุนด้าน ครุภัณฑ์และการเชิญวิทยากรเข้ามา
อบรม และให้ความรู้แก่คนในชุมชน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนดังนี้

“ในความจริงของการขับเคลื่อนโดยการใช้งบประมาณของพี่น้อง
ทุ่งศรีนั้นได้ขับเคลื่อนมาด้วยตัวของพี่น้องทุ่งศรีเป็นหลัก เราจะเน้น
ในเรื่องของการสร้างจิตสำนึก และ กระบวนการคิดร่วมกัน องค์ประกอบ

หนึ่งของภาคส่วนราชการ หรือ ท้องถิ่น ได้เชื่อมได้เชื่อมโยงกับชุมชนโดยการนำเอาวิทยากรมาให้ความรู้แก่พี่น้องชาวบ้านทุ่งศรี มาร่วมกันสนับสนุนสร้างในการสร้างแนวความคิดให้กับพี่น้องชาวบ้าน ในส่วนหนึ่งเขาจะไม่สนับสนุนมาเป็นเงินงบประมาณแต่จะสนับสนุนเป็นครุภัณฑ์ สิ่งที่สำคัญที่สุดเราใช้กระบวนการเรียนรู้ และการลงมือปฏิบัติของพี่น้องชาวบ้านเป็นตัวขับเคลื่อนงาน เพราะเราไม่เคยร้องขอ ทุ่งศรีจะไม่ร้องขอหรือรองบประมาณมาถึงก่อนแล้วค่อยทำ แต่เราจะดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง แต่เราจะพยายามที่จะเชื่อมโยงจากองค์กรภายนอกให้เข้ามาอบรมให้ความรู้แก่พี่น้องชาวบ้านทุ่งศรี” อีรวัดณ์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ไม่มีครับ เราใช้งบประมาณจากกองทุน เพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านมาใช้ จนเขาเห็นว่าเราทำได้เขาจึงยื่นมือเข้ามาสนับสนุน” ศุภร์ อินตะชาติ, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ในช่วงแรก ๆ ไม่มี และไม่ได้ด้วย ส่วนงบประมาณที่นำมาดำเนินการในช่วงนั้นก็มาจากงบประมาณกลางของหมู่บ้าน ซึ่งได้นำมาดำเนินการเพื่อทำในสิ่งที่ทำอยู่ให้ดำเนินต่อไปได้” สงวน ยานะวิน, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ในช่วงเริ่มต้นไม่มีเลยคะ เราได้นำเองงบประมาณด้านสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านมาใช้ดำเนินการ” สุภี ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

อีกนัยหนึ่ง พบว่า ในช่วงเริ่มต้นการดำเนินงานการตัดแยกขยะได้มีหน่วยงานของท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุน คือ เทศบาลตำบลร่องกวาง เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ ซึ่งงบประมาณดังกล่าวมีจำนวนไม่มาก แต่พอสามารถดำเนินการได้ในระดับหนึ่ง ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มีครับทางเทศบาลให้การสนับสนุนแต่ก็ไม่มากเท่าไร เราจึงเห็นพ้องกันว่าควรที่จะนำเอาเงินสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านมาใช้ดำเนินการไปก่อน หากมีงบประมาณเข้ามาเราจึงนำเอาเงินนั้นมาใช้แทนส่วนที่เราเอาออกมา” รักศักดิ์ พันมงคล, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ในช่วงเริ่มต้นนี้ก็มีบ้างถึงขั้นประกวดชุมชนสะอาด ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือตอนแรก ๆ คือ เทศบาลตำบลร้องกวาง แต่งบประมาณที่ว่ามีไม่มาก เราจึงนำเอาเงินของหมู่บ้านมาใช้ เพื่อดำเนินงานต่อในส่วนนี้ จนมาจนถึงปัจจุบัน หากได้รับงบประมาณจากที่อื่นมาเราจะเอางบประมาณดังกล่าวมาใช้ในส่วนที่เราเอาเงินของหมู่บ้านมาใช้ แต่นี้ก็ช่วงหลัง ๆ นี้เองไม่ใช่ช่วงแรก ๆ” ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ในช่วงเริ่มต้นนี้ก็มีบ้างถึงขั้นประกวดชุมชนสะอาด ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือตอนแรก ๆ คือ เทศบาลตำบลร้องกวาง แต่งบประมาณที่ว่ามีไม่มาก เราจึงนำเอาเงินของหมู่บ้านมาใช้เพื่อดำเนินงานต่อในส่วนนี้ จนมาจนถึงปัจจุบัน” นาดยา ปะทะดวง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

การบริหารงบประมาณ และการมีส่วนร่วมทางการบริหารงบประมาณ (Co-budgeting) ของชุมชนบ้านทุ่งศรี ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การบริหารงบประมาณของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 อาศัยการประชุมประชาคมหมู่บ้านในการลงมติ ความเห็นขอต่อการนำงบประมาณมาใช้ดำเนินการบริหารพัฒนาชุมชน หากมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านไม่ผ่านมติความเห็น กิจกรรม หรืองานนั้น ๆ จะถูกระงับทันทีดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ทุกเรื่องจะออกจากที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นหลัก โดยให้ทุกคนเสนอแนวคิด หรือความคิดเห็นว่าจะทำอะไร ดำเนินการอย่างไร เราจะแจ้งกันในที่ประชุม มีมติร่วมกัน ในฐานะของประธานกรรมการหมู่บ้านเป็นร่มใบบใหญ่ของหมู่บ้าน จะมีหน้าที่คอยควบคุม คอยสังเกตการใช้เงินงบประมาณเพราะแต่ละกลุ่มจะคนทำบัญชีอยู่ แต่อำนาจเบิกจ่ายเราอิงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นหลัก” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันมีส่วนร่วมในการรับรู้ และรับทราบการเบิกจ่ายในการใช้เงินของหมู่บ้าน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ดิฉันคิดว่า ไม่ใช่ดิฉันคนเดียวแต่ยังมีชาวบ้านคนอื่น ๆ ด้วยที่มีส่วนร่วมในการเสนอว่า เงินที่ได้เรานำจะไปทำอะไรบ้าง” สุกดาทิพย์ ชัยคายันต์, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

อีกด้านหนึ่งการบริหารงบประมาณของชุมชนจะมีผังโครงสร้าง ทางการบริหารงาน ด้านการบริหารจัดการงบประมาณของชุมชน ในการนำงบประมาณมาใช้ เพื่อพัฒนาชุมชน คือ เทร่ญญิก คอยเป็นผู้ทำหน้าที่เบิกจ่ายงบประมาณของชุมชน และจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และเก็บรักษาเงินงบประมาณ ทั้งยังมีอีกหนึ่งตำแหน่ง คือ ผู้ตรวจสอบ และถือสมุดบัญชีธนาคาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารจัดการงบประมาณ แต่สุดท้ายการที่จะนำงบประมาณมาใช้ดำเนินการ หรือขับเคลื่อนกิจกรรม ผู้บริหารชุมชนไม่ได้มีอำนาจในการสั่งการ เบิกจ่ายโดยตรง เพราะจะต้องผ่านความเห็นจากมติของคนในชุมชน จึงจะสามารถนำงบประมาณออกมาดำเนินการขับเคลื่อนงานในส่วนนั้น ๆ ได้ ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“เรามีผังโครงสร้างทางการบริหารของชุมชนชัดเจน คือ เรามี เทร่ญญิกในการทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย หรือจดบันทึกเกี่ยวกับการเงิน แต่เงินนั้นจะใช้ได้ก็ต่อเมื่อผ่านความเห็นของชาวบ้านที่มาเข้าร่วมประชาคม หมู่บ้าน ส่วนตัวผมมีส่วนร่วมในการเสนอ และแสดงความคิด ตลอดจนรับรู้ และรับทราบรายละเอียดทางการบริหารจัดการงบประมาณครับ”
สฤติ เบ็ญยะสา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันมีส่วนร่วมในการรับรู้ และ รับทราบการเบิกจ่ายในการใช้เงิน ของหมู่บ้าน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ดิฉันคิดว่าไม่ใช่ดิฉัน คนเดียวแต่ยังมีชาวบ้านคนอื่น ๆ ด้วยที่มีส่วนร่วมในการเสนอว่าเงินที่ได้ น่าจะเอาไปทำอะไรบ้าง” วิไล แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมทางการบริหารงบประมาณมี 2 ประเด็น คือ 1) มีหน้าที่ควบคุมดูแล และสังเกตการใช้งบประมาณ คือ กลุ่มผู้บริหารชุมชน จะเป็นผู้ควบคุมดูแล และสังเกตการณ์ใช้งบประมาณของชุมชน แต่จะไม่เข้าไปแทรกแซงการดำเนินงาน ของส่วนรวมดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในฐานะของประธานกรรมการหมู่บ้านเป็นร่มใบบใหญ่ของหมู่บ้าน จะมีหน้าที่คอยควบคุม คอยสังเกตการใช้เงินงบประมาณเพราะแต่ละกลุ่ม จะคนทำบัญชีอยู่ แต่อำนาจเบิกจ่ายเราอิงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านเป็นหลัก” ชีร์วัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

2) การรับทราบ รับรู้ และแสดงข้อคิดเห็นทางการบริหารงบประมาณ คือ กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม หรือชาวบ้านทั่วไปในชุมชน โดยมีส่วนร่วมในการรับรู้ รับทราบ จากฝ่ายการเงิน และบัญชี หรือเหรียญกษาปณ์แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการนำเงินงบประมาณไปใช้จ่ายในกิจกรรม หรือการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาสนับสนุนในกิจกรรมที่ร่วมกัน ดำเนินการอยู่ และหากมีข้อสงสัย สมาชิกในชุมชนสามารถซักถามในประเด็นนั้นได้ หรืออาจจะแสดงความคิดเห็นทางการบริหารจัดการงบประมาณ ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณนั้น ดิฉันมีหน้าที่เป็นเพียงแค่ผู้รับทราบข้อมูลทางด้านการบริหารงบประมาณว่า งบประมาณที่ได้รับมาจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรเท่านั้น เพราะว่าเราจะมี คนทำบัญชี และคุมบัญชีไว้ ซึ่งเป็นหน้าที่เฉพาะของผู้ที่ได้รับมอบหมายงาน”
อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันมีส่วนร่วมในการรับรู้ และรับทราบการเบิกจ่ายในการใช้เงิน ของหมู่บ้าน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการบริหารงบประมาณ ดิฉันว่าไม่ใช่ดิฉัน คนเดียวแต่ยังมีชาวบ้านคนอื่น ๆ ด้วยที่มีส่วนร่วมในการเสนอว่าเงินที่ได้ น่าจะเอาไปทำอะไรบ้าง” วิไล แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ได้มีการจัดตั้งกลุ่มบริหารเงิน และเมื่อจะได้นำเงินมาใช้ในปริมาณ ที่พอควร เราก็จะมีการประชุมกัน” วรรณา ใจวิเศษย์, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

6. การคัดเลือกสมาชิกเข้ามาทำหน้าที่ในชุมชนบ้านทุ่งศรี (Co-selection of provider)

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การคัดเลือกสมาชิกเข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ ในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จะอาศัยการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ในการร่วมกันนำเสนอชื่อ บุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนงานกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น การคัดเลือก สมาชิกเข้ามาทำหน้าที่ในการดำเนินงาน และปฏิบัติงาน ในส่วนงานการดูแล การคัดแยกขยะ ของคนในชุมชน เป็นต้น โดยการคัดเลือกจะต้องผ่านมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เมื่อผ่าน มติแล้วจึงถามความเห็นของผู้ถูก เสนอชื่อว่าจะสามารถรับภาระหน้าที่ตำแหน่งนั้นได้ หรือไม่ หากผู้ถูกเสนอชื่อไม่ยอมรับมติที่จะเข้าปฏิบัติหน้าที่ก็จะมีการสรรหา และคัดเลือกต่อไปโดยอาศัย การเสนอชื่อ และลงมติของคนในชุมชน หากผู้ถูกเสนอชื่อยอมรับในมติ และสามารถปฏิบัติงานที่ได้

รับผิดชอบได้ จะถูกรับรองจากคนในชุมชนอีกครั้งหนึ่ง ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“1 สิทธิ 1 เสียง ที่เรามีส่วนร่วมในการเสนอและรับรอง”

ธีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้ครับผมได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกเข้ามาร่วมทำงาน
คัดแยกขยะ โดยการเสนอชื่อ และให้ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมได้โหวต”

สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีคะ แต่จะแสดงออกในรูปแบบของการ นำเสนอ และแสดงความ
คิดเห็นว่าควรเลือกใครให้เหมาะสมกับหน้าที่ต่าง ๆ ในงานที่ทำ เช่น การยกให้ผู้อาวุโส
ของหมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน และให้คนรุ่นใหม่ เข้ามาบริหารงานที่ทำอยู่
คือ การคัดแยกขยะ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้มีส่วนร่วมในการ คัดเลือกคนเข้ามาทำงานในด้านนั้น ๆ โดยการ
โหวตจากการยกมือ หรือหาเสียงกัน” รัตนภรณ์ อิศรี, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะ (Production phase of service cycle)

1. การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะและการมีส่วนร่วมทางการบริหารของ
ชุมชนบ้านทุ่งศรี (Co-managements)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะของชุมชน
บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตามหลักการได้มีการจัดโครงสร้างทางการบริหารและดำเนินการลงมือ
ปฏิบัติมี 2 ส่วน คือ 1) ผู้บริหาร ซึ่งหมายถึง ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หัวหน้าคุ้มทั้ง 5 คุ้ม
คณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการดำเนินการในแต่ละส่วนงาน เช่น ส่วนงานด้านการ
บริหารจัดการขยะ เป็นต้น 2) ผู้ปฏิบัติ หมายถึง ลูกคุ้ม และผู้ไม่มีตำแหน่งในโครงสร้างทางการบริหาร
จะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน แต่ในทางปฏิบัติทั้งผู้บริหาร และผู้ลงมือ
ปฏิบัติต่างทำงานร่วมกันอย่างสอดคล้อง และสัมพันธ์กัน ด้วยการตระหนักรู้อันเกิดจาก
จิตสำนึกสาธารณะ เพื่อชุมชนส่วนรวม ทุกคนจะคอยสังเกตว่างานในด้านใดบุคลากร
ไม่เพียงพอ หรือมีเหตุติดขัด หรือเกิดปัญหา จะคอยเข้าไปสนับสนุนในรูปแบบที่ตนสามารถ
กระทำ หรือพอที่จะช่วยได้ เพื่อให้การดำเนินงานมีสภาพคล่อง และดำเนินต่อไปได้อย่างราบรื่น

ซึ่งในส่วนของงานของผู้บริหารชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำทุกคนในชุมชนเข้าร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันวางแผนในส่วนงานที่จะทำร่วมกัน การร่วมกันจัดสรร หรือแบ่งหน้าที่ และมอบหมายหน้าที่ให้เหมาะสมกับกลุ่มงาน และกลุ่มคน เพราะงานทุก ด้านจะมีผู้รับผิดชอบโดยตรง แต่ไม่ได้หมายความว่าเมื่อมอบหมายงานให้ส่วนงานนั้น แล้วจะแล้วเสร็จ แต่กลับพบว่าแม้จะแบ่ง หรือมอบหมายงานนั้นแล้ว ผู้ที่รับผิดชอบในส่วนอื่น ก็เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนงานให้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้ หมายความว่าคณะผู้บริหารชุมชนจะมีสิทธิ์ขาดในการมอบหมายหน้าที่ให้กับส่วนงานอื่น ๆ เพราะชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ถือหลักประชาธิปไตยขั้นพื้นฐาน คือ ใช้สิทธิ์ของตนในการลงมติ หรือเสนอแนะข้อคิดเห็น หรือเสนอแนะข้อคิดเห็น ฉะนั้น ผู้บริหารจะมีสิทธิ์มอบหมายหน้าที่ หรือกระจายงานในส่วนอื่นได้ จะต้องผ่านมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน

ประการหนึ่งคณะผู้บริหารชุมชนจะคอยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกต่าง ๆ และร่วมลงมือปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน โดยการไปอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ กลับมาพัฒนา หรือประยุกต์ใช้ในชุมชน และนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาต่อยอดให้สอดคล้อง กับบริบททางสังคมของชุมชน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนดังนี้

“ในฐานะของผู้นำ ก็คือ เป็นผู้นำกลุ่มทีมในด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มการคัดแยกขยะ กลุ่มดูแลสิ่งแวดล้อมชุมชน เป็นต้น ไปอบรม เพื่อหาความรู้ เอากลับมาพัฒนาชุมชน หรือแม้แต่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างชุมชน ต้นแบบ เพื่อนำกลับมาพัฒนาต่อยอดในพื้นที่” ธีรวัฒน์ ติ่งวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ผมก็มีส่วนร่วมในด้านทางการคิด และวางแผนร่วมกับคณะ ตลอดจนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วย เพื่อให้หน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายได้ทำงาน อย่างสอดคล้องกับงานส่วนอื่นด้วย” ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ผมเป็นหัวหน้าคุ้ม และดูแลลูกคุ้มตามที่แผนงานที่ผ่าน ประชาคมหมู่บ้านมาแล้ว” ศุภร์ อินตะชัด, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

ในส่วนของผู้ลงมือปฏิบัติจะใช้สิทธิ์ขั้นพื้นฐานของตน คือ 1 สิทธิ์ 1 เสียง เพื่อลงมติ หรือเสนอแนะข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะในที่ประชุม เพื่อร่วมกันวางแผนกับ คณะ

ผู้บริหารชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการมอบหมายภาระหน้าที่ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ หรือแม้แต่การเป็นทูตในการกระจาย หรือขยายความสารถจากคณะผู้บริหารแก่คนในชุมชนให้เข้าใจตรงกัน ในด้านการปฏิบัติงานในส่วนนี้จะร่วมกันทำงานเป็นทีม โดยดำเนินงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบให้แล้วเสร็จ แล้วหันกลับมาช่วยงานในส่วนอื่น ๆ ที่ยังดำเนินการไม่เสร็จ หรือมีข้อติดขัดในทางปฏิบัติ เช่น กระทบวงชยะ และสิ่งแวดล้อม ได้ลงพื้นที่ในชุมชน เพื่อทำความเข้าใจและจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้สะอาด เช่น การตัดแต่งกิ่งต้นไม้ การตัดหญ้าารมถนนในชุมชน เป็นต้น หากบุคลากรที่รับผิดชอบในส่วนงานนี้มีไม่เพียงพอจะมีคนในชุมชนเข้ามาช่วยดำเนินงานนั้นให้แล้วเสร็จดัง คำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มีคะ แต่จะแสดงออกในรูปแบบของการ นำเสนอ และแสดงความ คิดเห็นว่าควรเลือกใครให้เหมาะสมกับหน้าที่ต่าง ๆ ในงานที่ทำ เช่น การยกให้ ผู้อาวุโสของหมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน และให้คนรุ่นใหม่เข้ามา บริหารงานที่ทำอยู่ คือ การคัดแยกขยะ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันก็มีส่วนร่วมในด้านทางการคิด และวางแผนร่วมกับคณะ ตลอดจนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วย เพื่อให้หน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายได้ทำงาน อย่างสอดคล้องกับงานส่วนอื่นด้วย” วิไล แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านได้รับมอบหมายมาก็จะจัดการ บอกต่อ หรือ ส่งงานไปยังหัวหน้าที่รับผิดชอบ” นคร ทิมานะ, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ดิฉันมีส่วนร่วมในด้านการดำเนินงานการคัดแยกขยะ กล่าวคือ เป็นนักปฏิบัตินั่นเอง” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ดิฉันเป็นผู้รับนโยบายจากคณะผู้บริหารชุมชนไปปฏิบัติ เรียบง่าย ๆ ว่า มีนโยบายอะไรดิฉันก็จะทำตามนโยบายนั้นเพราะทุกอย่างได้ ผ่านมติของหมู่บ้านมาแล้ว” สุภี ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ดิฉันก็มีส่วนร่วมในด้านทางการคิด และวางแผน ร่วมกับ คณะตลอดจนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วย เพื่อให้หน้าที่ ๆ ได้รับมอบหมายได้ ทำงานอย่างสอดคล้องกับงานส่วนอื่นด้วย” สุดาทิพย์ ชัยดาพันธ์, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

2. การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะของชุมชนและการดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายของชุมชนบ้านทุ่งศรี (Co-delivery)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ภายใต้การได้รับมอบหมายหน้าที่ให้ลงมือปฏิบัติทุกครั้ง ก่อนการมอบหมายงาน หรือภาระหน้าที่ให้ลงมือปฏิบัติ จะมีการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะร่วมกัน โดยทุกคนในชุมชนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะตลอดจนลงมติเพื่อรับรอง และมอบหมายภาระหน้าที่ หรือแบ่งงานกันทำตามความเหมาะสม ภายใต้การช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานซึ่งกันและกัน

ในส่วนของคุณะผู้บริหารชุมชนจะทำหน้าที่ต่อภายหลังผลประชาคมในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านผ่านมติ โดยการกระจายงาน และคอยประสานงานกับส่วนต่าง ๆ ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นผู้ร่วมลงมือปฏิบัติ เพื่อการขับเคลื่อนงานให้เกิดผลในทางปฏิบัติไปพร้อม ๆ กันดัง คำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในส่วนนี้ต้องตอบว่ามีครับ ผมจะเป็นผู้ที่คอยกระจายงานให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยผมเองก็ร่วมด้วยช่วยกันกับสิ่งที่ผมจะช่วยได้” รักศักดิ์ พันมงคล, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายครับ คือ ผู้ใหญ่ว่ามาอย่างไรให้ทำอย่างไร ผมก็ทำไปตามนั้น ซึ่งมันก็เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้” ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ได้ดำเนินการครบตรงตามที่ท่านผู้นำ คือ พ่อผู้ใหญ่มอบหมายให้ บางครั้งก็เกินขอบเขตหน้าที่เพราะเราต้องช่วยกันทำเพื่อให้งานสำเร็จ” สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ผมทำตามที่พ่อผู้ใหญ่บอก ซึ่งสิ่งที่ท่านบอกจะออกมาตามแผนงานที่เราได้วางเอาไว้ร่วมกัน” ศุภร์ อินตะชัด, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

ในส่วนผู้ลงมือปฏิบัติจะรับภาระงานตามที่ได้รับมอบหมายไปปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ ทั้งยังคอยดูแลสอดส่องเมื่อเกิดปัญหา หรือ ข้อติดขัดต่าง ๆ จะคอยประสานงานกับกลุ่มของตน หรือแจ้งให้คณะผู้บริหารชุมชนทราบ หากปัญหา และข้อติดขัดนั้นสามารถแก้ไขได้ตามสถานการณ์ในส่วนงานนั้น ๆ จะร่วมกันแก้ไขและดำเนินการทันที เช่น ถุงดำในครัวเรือนของสมาชิกบ้านทุ่งศรีหมดไม่สามารถตัดแยกขยะแต่ละชนิดได้ สมาชิกนั้นจะแจ้งไปยังส่วนงานพัสดุให้รับทราบ และสามารถเบิกจ่ายถุงดำ เพื่อมาตัดแยกขยะในครัวเรือนได้ต่อไป เป็นต้น แต่ถ้าเกิดปัญหา หรือข้อติดขัดที่ไม่สามารถแก้ไขได้เอง หรือแจ้งไปยังคณะผู้บริหารชุมชนแล้วแต่ยังไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้ เรื่องดังกล่าวจะถูกนำเข้าไปประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันระดมความคิด และข้อเสนอแนะในการร่วมกันแก้ปัญหาจนได้ข้อยุติ และลงมติ เพื่อรับรอง ก็จะสามารถดำเนินการต่อไปได้ เช่น กระจกขยาะและสิ่งแฉดล้อม จะขออนุมัติงบประมาณ เพื่อพัฒนาสิ่งแฉดล้อมในชุมชน จะต้องเสนอเรื่องดังกล่าวเข้าไปประชุม เพื่อขอมติ และข้อเสนอแนะ เมื่อผ่านมติจึงจะสามารถเบิกและนำงบประมาณนั้นมาพัฒนาสิ่งแฉดล้อมในชุมชนต่อไป ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มีคะ แต่จะแสดงออกในรูปแบบของการ นำเสนอ และแสดงความคิดเห็นว่า ควรเลือกใครให้เหมาะสมกับหน้าที่ต่าง ๆ ในงานที่ทำ เช่น การยกให้ผู้อาวุโสของหมู่บ้านเป็นที่ปรึกษาคณะทำงาน และให้คนรุ่นใหม่เข้ามาบริหารงานที่ทำ คือ การคัดแยกขยะ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“งานที่ได้รับมอบหมาย ได้เป็นฝ่ายสนับสนุน” วรรณ แก้วภิรมย์, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายคะ คือ ผู้ใหญ่ว่ามาอย่างไร ให้ทำอย่างไร ดิฉันก็ทำไปตามนั้น ซึ่งมันก็เป็นไปตามแผนงานที่ได้วางเอาไว้” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

3. การร่วมกันการตรวจสอบการดำเนินงานของชุมชนบ้านทุ่งศรี (Co-monitoring)

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ในขณะที่มีข้อผิดพลาดทางการปฏิบัติ หรือมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นในการทำงานของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ทุกคนในชุมชน จะมีส่วนร่วมทางการตรวจสอบการดำเนินงานในแต่ละส่วน แต่ละด้านของชุมชน โดยการจัด

ประชุมประชาคมหมู่บ้านในวาระพิเศษ หรือวาระประจำเดือน ซึ่งในส่วนงานต่าง ๆ จะเสนอประเด็นปัญหาที่ฝ่ายของตนประสบพบเจอในที่ประชุม โดยทุกคนในที่ประชุมจะร่วมกันถกและเสนอแนะ หรือแนะแนวหนทางแก้ไขข้อบกพร่อง หรือปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ส่วนใหญ่ข้อผิดพลาดจะไม่ค่อยมีนะครับ เพราะทุกอย่างล้วนแล้วแต่ผ่านในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ในด้านการตรวจสอบนั้นทุกคนในชุมชนจะร่วมกัน ส่วนตัวผมนั้นก็จะเป็นผู้สังเกตการณ์ เพื่อคอยป้องกันไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน” ชีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ครับผมมีส่วนร่วมในการตรวจสอบด้วยครับ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเมื่อเกิดปัญหาเราจะร่วมด้วยช่วยกันแก้ไขข้อบกพร่องหรือข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่กล่าวมาก็ไม่ค่อยเกิดขึ้นสักเท่าไร” ครอง แก้วมาเรือน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีครับ แต่แสดงออกในรูปแบบของการร่วมกันค้นหา หรือสิ่งที่ผิดพลาดหรือมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นทางการทำงาน เราทำร่วมกัน ซึ่งก็หมายถึงทุกคน” ศุภร์ อินต๊ะชัด, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“เราเคยวิเคราะห์ร่วมกันว่า การประสบปัญหาเรื่องขยะจระที่ไม่ใช่คนในชุมชนเข้ามา และทิ้งขยะไม่ถูกที่ แต่ด้วยคนในชุมชนของเรามีจิตสำนึกอุปสรรคตรงนั้นจึงแก้ได้” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีส่วนร่วมในการตรวจสอบคะ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเราต้องพูดความจริงใส่กันในที่ประชุม และให้จบในที่ประชุม เพราะนอกจากดิฉันแล้วคนอื่น ๆ ก็มีหน้าที่นี้เหมือนกับดิฉันคะ เช่น มีการดำเนินงานที่คาดเคลื่อนไปจากแผนและเกิดปัญหาตามมา ฉันท้ร่วมกับคนอื่นตรวจสอบหาสาเหตุที่เกิดขึ้นและร่วมกันแก้ไขคะ” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Post-production phase of service cycle)

1. การร่วมกันประเมินผลการทำงาน (Co-evaluation)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน ของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 มี 2 ประเด็น คือ 1) ไม่มีการประเมินตนเองอย่างเป็นทางการ แต่อาศัยภาคีเครือข่าย หรือนักศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ที่เข้ามาศึกษาเก็บข้อมูลในการทำงานวิจัย ภายใต้กรอบการศึกษาวิจัยนี้ทั้งจากการสัมภาษณ์ในเชิงลึก การตอบแบบสอบถาม การศึกษา เอกสารงานของชุมชนในเชิงลึก เช่น กรมพัฒนาชุมชน นักศึกษาจากมหาวิทยาลัย ต่าง ๆ เป็นต้น โดยการเข้ามาศึกษา และวิจัยนี้เมื่อดำเนินการศึกษาหรือวิจัยจนแล้วเสร็จ จะส่งผลงานนั้น กลับมายังชุมชน ซึ่งผลทางการศึกษา และวิจัยเป็นตัวสะท้อนผลงาน ในการดำเนินของชุมชน ได้เป็นอย่างดีทั้งจุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนสภาพปัญหา และข้อเสนอต่าง ๆ ของชุมชน ทางชุมชนบ้านทุ่งศรี จะนำผลจากการศึกษาวิจัยนี้เสนอเข้าไปที่ประชุมประชาคมของหมู่บ้าน เพื่อพิจารณาจุดเด่น จุดด้อย และปัญหาต่าง ๆ ผ่านงานวิจัย หรือบทความทางวิชาการร่วมกันถก และร่วมกันพิจารณาถึงสภาพความเป็นจริงว่าจะสามารถปรับปรุงแก้ไข หรือส่งเสริม งานด้านนั้น ๆ ให้มีเสถียรภาพมากขึ้น โดยการร่วมกันเสนอ และลงมติในที่ประชุมประชาคม หมู่บ้านหากผ่านมติแล้วจุดเด่น จุดด้อย และปัญหานั้น ๆ จะถูกดำเนินการทันที ดังคำให้การ สัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ส่วนใหญ่ชุมชนของเราไม่ได้ประเมินตัวพวกเราเอง แต่มีองค์กรภาคี หลาย ๆ เครือข่ายเข้ามาศึกษา ผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ หรือตอบแบบสอบถาม หรือการศึกษาข้อมูลในเชิงเอกสารควบคู่ไปกับการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ออกมาในรูปแบบงานวิจัย หรือบทความทางวิชาการ เขาเหล่านั้นก็ส่งข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ผลมาแล้วนั้น กลับมายังชุมชนบ้านทุ่งศรีของเรา” ชีรวัดมน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เรื่องประเมินผลในส่วนนี้เคยเก็บข้อมูลด้วยคะ ร่วมกับ สถาบันนิคด้ามหาวิทยาลัยชีวิต และ มหาวิทยาลัยแม่โจ้” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

2) ได้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของชุมชนทุกครั้งภายหลังการดำเนินงานนั้นสัมฤทธิ์ผล โดยผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ซึ่งรูปแบบการดำเนินการประเมินผลการทำงานนั้นจะ คล้ายคลึงกับ ข้อ 3 ข้างต้น ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในฐานะที่ผมเป็นหนึ่งในคณะผู้บริหารย่อมมีส่วนร่วมทางการ ตรวจสอบอยู่แล้ว แต่การประเมินผลการทำงานนั้นนอกจาก คณะผู้บริหารแล้วยังมีชาวบ้านช่วยเสนอแนะ และแสดงข้อคิดเห็นร่วมกันด้วยครับ”
รักศักดิ์ พันมงคล, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีครับเพราะหลังจากการทำงานของเราแล้วเสร็จ หรือภารกิจแล้วเสร็จจะมีการตรวจประเมินผลงานกันทุกครั้ง” ครอง แก้วมาเรื่อน,
(สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีส่วนร่วมคะ มีส่วนร่วมในการประเมินในด้านของการยกมือรับหรือไม่รับคะ” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีคะก็จะคล้าย ๆ ข้อ 12 ไม่ว่าจะพบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรืองานที่ทำได้ดำเนินการเสร็จสิ้นเพื่อให้มีการประเมิน เราก็จะใช้เวทีการประชาคมหมู่บ้านเป็นหลักคะ”
สุวิ ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

2. การทบทวนข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้น (Co-review)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า การปฏิบัติงานของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้มีการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ทั้งข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ตลอด ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และวิธีการแก้ไข จากทุกคนในชุมชน ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา เมื่อได้ข้อสรุปก็จะลงมติรับรองผล และร่วมกันแก้ปัญหา หรือส่งเสริมข้อดีหรือจุดเด่นของชุมชน ซึ่งปัญหาหลัก ๆ ที่ชุมชนบ้านทุ่งศรี ประสบปัญหา คือ การส่งมอบภาระงานที่ชุมชนได้ดำเนินการขับเคลื่อนอยู่ในขณะนี้ไปยังรุ่นต่อไป เพราะชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีในปัจจุบันส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุ และคนวัยกลางคนส่วนเยาวชน นักศึกษา หรือวัยรุ่น และกลุ่มคนวัยทำงานมักจะออกมาต่างถิ่น นานที่จะกลับมายังภูมิลำเนาของตน ส่วนนักเรียน หรือเยาวชน แม้จะได้รับการปลูกฝังจิตสำนึกให้มีจิตอาสาพัฒนาชุมชน เมื่ออายุถึงเกณฑ์ หรือถึงการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาก็ออกมาศึกษาต่างถิ่น ฉะนั้น ตอนนี้อยู่ประเด็นปัญหาที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีประสบอยู่ คือ การขาดทรัพยากรบุคคล

ในการสืบเสาะงานของชุมชน อีกประเด็นหนึ่ง คือ สิ่งของในชุมชนเกิดความเสียหายชำรุดทรุดโทรม ช่างประจำหมู่บ้านทำการซ่อมแซมบำรุง หรือทำขึ้นมาใหม่ไม่ทัน แม้จะมีคนในชุมชนเป็นผู้ช่วย หยิบจับอุปกรณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ ก็ไม่สามารถซ่อมแซมบำรุง หรือทำขึ้นมาใหม่ ให้ได้ทันใช้กัน อย่างทั่วถึงในชุมชน เช่น การสานตะกร้าไม้ไผ่ให้คนในชุมชนนำไปใส่เศษใบไม้ เพื่อนำมายัง โรงเรือนทำปุ๋ยหมักแบบเติมอากาศ เป็นต้น ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

“มีครับ ยกตัวอย่างนะครับ เมื่อ พ.ศ. 2554 เราได้จัดตั้งกองทุนขยะขึ้น โดยให้คณะกรรมการหมู่บ้านเข้ามาดูแล และซื้อหุ้ที่ราคา 500 บาท ได้เงินอยู่ 2,500 บาท เราก็รับซื้อโดยศึกษาราคากลางในการรับซื้อขยะ แต่พอดำเนินการไปได้สักระยะเห็นปัญหา คือ แม้การรับซื้อขยะจะมีผลกำไร แต่เมื่อปันผลให้กับเจ้าของหุ้กลับได้เงินเพียงคนละ 120 บาท ซึ่งไม่พอใช้จ่าย ในครัวเรือน เราจึงยกเลิกกองทุนตัวนี้ไปเพราะคนทำมีรายได้ไม่พอใช้จ่าย ในครัวเรือน เราจึงประชุมกันว่าให้ขายให้กับผู้ที่มารับซื้อของเก่า แต่ให้มีการ คัดแยกขยะอยู่” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีครับ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาสิ่งของชำรุด ผมก็จะทำหน้าที่ เป็นช่างคอยซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายไปในตัว” ครอง แก้วมาเรือน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ส่วนมากจะเป็นการประชุมหมู่บ้าน อย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อ ทบทวนข้อดี ข้อเสีย และปัญหาที่เกิดขึ้น” สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“เราได้มีการทบทวนถึง ข้อดี ข้อเสีย และปัญหา ร่วมกันอยู่เสมอ ซึ่งข้อเสีย คือ เราประสบปัญหาในเรื่องการส่งต่องานให้รุ่นต่อไปได้ดำเนินการ การส่งต่อพัฒนาจึงมีความลำบากบ้าง แต่ถ้าเรามองในมุมกลับ การที่ส่วนอื่น เขามาศึกษาดูงาน และรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมในการจัดการขยะ ในส่วนนี้ ก็ช่วยได้มาก การส่งต่อพัฒนาจึงแสดงออกในรูปแบบของการกระจายรูปแบบ แนวคิด กระบวนการดำเนินงาน ไปยังชุมชน หรือ หน่วยงานอื่น ๆ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้มีการคิด และวิเคราะห์ทบทวนในเรื่องต่าง ๆ และมีการเสนอความคิด ในการแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้น” นคร ทิมาณะ, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีคณะผ่านวาระการประชุมประจำเดือน เราทำอยู่ตลอด ซึ่งดิฉันมีส่วนร่วมโดยการเสนอแนวทางแก้ปัญหาในบางครั้ง” สติล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีคณะ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาสิ่งของชำรุด ดิฉันก็จะทำหน้าที่เป็นผู้แจ้งช่างคอยซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายไปในตัว” สุดาทิพย์ ชัยดายนต์, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

3. การพัฒนาปรับปรุงต่อปัญหาที่เกิดขึ้น (Co-improvement planning)

ผลการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ได้มีการพัฒนาปรับปรุงต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โดยทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาปรับปรุงและแก้ไข้ปัญหาที่เกิดขึ้นในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ภายใต้การทำแผนพัฒนาชุมชน 4 ปี ของผู้ใหญ่บ้าน และแผนย่อยที่อาศัยมติและข้อเสนอแนะในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ในวาระประจำเดือนหรือวาระพิเศษ โดยการร่วมกันระดมความคิดหาจุดเชื่อมทางการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไข้ปัญหาที่ประสบ หรือติดขัดในการดำเนินงาน แต่ในภาพรวมส่วนใหญ่ปัญหาที่ต้องปรับปรุงหรือพัฒนาจะเป็นปัญหาเล็ก ๆ ที่สามารถแก้ไข้ได้ทันที โดยไม่ต้องรอผลจากมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เช่น การประสบปัญหาสิ่งกีดขวางบนท้องถนน คือ ถังขยะ (ซึ่งปัจจุบันได้ทำการยกเลิกแล้ว) กระจาดต้นไม้ หรือสิ่งกีดขวางที่บดบังทัศนวิสัยทางการสัญจรกลุ่มงานที่รับผิดชอบกับคนในชุมชนจะร่วมกันดำเนินการแก้ไข้ทันที ส่วนในประเด็นปัญหาใหญ่ ๆ จะไม่เกิดขึ้นเพราะชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีมีการประชุมกันอยู่ตลอด ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มีครับ ด้วยวิธีการเสนอความเห็นที่เป็นประโยชน์ และให้ชาวบ้านร่วมกันลงความเห็น” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“สิ่งที่ควรพัฒนา คือ ตัวเราต้องตามให้ทันเทคโนโลยีผสมผสานกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ผมเองก็มีส่วนร่วมในรูปแบบของการยกมือโหวตว่าจะเอาหรือไม่เอาในสิ่งที่จะเข้ามา หรือให้เราทำ หมายถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกขยะนะครับ” ศุภร์ อินต๊ะชัด, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“โชคดีที่ท่านผู้ใหญ่บ้าน จะทำแผนพัฒนาไว้ จากเมื่อก่อน 3 ปี เป็น 4 ปี รองรับการดำเนินงานในกิจกรรมที่ทำแต่ละปีอย่างชัดเจน และยังมีความโชคดีอีกประการหนึ่ง คือ กรมสิ่งแวดล้อมเข้ามาช่วยเหลือดูแลอยู่ตลอด เช่น การอบรม, การจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ถ้าปัญหาที่เราสามารถแก้ไขได้เราได้ทำการแก้ไขในปัญหานั้น ๆ ในรูปแบบการเก็บ หรือทำความสะอาด” วรรณา ใจภิรมย์, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

ข้อเสนอแนะ

1. การวางแผนรับมือต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรีได้มีการวางแผนรับมือต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยวิธีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน 4 ปี ที่ผู้ใหญ่บ้านจัดทำขึ้น ประกอบกับแผนย่อยของชุมชนในแต่ละด้านในด้านการจัดการขยะ และสิ่งแวดล้อมที่อาศัยการระดมความคิดเห็นปัญญาของคนในชุมชนผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านประจำปี ผลจากการปฏิบัติงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จะสะท้อนถึงผลการทำงานของชุมชนประกอบกับผลการศึกษาวิจัยขององค์กรต่าง ๆ ได้ส่งผลการศึกษากลับไปยังชุมชน ซึ่งมีการหยิบยกประเด็นปัญหาที่ประสบโดยตรงของชุมชน และผลสะท้อนจากการศึกษา นำมาเป็นแม่บทในการร่วมกันกำหนดทิศทาง และแนวทางแก้ไข กลั่นกรองออกมาเป็นแผนย่อยในทางปฏิบัติ เพื่อดำเนินการ เช่น การยกระดับชุมชนต้นแบบของบ้านทุ่งศรีให้ก้าวข้ามไปอีกขั้น คือ ชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรทฤษฎีใหม่ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ชุมชนเรามีการพัฒนาปรับปรุงอยู่ตลอดครับ เพราะปัญหาไม่เคยหยุดนิ่ง เราจึงร่วมกันแก้ไขปัญหา หรือแม้จะพัฒนางานที่เราทำให้ดีเราก็ต้องมาปรึกษาหารือ มาถกกันมนที่ประชุมหมู่บ้านครับ” อีรวัดณ์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ส่วนมากปัญหาจะไม่ค่อยมีเท่าไรครับ แต่ถ้าเกิดปัญหาขึ้น เราจะประชุม ประชาคมหมู่บ้านกันทันที” ศุภร์ อินดีะชัด, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“แผนรับมือในอนาคตได้จัดทำไว้แล้วคะ ไม่ว่าจะเป็น ด้านสิ่งแวดล้อม และขยะ เราใช้สังคมชุมชนเป็นข้อต่อรองกับหน่วยงานอื่นได้ เพื่อกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น หรือดึงเอาสิ่งที่จะก่อประโยชน์ให้เกิดกับชุมชน ซึ่งแผนในการรับมือ หรือพัฒนาในอนาคต คือ เราจะใช้สิ่งที่มีอยู่ ที่เป็นเอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ เฉพาะ คือ การคัดแยกขยะ สร้างให้เป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยวเชิงความรู้ใน ด้านการคัดแยกขยะ และการดำรงวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ได้จัดการประชุม และทำแผนรองรับกับการแก้ไขปัญหา ที่จะเกิดขึ้น ในอนาคต” นคร ทิมานะ, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

2. การพัฒนาต่อยอดผลการดำเนินงาน

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 เห็นสมควร ให้มีการพัฒนาต่อยอดงานให้ดีกว่าเดิม เพราะในอนาคตไม่อาจทราบได้ว่าสังคมโลก และสังคมไทยจะมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดบ้าง แต่ที่จะปรากฏเด่นชัด คือ วิถีชีวิต ในการดำรงอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยี ฉะนั้น ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี จะต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ได้

ประการหนึ่ง ต้องส่งผ่านแนวความคิด และแนวปฏิบัติในแต่ละด้านที่ชุมชนบ้านทุ่งศรี ดำเนินการอยู่ไปยังรุ่นต่อไปให้ได้ เพราะปัจจุบันแม้ชุมชนบ้านทุ่งศรีจะสามารถแก้ปัญหา การร่วมกันจัดการขยะในครัวเรือนได้อย่างเบ็ดเสร็จ แต่ในอนาคตไม่อาจสามารถรับรู้ได้ว่า ปัญหาดังกล่าวจะกลับมาสู่ชุมชนอีกครั้งหรือไม่ ฉะนั้น จะต้องสืบสานงานในส่วนนี้ไปยังรุ่นต่อไป ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในเรื่องของขยะ ขยะเป็นตัวก่อปัญหาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และที่หนักกว่านั้น คือ การสืบสานแนวคิด อาจจะบอกว่าชาวบ้านทุ่งศรี ได้รับรางวัลระดับประเทศ ชาวบ้านมีความภูมิใจ แต่ใครจะรู้ล่ะว่าปัญหาขยะมันจะมี 1, 2, 3, 4, 5 พอผ่านไปอีก 10 ปีปัญหาเหล่านี้อาจจะกลับมาอีกก็ได้ และคนที่เขาจะมาสืบสานต่อ เขามีความเข้าใจมากน้อยขนาดไหน ฉะนั้น เราจึงเรียนรู้ถึงสิ่งสำคัญในการ

แก้ไขปัญหาหมันจะต้องส่งต่อแนวคิดให้ได้ ซึ่งจะมีความยั่งยืนมากหากส่งต่อความคิดกระบวนการ และสร้างความเข้าใจให้ชุมชนที่จะมารับช่วงต่อได้” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เราจะมีแผนพัฒนาชุมชน 4 ปี ซึ่งในแผนดังกล่าวจะระบุชัดเจนว่าเราจะทำอะไร ดำเนินการแบบไหน” สถิต เบ็ญยะสา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ควรที่จะมีครบ เช่น การใช้สื่อ และเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด และดึงเอาสิ่งเหล่านี้เข้ามาช่วยในการทำงานของเรา” สุพันธ์ สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“อันนี้เป็นเรื่องของอนาคตเราไม่รู้ว่าสังคมเรา ประเทศเรา จะมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ อะไรเข้ามา แต่ก็หวังว่าชุมชนเราจะมีการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ กระบวนการ วิธีการ และการดำเนินงานของเรา ภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ควรที่จะมีครบ เช่น การใช้สื่อ และเทคโนโลยี ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอด และดึงเอาสิ่งเหล่านี้เข้ามาช่วยในการทำงานของเรา” สงวน ยานะวิน, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ควรมีการพัฒนาต่อยอดคะ เพราะสิ่งที่ทำอยู่กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเป็นสิ่งที่ต้องทำให้เราพัฒนาปรับปรุงในสิ่งที่ทำอยู่ตลอดคะ” สุภา ต๊ะมาแก้ว, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

3. ผู้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการ

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า มีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ

3.1 มีผู้ไม่ได้เข้าร่วมกับกิจกรรมที่ทางชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ดำเนินการอยู่ แต่ในจำนวนของผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีจำนวนน้อยมาก หากคิดเป็นเปอร์เซ็นต์โดยประมาณร้อยละ 0.92% ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนบ้านทุ่งศรีโดยเฉพาะการคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน เป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนเกือบทั้งหมดดำเนินการ และปฏิบัติร่วมกัน

อาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กลายเป็นกิจวัตรประจำวันของคนในชุมชน ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มีครับ แต่ก็ไม่กี่หลังคาเรือน ประมาณสัก 2-3 ครัวเรือนนี่ละครับ”

ธีรวัฒน์ ต๊ะวิภา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“มีครับถ้าคิดเป็น % แล้วคงไม่ถึง 1% หรอกครับ” รักศักดิ์ พันมงคล,
(สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“เมื่อก่อนมีบ้างแต่ด้วยชาวบ้านส่วนใหญ่เขาให้ความร่วมมือสุดท้ายก็เข้าร่วมและมาช่วยกันดูแลชุมชน” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

3.2 ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 เข้าร่วมกิจกรรมกับทางชุมชนทุกคน โดยเฉพาะการคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน ทุกคนในชุมชนให้การตอบรับ และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของทางชุมชนเป็นอย่างดี ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ทุกหลังคาเรือนได้เข้าร่วมในการบริหารจัดการขยะทั้งหมด”

วงศ์ ยอดเรือน, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ไม่มีคะ” สกิล สิงห์คา, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

4. รางวัลและการประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน

ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับรางวัลต่าง ๆ ในการส่งเข้าประกวดชุมชนต้นแบบในด้านการบริหารจัดการทุกด้าน เช่น การคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน การงดเผาขยะ และเศษกิ่งไม้ หรือวัชพืช การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำน้ำยาเอนกประสงค์ เป็นต้น ซึ่งรางวัลที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับไล่เรียงมาตั้งแต่ระดับประเทศ-ระดับตำบล กล่าวได้ว่าชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติอย่างสูง ซึ่งจุดเริ่มต้นเกิดจากผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มผู้ก่อการดีจุดประกายจิตสำนึกรักษ์ชุมชนได้สำเร็จ จนเกือบทุกหลังคาเรือนเข้าร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การจัดการขยะต้นทาง การดูแลสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนร่วมกัน เป็นต้น เพราะการร่วมแรงร่วมใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงทำให้ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีดำเนินงาน และปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้รับรางวัลมากมาย เช่น ได้รับรางวัลพระราชทานระดับชนะเลิศจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, ได้รับรางวัลพระราชทานระดับชนะเลิศ

จากสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, ได้รับรางวัลพระราชทานระดับชนะเลิศ จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในด้านชุมชนต้นแบบตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และล่าสุดได้รับรางวัลชนะเลิศ อันดับที่ 2 ระดับประเทศ ด้านการบริหารจัดการขยะในโครงการ “Zero Waste” เป็นต้น

ในส่วนการมาศึกษาดูงานจากบุคคลภายนอก ทั้งองค์กรส่วนท้องถิ่น หน่วยงานราชการ สถานศึกษา มีเข้ามาศึกษาดูงานตลอดทั้งปี เพราะชุมชนบ้านทุ่งศรีประสบความสำเร็จได้จากการตื่นรู้ และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จากจิตสำนึกที่รักบ้านเกิดของตน ประกอบกับการเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทั้งการวางแผน การดำเนินงาน การลงมือปฏิบัติ ผ่านกระบวนการประชาธิปไตยอันเป็นรากฐานทางการทำงานของชุมชน ตลอดจนการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จนนำไปสู่การลงมติประชาคมของคนในชุมชน เพื่อขับเคลื่อนและพัฒนางานร่วมกันอย่างมั่นคงและมีความสุข ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วนดังนี้

“ชุมชนของเราได้รับรางวัลอยู่ตลอด เช่น รางวัลชนะเลิศการคัดแยกขยะระดับประเทศ ส่วนการมาดูงานของบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกนั้นก็มีมาอยู่ตลอด ล่าสุดก็มาจากนครสวรรค์ มากันเป็นรถบัสเลย” ครอง แก้วมาเรือน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“มีครับ เช่น รางวัลชนะเลิศ ระดับประเทศ ดังไปทั่วประเทศส่วนการมาศึกษาดูงานจากบุคคล หรือองค์กรภายนอกนั้นก็มีมาอยู่ตลอดไม่ขาดสาย” ศุภร์ อินทะชาติ, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

“ได้รับรางวัลพระราชทานชนะเลิศชุมชนปลอดขยะตัวอย่าง จากสมเด็จพระเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ, และรางวัลพระราชทานรองชนะเลิศ จาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, รางวัลชนะเลิศระดับประเทศ และรองชนะเลิศของโครงการโตโยต้า และมีผู้มาศึกษาดูงานตลอด เช่น นักเรียน ส่วนราชการ หรือแม้แต่ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจเข้ามาศึกษา” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

5. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อชุมชนของท่านในการบริหารจัดการขยะหรือไม่
ผลจากการศึกษา และวิเคราะห์ พบว่า มี 3 ประเด็น ดังนี้

5.1 การปลูกฝังจิตสำนึกรักษุชุมชนไปสู่รุ่นต่อไป หากมีการสืบสานหรือสานต่องานดังกล่าวชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 จะยังคงมีการดำเนินงาน เพื่อชุมชนอันเป็นประโยชน์ของส่วนรวม หากเยาวชน หรือคนรุ่นใหม่เข้ามาอาจจะมีการพัฒนาต่อยอดงานของชุมชนที่ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ความคิดทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ อันมีเทคโนโลยีเป็นตัวแปรสำคัญ ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“มี 2 ประเด็นครับ 1) อยากให้เยาวชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากกว่านี้เพราะจะได้เรียนรู้ และสืบสานงานชุมชนที่พี่น้องชาวบ้านได้ร่วมกันทำ หรือสร้างขึ้นมา 2) อยากให้ชุมชนอื่น ๆ ได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาขยะว่ามีผลกระทบหลายด้านหากเราเริ่มกระทำตั้งแต่ในครัวเรือนมาจะช่วยให้เทศบาล หรือ อบต. ทำงานไม่หนัก และจำนวนขยะลดลงไปมาก หากทำอย่างนี้ที่ทุ่งศรีทำ 1 ครัวเรือนจะสร้างขยะเพียง 2.5 กิโลกรัม/สัปดาห์ครับ”
ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ถ้าจะมีก็ คือ การสร้างจิตสำนึกตลอดไป ไม่เฉพาะรุ่นที่ร่วมกันบุกเบิกจนมีวันนี้เพียงอย่างเดียว แต่ต้องปลูกฝังไปยังเด็กเยาวชนในชุมชนให้สืบสานปณิธานในส่วนนี้ต่อไป” อักษร ชันทอง, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

“ทำดีเพื่อพ่อหลวง และทำการจัดการบริหารขยะ ต่อไปให้รุ่นหลานได้สืบสานและความรู้ที่ได้รับมากจากรุ่นก่อนมาใช้ในปัจจุบัน และอนาคต”
สิน นวลชม, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

5.2 อยากเห็นชุมชนอื่น ๆ การการตื่นตัวมากกว่านี้ เพราะปัญหาขยะมีผลกระทบหลายด้าน เช่น การดำรงชีวิต มลพิษทางอากาศ และกลิ่น เป็นต้น หากชุมชนอื่น ๆ มีความตระหนักรู้ถึงปัญหาดังกล่าว และร่วมมือกันเป็นภาคีเครือข่ายประเทศไทยจะปลอดขยะในอีกไม่ช้าดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“อยากให้ชุมชนอื่น ๆ ได้เริ่มตระหนักถึงปัญหาขยะว่ามีผลกระทบหลายด้านหากเราเริ่มกระทำตั้งแต่ในครัวเรือนมาจะช่วยให้ เทศบาล หรือ อบต. ทำงานไม่หนัก และจำนวนขยะลดลงไปมาก หากทำอย่างนี้ที่ทุ่งศรีทำ 1 ครัวเรือนจะสร้างขยะเพียง 2.5 กิโลกรัม/สัปดาห์ครับดังคำให้การสัมภาษณ์บางส่วน” ธีรวัฒน์ ต๊ะวิกา, (สัมภาษณ์เมื่อ 1 พฤษภาคม 2560)

5.3 การได้รับสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ เพราะที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี มีอยู่นั้น สภาพเก่า ชำรุด เสียหาย ไม่สามารถซ่อมแซมได้ เช่น อุปกรณ์ทุ่นแรง ในการจัดทำปุ๋ยหมัก อุปกรณ์ในการตัดแยกขยะ เป็นต้น ดังคำให้การสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างบางส่วน ดังนี้

“ในชุมชนยังขาดอีกหลายอย่างที่ต้องได้รับการสนับสนุน เช่น อุปกรณ์ในการตัดแยกขยะ หรือแม้กระทั่งภาชนะรองรับขยะในแต่ละประเภท”
ครอง แก้วมาเรื่อน, (สัมภาษณ์เมื่อ 30 เมษายน 2560)

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ 2) เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และเชิงวิชาการ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปตามกรอบแนวคิดได้เป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 การรวมตัวกันเป็นองค์การการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ

การรวมตัวกันระหว่างคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ต่อการร่วมกันบริหารจัดการขยะเกิดจากปัญหาเรื่องปากท้องของคนในชุมชน ที่มุ่งแต่แสวงหารายได้ เพื่อมาเลี้ยงตน และครอบครัว โดยไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ลักเท่าใด ซึ่งหมายถึง วิถีชีวิตของชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีในอดีตจึงอยู่ในสถานะที่ต่างฝ่าย ต่างทำงาน เพื่อหารายได้เลี้ยงปากท้องของตน และครอบครัว โดยชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งหลังจากการเก็บเกี่ยวผลิตผลทางการเกษตร จะมีการเผาเศษพืชไร่ หรือตอซังข้าว หรือ ข้าวโพด สร้างมลพิษทางอากาศให้กับชุมชนเพราะ พื้นที่ทางการเกษตรตั้งอยู่รอบบริเวณหมู่บ้าน เมื่อมีการเผาเกิดขึ้นจะเกิดมลพิษทางอากาศ

อีกทั้ง ในชุมชนบ้านทุ่งศรีขาดการตระหนักรู้ถึงผลกระทบที่ตามมา ประการหนึ่งในชุมชนเต็มไปด้วยขยะมูลฝอยซึ่งสามารถพบเห็นได้ทั่วบริเวณชุมชน และตามบริเวณพื้นที่ทางการเกษตร ประกอบกับการนำถังขยะมาตั้งริมรั้วหน้าบ้านของตน และมีการนำกระถางต้นไม้มาตั้งประดับริมรั้วหน้าบ้าน เพื่อความสวยงาม แต่มีปัญหากเกิดขึ้นบ่อยครั้ง เพราะถนนสัญจรในชุมชนมีความคับแคบ รถยนต์ที่วิ่งสัญจร ไป-มา ในชุมชนมักชน หรือเฉี่ยวชนถังขยะล้มบ่อยครั้ง บางครั้งสัตว์เลี้ยงในบ้าน เช่น สุนัข มาคุ้ยถังขยะจนล้มทำให้ขยะกระจัดกระจายไปทั่วตามท้องถนนหน้าบ้าน ในบางครั้งเกิดการทะเลาะวิวาทกันเรื่องนำถังขยะมาตั้งบริเวณริมรั้วหน้าบ้านแล้วรถที่สัญจร ไป-มา เกิดการเฉี่ยวชน

ด้วยสาเหตุดังกล่าวมาข้างต้นทำให้กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่เรียกกันว่า “กลุ่มผู้ก่อการดี” ได้รวมตัวกันขึ้น โดยมีสมาชิกรวมกัน 7-8 คน ซึ่งมีผู้ใหญ่บ้านเป็นแกนนำ ได้นำ หรือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกล่าว คือ กลุ่มผู้ก่อการดีเริ่มจากการย้ายถังขยะและกระถางต้นไม้ประดับเข้ามาไว้ในรั้วบ้าน จากนั้น กลุ่มผู้ก่อการดีได้เริ่มรณรงค์ปลูกจิตสำนึกคนในชุมชนให้ตระหนักถึงปัญหาที่ชุมชนประสบอยู่ เมื่อการดำเนินงานดำเนินไปได้ระยะหนึ่งเริ่มมีผู้ให้ความสนใจและเข้าร่วม เมื่อมีมากพอผู้ใหญ่บ้านจึงได้ส่งสมาชิกกลุ่มผู้ก่อการดี และกลุ่มคนที่สนใจเข้ามามีส่วนร่วมไปอบรม ประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนต้นแบบอื่น ๆ เช่น ชุมชนบ้านดอกบัว ตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เป็นต้น เพื่อนำสิ่งที่ได้กลับมาถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้รับทราบ และร่วมกันปฏิบัติ จนการรวมกลุ่มเริ่มมีความเข้มแข็งมากขึ้นทางผู้ใหญ่บ้านจึงจัดประชุมหมู่บ้าน เพื่อทำประชาคมลงมติ โดยได้เชิญ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล ตำบลร่องกวาง และผู้อำนวยการกรมพัฒนาชุมชน มาเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบผลประชาคมของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี ซึ่งผลการลงมติปรากฏว่าให้มีการยกเลิกการใช้ถังขยะในชุมชนทั้งหมด โดยได้มีการสนับสนุนครุภัณฑ์ เช่น ถังดำ จากเทศบาลตำบลร่องกวาง มายังชุมชน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการคัดแยกขยะในครัวเรือนภายใต้แนวคิด 3 R (Reduce Reuse Recycle) ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่

ส่วนที่ 2 ก่อนการดำเนินการในการร่วมกันผลิตในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ **Pre-production phase of service cycle**

การดำเนินการก่อนการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ได้อาศัยรูปแบบการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังข้อเสนอนะ หรือข้อคิดเห็น ไปจนถึงการลงมติ ภายหลังจากการรวมกลุ่มกันเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนตามลำดับต่อไปนี้

1. การร่วมกันวางแผน (Co-planning) ซึ่งทุกคนในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้านจะร่วมกันระดมความคิด และร่วมกันเสนอมรรควิธี กระบวนการ และระยะเวลาทางการดำเนินงาน ลงในแผนที่ได้ผ่านการลงมติของคนในชุมชน โดยมีแผนพัฒนา 4 ของชุมชนที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้รับผิดชอบเป็นแม่บทในการวางแผนงาน

2. การร่วมกันออกแบบนวัตกรรมในการบริหารจัดการขยะ (Co-design) ของชุมชนบ้านทุ่งศรี ส่วนมากจะเป็นวัสดุจากธรรมชาตินำมาประดิษฐ์เป็นนวัตกรรมใช้ในการดำเนินการคัดแยกขยะ เช่น เฉวเวียน ตะกร้าสานจากไม้ไผ่ และนวัตกรรมอีกอย่างคือ ไล่เตียนดิน

ซึ่งได้นำเข้ามาเลี้ยงในแต่ละครัวเรือน เพื่อกำจัดขยะประเภทเศษอาหาร ซึ่งมีมากถึง 60 % ของขยะมูลรวมในครัวเรือน

3. การร่วมกันมอบหมายงานในการบริหารจัดการขยะ (Co-commissioning) ตามโครงสร้างหน้าที่ ในชุมชนบ้านทุ่งศรีจะมีการมอบหมายงานภาระหน้าที่ให้มีความเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ซึ่งทุกคนจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หรือปฏิบัติงานตามโครงสร้างหน้าที่ทางการบริการชุมชนทั้ง ฝ่ายบริหาร และฝ่ายปฏิบัติการ แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ทุกคนในชุมชนแม้จะมีหน้าที่จากการได้รับมอบหมายจากผู้ฝ่ายบริหารชุมชน ซึ่งมีมติของคนในชุมชนทุกคนเป็นบรรทัดฐานส่งมอบให้ฝ่ายบริหารได้กระจายงาน ทั้งการกำหนดหน้าที่ และแบ่งภาระหน้าที่กันทำ ทุกคนเมื่อเสร็จสิ้นจากการทำภารกิจหลักของตนจะหันมาช่วยในงานส่วนที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ แม้ว่าหน้าที่ในแต่ละส่วนที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับมอบหมายนั้นในช่วงแรกจะไม่ค่อยมีความถนัด แต่ด้วยความตั้งใจ และการฝึกฝน เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการทำงาน ทำให้ทุกคนสามารถทำงานหลักงานรองได้เป็นอย่างดี

4. การร่วมกันลำดับความสำคัญของการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะ (Co-prioritizing) มีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอโดยจะเห็นได้จากการประชุมประชาคมหมู่บ้าน โดยการร่วมกัน ระดมความคิด หรือเปิดรับฟังประชาพิจารณ์ และลงมติรับรองในสิ่งที่จะลงมือปฏิบัติ ซึ่งทางชุมชนบ้านทุ่งศรี จะลำดับงานที่ดำเนินการจากงานง่ายไปสู่งานยาก และหากมีข้อติดขัดจะมีการแจ้งฝ่ายบริหารให้รับทราบ และประชุม เพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไข และพัฒนาต่อไป

5. การร่วมกันในการจัดสรรงบประมาณในการให้บริการสาธารณะ (Co-budgeting) โดยมากจะใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อขอรับมติจากที่ประชุมเป็นบรรทัดฐาน เพราะถือว่าชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้รับผลประโยชน์จากการนำเงินงบประมาณนั้นมาใช้ ในส่วนของผู้มีส่วนร่วมจะมีทั้ง ผู้ดูแล ควบคุม และตรวจสอบบัญชี รายรับ-รายจ่าย และผู้รับทราบ รายละเอียดทางการดำเนินงานในด้านการใช้งบประมาณของส่วนรวม

6. การร่วมกันคัดเลือกผู้ให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-selection of provider) ของชุมชนบ้านทุ่งศรี จะคัดเลือกบุคคลที่ถูกเสนอจากผู้เข้าร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านทุกคน หากผ่านมติในที่ประชุมจึงจะสามารถเข้าร่วมเป็นสมาชิก ในส่วนงานแต่ละด้าน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายปฏิบัติการ จะต้องผ่านมติประชาคมทั้งสิ้น

ส่วนที่ 3 การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการจัดการขยะ (Production phase of service cycle)

การดำเนินงานการร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะเป็นผลมาจากส่วนที่ 2 ที่เป็นกติกา หรือข้อตกลงระหว่างคนในชุมชน จนถึงส่วนนี้ คือ การลงมือปฏิบัติตามนโยบาย และระเบียบหลักการต่าง ๆ ที่มีการวางแผน มีผังโครงสร้างทางการบริหาร ที่ชัดเจนจนนำไปสู่ การปฏิบัติ ดังนี้

1. การร่วมกันบริหารจัดการในการบริหารจัดการขยะ (Co-managements) เป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบที่เป็นทางการ และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ คือ การทำงานตามโครงสร้างหน้าที่ของตน และประสานงานกับส่วนงานอื่น ๆ ส่วนรูปแบบไม่เป็นทางการ คือ เมื่อปฏิบัติภารกิจหลักแล้วเสร็จจะมุ่งไปช่วยงานในส่วนอื่น ๆ ที่ยังดำเนินการไม่เสร็จให้งานที่ทำดำเนินต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ หากมีข้อติดขัด หรือปัญหาเกิดขึ้นในส่วนงาน นั้น ๆ จะมีการรีบดำเนินการแก้ไขทันที หากไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้จะมีการแจ้ง ฝ่ายบริหาร ให้รับทราบ เพื่อจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน ระดมความคิด และ วิธีการ กระบวนการขั้นตอน แก้ไขร่วมกัน

2. การส่งมอบในการให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-delivery) จะอาศัยโครงสร้างทางการบริหารในการกระจายงานไปสู่ส่วนงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการ และรับผิดชอบ และนอกจากนั้นชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีจะร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินงานขับเคลื่อนกิจกรรมให้บรรลุวัตถุประสงค์ แม้จะไม่ใช้หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแต่ด้วยผลจากการตื่นรู้ภายใต้จิตสำนึกภักดีชุมชนจึงทำให้หน้าที่ตามกรอบโครงสร้างเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในการแจกแจงงาน แต่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีจะร่วมกันทำงานช่วยเหลืองานซึ่งกันและกัน เพื่อส่งมอบสิ่งดี ๆ ให้กับชุมชนของตน

3. การร่วมกันตรวจสอบในการให้บริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะ (Co-monitoring) โดยมากปัญหาใหญ่มักจะไม่ค่อยเกิดขึ้น แต่ปัญหาที่มักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง คือ ปัญหาด้านเทคนิคในการดำเนินงานซึ่งสามารถดำเนินการแก้ไขได้ ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของชุมชนบ้านทุ่งศรี ส่วนมาก หรือทุกครั้งจะใช้การประชุมประชาคมหมู่บ้านร่วมกันตรวจสอบ หรือเสนอความคิดเห็น ถึงสภาพปัญหาที่ตน และกลุ่มงานของตนประสบปัญหาอยู่ ในส่วนวิธีหนทางแก้ไขมักจะแสดงออกในรูปแบบของการร่วมกันระดมความคิด เพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

ส่วนที่ 4 ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ (Post-production phase of service cycle)

ภายหลังการดำเนินงานในการให้บริการสาธารณะด้านการจัดการขยะเป็นผลมาจาก ส่วนที่ 1-3 ซึ่งเริ่มตั้งแต่การรวมกลุ่ม เพื่อการสร้างบริการสาธารณะด้านการจัดการขยะ และด้านอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องการดำรงชีวิตของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี ทาง การประกอบอาชีพไปพร้อม ๆ กับการแก้ไขปัญหาของชุมชน ในส่วนที่ 4 จะกล่าวถึงผลการปฏิบัติงาน ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมนำไปสู่ การประเมินผล ทาง การปฏิบัติงานร่วมกันผ่านรูปแบบ การประเมินผลในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้ทั้งด้านดี ด้านเสีย ไปพัฒนา หรือปรับปรุง ในการทำงานของแต่ละฝ่าย ซึ่งการประเมินผล เพื่อสะท้อนปัญหาทางการ ดำเนินงานของชุมชน จะมีการประชุมหมู่บ้าน เพื่อร่วมกันประเมินผล และร่วมกันพิจารณา ข้อดี ข้อเสีย โดยการนำเอาผลที่ได้ไปพัฒนา หรือปรับปรุงให้ดีขึ้นต่อไป

อีกจุดหนึ่งที่สะท้อนผลการดำเนินงานของคนในชุมชน ซึ่งหมายถึง การประเมินผล จากภายนอก โดยหน่วยงาน หรือองค์กรต่าง ๆ เช่น นักศึกษา หรือนักวิจัย เข้ามาศึกษา และทำการวิจัย ต่างก็ส่งผลการศึกษานั้นกลับไปยังชุมชน และผลการศึกษานี้สามารถเป็นตัว สะท้อนผลการปฏิบัติได้เป็นอย่างดีอีกทางหนึ่ง

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง

ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่ มีการตื่นตัว อยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านการพัฒนาปรับปรุงตนเอง และส่งเสริมจุดเด่นของตนภายใต้กระแส โลกาภิวัตน์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาของสังคมโลก เพื่อให้การดำเนินงานด้าน การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ และงานในส่วนอื่น ๆ ของชุมชนดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ทางชุมชนที่มีการร่วมกันวางแผนรับมือต่อสถานการณ์ในอนาคต ที่ไม่สามารถคาดการณ์แนวโน้มทางการเปลี่ยนแปลงได้อย่างแม่นยำ ผ่านการนำแผนพัฒนาชุมชน 4 ปีของผู้ใหญ่บ้าน และแผนพัฒนาย่อยต่าง ๆ ในการรับมือต่อสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดได้ แต่ถ้ามองขึ้นจริงชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำจะสามารถรับมือได้ต่อสถานการณ์ ที่เกิดขึ้นในอนาคต ทั้งยังมีการร่วมกันพัฒนาต่อยอดงานที่ทำจากที่ดีอยู่แล้ว คือ ชุมชนบ้านทุ่งศรี เป็นชุมชนต้นแบบระดับประเทศ ให้กลายเป็นชุมชนต้นแบบในเชิงท่องเที่ยวด้านการเรียนรู้เรื่อง เกษตรพอเพียง และการคัดแยกขยะแบบครบวงจร ที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีทุกคนมุ่งหวัง และกำลังดำเนินการขับเคลื่อนอยู่ในปัจจุบัน

แต่สิ่งที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรี มีความหวังใจ คือ การสร้างทรัพยากรบุคคลให้เข้ามา รับช่วงต่อจากรุ่นปัจจุบันที่ดำเนินการอยู่นั้น สาเหตุเกิดจาก ภัย ตั้งแต่ระดับนักศึกษาไปถึงระดับ ภัยทำงาน ต่างออกจากภูมิลำเนา เพื่อไปเรียน หรือไปทำงาน ส่งผลให้การส่งต่อแนวคิด และสิ่งที่ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีกระทำอยู่ขาดช่วง หรือศูนย์หายไป แต่อย่างไรก็ตามความหวังใจ ในส่วนนี้ก็กลับกลายเป็นพลังให้ทุกคนในชุมชน มีความพยายามอย่างสุดกำลังความสามารถของ ตนที่จะส่งผ่านงานของชุมชนให้คงอยู่ชุมชนต่อไป

ผลจากการร่วมกันดำเนินงานที่มีจุดประสงค์ และเป้าหมายร่วมกัน ทำให้ชุมชนบ้านทุ่งศรี กลายเป็นชุมชนต้นแบบในระดับประเทศ จนเป็นที่ยอมรับจากหน่วยงาน หรือองค์กรอื่น ๆ ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชนบ้านทุ่งศรี และจิตสำนึกรักษ์บ้านเกิด ทำให้ชุมชนประสบความสำเร็จในทุก ๆ ด้าน จนได้รับรางวัลจากองค์กร และหน่วยงานอื่น ๆ มากมาย เช่น รางวัล ชนะเลิศอันดับหนึ่งด้านชุมชนต้นแบบระดับประเทศ ซึ่งเป็นรางวัลพระราชทานจาก พระบาทสมเด็จพระปรมิหรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการสรุปตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนนี้จะขออภิปรายการศึกษาวิเคราะห์โดยการนำแนวคิดทฤษฎีมาอธิบายร่วมกับการ ร่วมกันผลิตในการจัดการขยะ ของชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ดังต่อไปนี้ 1) แนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ (Public Service) 2) แนวคิดการร่วมกันผลิต (Coproduct) 3) แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย (Solid Waste Management)

1.1 แนวคิดทฤษฎีการบริการสาธารณะ (Public Service)

ทฤษฎีนี้เสนอว่าการบริการสาธารณะจะต้องมีวัตถุประสงค์ เพื่อสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของคนส่วนรวมอย่างเสมอภาค และเท่าเทียม ปัญหาขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่สร้างผลกระทบต่อส่วนรวมของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรีมาโดยตลอด อันเป็นผลมา จากการดำรงชีวิตในประจำวันที่ไม่ใคร่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันสักเท่าใด ประกอบกับการขาดวินัยใน การทิ้งขยะ ซึ่งในอดีต พบว่า ชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีก็เสมือนชุมชนอื่น ๆ ทั่วไปที่หลังจากเสร็จกิจกรรมการ อุบัติเหตุ-อุบัติเหตุจะทิ้งขยะนั้นลงถังรวมกันโดยไม่ได้มีการคัดแยกผนวกกับการนำถังขยะมาตั้ง ไว้บริเวณริมรั้วหน้าบ้านซึ่งถนนในชุมชนคับแคบรถสัญจรเป็นไปโดยยากลำบาก แต่กระนั้นก็มี อุบัติเหตุรถยนต์ชนถังขยะล้มบ่อยครั้งจนเกิดกรณีวิวาทกันบ่อยครั้ง

กระทั่ง พ.ศ. 2553-2554 ผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มจิตอาสา (กลุ่มผู้ก่อการดี) ได้รวมตัวกันจัดทำบริการสาธารณะด้านการบริหารจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จ ซึ่งกลุ่มดังกล่าวได้ทำเป็นแบบอย่างจนเกิดการเข้ามามีส่วนร่วมระหว่างจิตอาสาผู้ก่อการดีกับคนในชุมชน การบริหารจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน จึงได้ถูกจัดทำเป็นนโยบายสาธารณะของชุมชน ภายใต้การแก้ไขปัญหาย่างยั่งยืน ซึ่งอาศัยการประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อขอมติในการดำเนินงาน เพื่อแก้ปัญหาจนประสบผลสำเร็จ อีกทั้งชุมชนบ้านทุ่งศรีได้ทำการยกเลิกการใช้ถังขยะในชุมชนทั้งหมด แล้วหันมาใช้ถุงดำ หรือกระสอบเก่า ๆ เพื่อทำการคัดแยกขยะออกจากกันในแต่ละประเภท เช่น ขยะสด ขยะมีพิษ ขยะสร้างรายได้ เป็นต้น

กล่าวสรุปได้ว่าชุมชนบ้านทุ่งศรีโดยการนำของผู้ใหญ่บ้าน และกลุ่มจิตอาสา (ผู้ก่อการดี) เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงสังคมในชุมชน ในการจัดทำบริการสาธารณะที่มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่วนรวมให้ได้รับประโยชน์จากผลในทางปฏิบัติด้านการรักษาความสะอาด และสิ่งแวดล้อม คือ การคัดแยกขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือน

1.2 แนวคิดการร่วมกันผลิต (Coproduct)

แนวคิดนี้เสนอว่าการร่วมกันผลิต (Coproduct) จะต้องต้องร่วมแรงร่วมใจกันในรูปแบบกลุ่ม เพื่อสร้างประโยชน์ต่อสาธารณะโดยไม่หวังผลตอบแทน ซึ่งชุมชนบ้านทุ่งศรีได้ร่วมกันผลิตบริการสาธารณะขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาขยะล้นชุมชน หรือ ขยะที่สร้างปัญหาให้กับคนในชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน ภายใต้กรอบ การร่วมกันวางแผน การร่วมกันจัดทำนวัตกรรม การร่วมกันตัดสินใจเลือก หรือสรรหาคนเข้าร่วมกลุ่ม การร่วมกันบริหารตามแผนงาน และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด การร่วมกันตรวจสอบ และประเมินผล การทำงานการร่วมกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไข หรือต่อยอดผลการดำเนินงาน ซึ่งชาวชุมชนบ้านทุ่งศรีได้ดำเนินการตามหลักการดังกล่าวได้อย่างสอดคล้อง ภายใต้การร่วมกันประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อระดมความคิด ข้อเสนอแนะ กระบวนการ และวิธีการ ที่เป็นประโยชน์ทางการดำเนินงาน

1.3 แนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอย (Solid Waste)

แนวคิดทฤษฎีนี้เสนอว่าการบริหารจัดการขยะมูลฝอยจะต้องกระทำ หรือดำเนินการอย่างเป็นระบบ ภายใต้การร่วมกันจัดทำโครงสร้างทางการบริหาร การวางแผนที่ดี และมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานหลักคิดในการบริหารจัดการขยะอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามหลักการ 3 R คือ Reduce Reuse Recycle ใช้น้อย ใช้ซ้ำ นำกลับมาใช้ใหม่ ซึ่งชุมชนบ้านทุ่ง

ศรีได้มีการคัดแยกขยะภายใต้หลักการ 3 R ผ่านการร่วมกันผลิตบริการสาธารณะ อย่างเป็นระบบ และมีกระบวนการ ดังจะเห็นได้จากการคัดแยกขยะของคนในชุมชนในแต่ละครัวเรือนที่จัดประเภท และทำการคัดแยกขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ออกจากกัน เช่น ขยะสด ขยะแห้งขยะเปียก ขยะมีพิษ เป็นต้น ขยะที่พบมากที่สุด คือ ขยะที่เกิดจากการบริโภคอาหาร ซึ่งแต่ละครัวเรือนมีขยะประเภทนี้ถึงร้อยละ 60 และ ใช้วิธีการกำจัดขยะประเภทเศษอาหาร โดยการนำไปเป็นอาหารของไส้เดือนที่นำมาเลี้ยงไว้ในแต่ละครัวเรือน ส่วนขยะประเภทอื่น ๆ จะคัดแยกโดยใส่ภาชนะถุงดำ ส่วนที่ขายได้จะเก็บรักษา เพื่อนำไปขายต่อไป ส่วนที่ขายไม่ได้ จะใส่ถุงดำปิดปากถุงอย่างมิดชิด เพื่อรอเทศบาลมาทำการเก็บขนต่อไป

นอกเหนือดังที่กล่าวมา พบว่า มีการนำขยะประเภทขวดพลาสติก กลังอนม กระป๋องเครื่องดื่ม มาสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้สอยประโยชน์ หรือสร้างรายได้ให้กับตน เช่น การนำกลองนมมาทำหมวก การนำกระป๋องเครื่องดื่มมาทำตะกร้าใส่ของใช้ ดังนั้น การดำเนินการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี ถือได้ว่าเป็นความสำเร็จตามแนวคิดทฤษฎีการจัดการขยะมูลฝอยเป็นอย่างมาก ซึ่งผลในทางปฏิบัติเมื่อเทียบพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของคนในชุมชนบ้านทุ่งศรี และที่อื่น ๆ พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรีมีการคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ ทำให้ปริมาณในการเก็บขนเพียง 2.5 กิโลกรัม/คน/สัปดาห์ ส่วนชุมชนอื่นที่ไม่ได้มีการคัดแยกขยะจะสร้างขยะวันละ 1.8-2.4 กิโลกรัม/คน/วัน ฉะนั้น ชุมชนบ้านทุ่งศรีจึงเป็นชุมชนต้นแบบที่ชุมชนอื่นหรือหน่วยงานภาครัฐให้ความสนใจเข้ามาศึกษาดูงานตลอดเวลา

2. การร่วมกันผลิตในการจัดการขยะ กรณีศึกษา: บ้านทุ่งศรี ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

การร่วมกันผลิตในการจัดการขยะของชุมชนบ้านทุ่งศรีประสบความสำเร็จทั้งในทางทฤษฎี และปฏิบัติอย่างสูง เพราะเป็นการร่วมมือกันของคนในชุมชนทุกคนที่จะร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ภายใต้การจัดทำบริการสาธารณะในด้านการจัดการขยะ ตั้งแต่การรวมกลุ่มเป็นองค์การชุมชน โดยชุมชน ของชุมชน เพื่อชุมชน ผ่านการประชุมประชาคมหมู่บ้านตั้งแต่ การร่วมกันวางแผนงาน เพื่อดำเนินการอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน ภายใต้การร่วมกันจัดทำธรรมนูญปัญหาชาวบ้าน เพื่อนำมาช่วยการคัดแยกขยะ และกำจัดขยะได้เป็นอย่างดี ทั้งการสรรหาคัดเลือกบุคลากรเข้ามาร่วมบริหารงาน มีลำดับความสำคัญของงานแต่ละส่วน เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินงาน จนนำไปสู่ การลงมือปฏิบัติ

ให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ การดำเนินงานต่าง ๆ จะมีกระบวนการร่วมกันตรวจสอบ ประเมินผล การปฏิบัติงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผ่านกระบวนการร่วมกันตกลงผลึก กระบวนการทางความคิด วิธีการ ขั้นตอนต่าง ๆ ภายใต้การประชุมประชาคมหมู่บ้านในทุก ลำดับขั้นตอนของการดำเนินงาน

ชุมชนบ้านทุ่งศรีให้ความสำคัญกับการร่วมมือกันในการดำเนินงานในทุกขั้นตอนภายใต้การ ลงมติในที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อสรุป แนวทางปฏิบัติที่เป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ดังนั้น การจัดการขยะของชุมชนจึงมีความสอดคล้องกับหลักแนวคิด และทฤษฎี การบริการ สาธารณะ การร่วมกันผลิต และการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งยังสอดคล้องกับผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องในเชิงการนำหลักการมาปรับใช้ทางการศึกษาขยายผล นำไปสู่การวิเคราะห์

แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า ชุมชนบ้านทุ่งศรีได้ร่วมกันคัดแยกขยะอย่างเป็นระบบ และสอดคล้อง กับหลักการของ Tony Bovaird & James Downe ส่วนของทำนองอื่น ๆ ในทางปฏิบัติจะเน้นที่องค์การ ภาครัฐ และองค์การส่วนท้องถิ่น แต่ชุมชนบ้านทุ่งศรีกลับปฏิบัติในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ เป็นการ รวมตัวของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนจนประสบความสำเร็จแล้วจึงมีหน่วยงาน อื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาและวิจัยโดยการนำแนวคิดการร่วมกันผลิต Coproduction ที่มีความแพร่หลาย ในทวีปยุโรป และอเมริกาได้นำเข้ามาศึกษา หรือ ได้มีการศึกษาต่อยอดแนวคิดดังกล่าวให้มีความ แพร่หลาย และเป็นที่รู้จักของวงวิชาการไทย

2. จากการวิจัย พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเปลี่ยนแปลง และพัฒนาชุมชน คนในชุมชน และปราชญ์ประจำชุมชนล้วนแล้วแต่อยู่ในวัยสูงอายุ ดังนั้น ควรที่จะ ดึงคนรุ่นใหม่พลังแห่งการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมกันผลิตบริการ สาธารณะในทุก ๆ ด้านของชุมชน โดยเฉพาะการจัดการขยะแบบเบ็ดเสร็จในครัวเรือนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คำนวน เล่าไพบูลย์กิจเจริญ. (2555). **ประสิทธิผลในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาการให้บริการสาธารณะของเทศบาลตำบลหมอนนาง อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์. ร.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. (2548). **ความรู้และการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ของผู้ประกอบการกิจการร้านอาหารในเขตประเวศ กรุงเทพมหานคร**. รายงานการวิจัย. วิทยาลัยดุสิตธานีสนับสนุนทุนวิจัย. คณะวิทยาศาสตร์ และ ศิลปะศาสตร์ วิทยาลัยดุสิตธานี.
- ธนภรณ์ พึ่งม่วง. (2555). **การประเมินปัญหาขยะและการศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมในเขตเทศบาลตำบลวงษ์ อำเภอรพทพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม, กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ ภิญโญมงคล. (พ.ย.-ธ.ค. 2007). **ศิลปะการมอบหมายงาน**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.dpu.ac.th/laic/upload/content/file/article_instructor/ta57/12_71_2550.pdf
- นันทนาฏ อุพงศ์, บุญจาวรณ วิงวอน, ชัยวัฒน์ สมศรี. (2558). **ผู้นำที่เรียนรู้ปัญหาและการสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน: กรณีศึกษาบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่**. การประชุมวิชาการระดับชาติ. มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, ภูเก็ต.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2554). **มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย/นันทวัฒน์ บรมานันท์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิญญูชน
- ปิยรัตน์ วงศ์จุมมะลี. (2551). **โครงการวิจัยการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการจัดการขยะโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านนาบอน หมู่ที่ 2 ตำบลทุ่งงาม อำเภอสระมิงคราม จังหวัดลำปาง**. รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์. สำนักงานสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น
- มนตรี นทีนาถวรกุล. (2554). **แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านต๋อน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**. การศึกษาอิสระ รพม., มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555–2559**. (หน้า 17).

อมรพันธ์ วิเศษพานิช. (2552). **การบริหารเพื่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนบ้านแสนตอ ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปร.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ลำปาง

อรุณี สันฐิตินวนิชย์. (2557). **การร่วมกันจัดบริการสาธารณะระดับท้องถิ่นของพลเมือง: กรณีศึกษาการจัดการขยะชุมชนชลประทาน จังหวัดอุบลราชธานี**. วารสารวิชาการ, ปีที่ 7 (1), 627–628.

David Boyle and Michael Harris. (2009). **THE CHALLENGE OF CO-PRODUCTION**.

How equal partnerships between professionals and the public are crucial to improving public services, 2009 (1 Plough Place London EC4A 1DE), 11.

Michael Etgar. (2009). **Ways of Engaging Consumers in Co-production [ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์]**. Technology Innovation Management Review. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://timreview.ca/article/307>

Narathip S. (7 มีนาคม 2016). **แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.sms-stou.org/archives/author/narathip_s?lang=th

Tony Bovaird & James Downe. (2005). **POLICY PAPER on “INNOVATION IN PUBLIC ENGAGEMENT AND CO-PRODUCTION OF SERVICES”**. สืบค้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.academia.edu/11682612/Innovation_in_public_engagement_and_co-production_of_services

ภาคผนวก ก

ภาคผนวก ก

รายชื่อกลุ่มตัวอย่าง 20 คน

1. นายธีรวัฒน์ ติ่วริกา อายุ 41 ปี อาชีพเกษตรทฤษฎีใหม่ครบวงจร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนผู้ใหญ่บ้าน
2. นายรักศักดิ์ พันมงคล อายุ - ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายสถิต เบ็งยะสา อายุ - ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายครอง แก้วมาเรื่อน อายุ 65 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหัวหน้าคุ้มที่ 1
5. นายศรีแก้ว กองหล้า อายุ 72 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหัวหน้าคุ้มที่ 2
6. นายอนันต์ สิงห์คา อายุ - ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหัวหน้าคุ้มที่ 3
7. นายสุพันธ์ สิงห์คา อายุ 56 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหัวหน้าคุ้มที่ 4 และหัวหน้า อบพร.
8. นายศุภร์ อินตะขัตต์ อายุ 57 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนหัวหน้าคุ้มที่ 5
9. นางอักษร ชันทอง อายุ 58 ปี อาชีพแม่บ้าน
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนกรรมการหมู่บ้าน ลูกคุ้มที่ 1
10. นางวิไล แก้วมาเรื่อน อายุ 62 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนกรรมการแม่บ้าน หมู่ที่ 3, ลูกคุ้มที่ 1.
11. นางรัตนพร อิศรี อายุ 35 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชนลูกคุ้มที่ 1
12. นางนาตยา ปะทะดวง อายุ - ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่กรรมการแม่บ้าน หมู่ที่ 3, ลูกคุ้มที่ 2
13. นายสงวน ยานะวิน อายุ 56 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบลูกคุ้มที่ 2

14. นายนคร ทิมานะ อายุ 39 ปี อาชีพรับจ้างทั่วไป
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน เลขาคณะกรรมการหมู่บ้าน, ลูกคุ้มที่ 2
15. นางวรรณ ใจภิรมย์ อายุ 53 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน สมาชิกกลุ่มผู้ก่อการดี, ลูกคุ้มที่ 3
16. นายวงศ์ ยอดเรื่อน อายุ 66 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน ลูกคุ้มที่ 3
17. นางสณิสา สิงห์คา อายุ 56 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน กรรมการแม่บ้าน หมู่ที่ 3, ลูกคุ้มที่ 4
18. นางสุภา ต๊ะมาแก้ว อายุ 56 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน กรรมการการคัดแยกขยะ, ลูกคุ้มที่ 4
19. นายสิน นวลชม อายุ 56 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่รับผิดชอบในชุมชน ลูกคุ้มที่ 5
20. นางสุดาทิพย์ ชัยดายนต์ อายุ 58 ปี อาชีพเกษตรกร
ตำแหน่งที่ในชุมชน เหนรัญญิก, กรรมการแม่บ้าน หมู่ที่ 3, ลูกคุ้มที่ 5

ชุดคำถามงานวิจัย: การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง

1. ชุมชนของท่านรวมกลุ่มในการบริหารจัดการขยะได้อย่างไร ?
2. สาเหตุของการรวมกลุ่มในชุมชนของท่านในการบริหารจัดการขยะคืออะไร ?
3. ชุมชนบ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ของท่านได้ร่วมกันวางแผนในการบริหารจัดการขยะอย่างไร ? (Co-planning)
4. ในผังโครงสร้างทางการบริหารจัดการขยะ ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือแสดงความคิดเห็นต่อการเสนอชื่อคนในชุมชนที่มีความเหมาะสมในหน้าที่ นั้น ๆ หรือไม่ ? และ ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดทำนวัตกรรมต่อการบริหารจัดการขยะหรือไม่ ? (Co-design)
5. ท่านได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ในส่วนใด ? และ หน้าที่ที่ท่านได้รับมอบหมายนั้นท่านมีความถนัด หรือไม่ ? (Co-commissioning)
6. ก่อนการทำหน้าที่ของท่าน ท่าน และ ชุมชนของท่านได้ประชุมกัน เพื่อ ลำดับความสำคัญในสิ่งที่ท่านและชุมชนของท่านจะทำก่อนหรือไม่ ? อย่างไร ? (Co-prioritizing)
7. ในอดีต (ช่วงเริ่มต้น) ชุมชนของท่านได้รับงบประมาณสนับสนุน หรือไม่ ? หากได้รับการสนับสนุนงบประมาณมาจากที่ใด ? หากไม่ได้รับการสนับสนุน ชุมชนของท่านมีวิธีการหาเงินทุนงบประมาณอย่างไร ? (Co-prioritizing)
8. ชุมชนของท่านมีวิธีการบริหารงบประมาณอย่างไร ? ท่านมีส่วนร่วมทางการบริหารงบประมาณ หรือไม่ ? อย่างไร ? (Co-budgeting)
9. การคัดเลือกสมาชิกในชุมชนของท่าน ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกสมาชิกเข้ามาทำหน้าที่ หรือไม่ ? อย่างไร ? (Co-selection of provider)
10. การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะของชุมชนท่าน ท่านมีส่วนร่วมทางการบริหารอย่างไร ? (Co-managements)
11. การดำเนินงานในการบริหารจัดการขยะของชุมชนท่าน ท่านได้ดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายอย่างไร ? (Co-delivery)
12. ในขณะที่มีข้อผิดพลาดทางการปฏิบัติ หรือ มีข้อบกพร่องเกิดขึ้นในการทำงานของชุมชนท่าน ท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบ หรือไม่ ? หากมีกระทำด้วยวิธีการใด ? (Co-monitoring)

13. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำงาน หรือไม่ ? (Co-evaluation)
14. การปฏิบัติงานของชุมชนท่านได้มีการทบทวนสิ่งต่าง ๆ ทั้งข้อดี ข้อเสีย และ ปัญหาที่เกิดขึ้น หรือไม่ ? และ ท่านมีส่วนร่วมโดยวิธีการใด ? (Co-review)
15. ชุมชนของท่านได้มีการพัฒนาปรับปรุงต่อปัญหาที่เกิดขึ้น หรือไม่ ? และ ท่านมีส่วนร่วมในรูปแบบใด ? (Co-improvement planning)
16. ชุมชนของท่านได้มีการวางแผนรับมือต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างไร ?
17. ท่านคิดว่าชุมชนของท่านกับการบริหารจัดการขยะควรมีการพัฒนาต่อยอด ให้ดีกว่าเดิม หรือไม่ ? หากมีเพราะอะไร ?
18. ปัจจุบันในชุมชนของท่านมีผู้ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนทำอยู่ หรือไม่ ?
19. ชุมชนของท่านเคยได้รับรางวัลจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือไม่ ? และ เคยมีผู้มาศึกษาดูงานของชุมชนท่าน หรือไม่ ?
20. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อชุมชนของท่านในการบริหารจัดการขยะ หรือไม่ ?

ภาคผนวก ข

ภาคผนวก ข

ประมวลภาพกิจกรรมการร่วมกันในการจัดการขยะ ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

**ศูนย์เรียนรู้
ชุมชนปลอดขยะ: Zero Waste
บ้านทุ่งศรี จังหวัดแพร่**

“ผู้ก่อการดี...ที่นี่ปลอดขยะ”

1. จากจุดเริ่มต้น...สู่ชุมชนปลอดขยะ:
2. รูปแบบการจัดการขยะชุมชนบ้านทุ่งศรี
3. ชยะ-กันครัว...สู่ปุ๋ยหมักชีวภาพ
4. บัน เปลี่ยน ปรับ ปลอด ลกร้อน ..
5. คิดก่อนซื้อ คิดก่อนทิ้ง..รักษาสิ่งแวดล้อม
6. เศษชุกก็พอเพียง...ลดใช้สารเคมี

สนับสนุนโดย

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงสาธารณสุข
เทศบาลเมืองแพร่

การคัดแยกขยะในชุมชนบ้านต่งศรี หมู่ที่ 3

การคัดแยกขยะในชุมชนบ้านต่งศรี หมู่ที่ 3

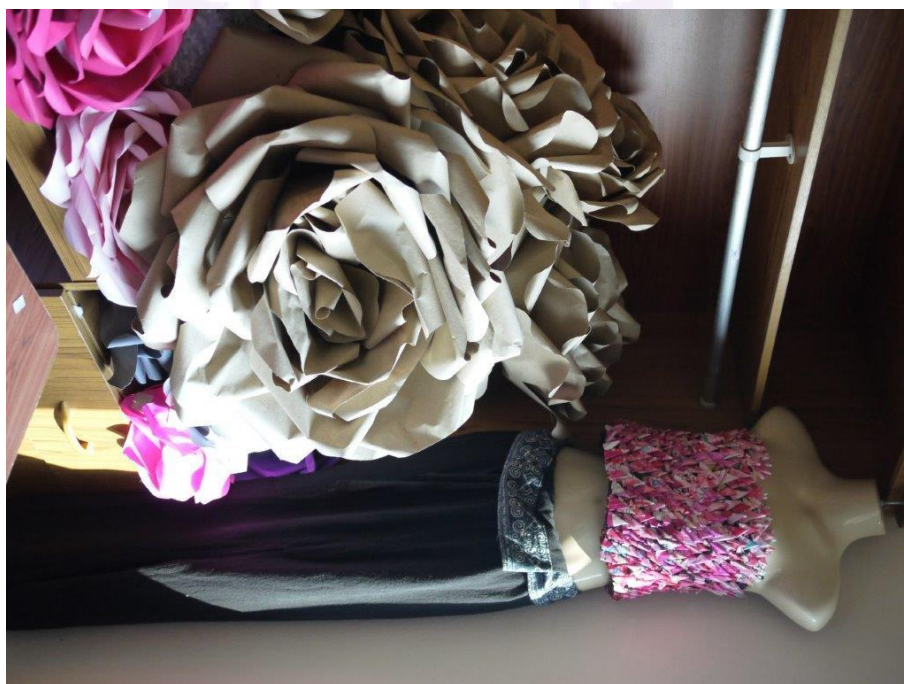
เส้นทางคมนาคมในชุมชนปลอดถังขยะ

เส้นทางคมนาคมในชุมชนปลอดถังขยะ

การนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการบริโภค-อุปโภค มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

การนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการบริโภค-อุปโภค มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

การนำเศษวัสดุเหลือใช้จากการบริโภค-อุปโภค มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

การนำเศษอาหาร (ขยะต้นทาง) และวัชพืชมาทำปุ๋ยระบบเติมอากาศ

การเพาะเลี้ยงไส้เดือนดินโดยใช้เศษอาหารเป็นอาหารไส้เดือน

การเพาะเลี้ยงไส้เดือนดินโดยใช้เศษอาหารเป็นอาหารไส้เดือน

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ผู้วิจัยลงพื้นที่สัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ณ บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ต. ทุ่งศรี อ. ร้องกวาง จ. แพร่

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ-นามสกุล อภิวัฒน์ เรืองพูล
วัน/เดือน/ปี เกิด 1 มกราคม 2534
ที่อยู่ บ้านภาคใต้ เลขที่ 15 หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านภาค
อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
สถานที่ทำงาน โรงเรียนบวรวิซชาลัย ตำบลร่องพอง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่
ตำแหน่ง ครูพิเศษ
ประสบการณ์ในการทำงาน

- พ.ศ. 2560-ปัจจุบัน ครูสอนโรงเรียนบวรวิซชาลัย ตำบลร่องพอง อำเภอเมือง
จังหวัดแพร่
- พ.ศ. 2557-2559 ครูสอน และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ โรงเรียนวังพอนวิทยา
(พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา) ในโครงการตาม
พระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราช
กุมารี ตำบลหัวเมือง อำเภอสอง จังหวัดแพร่
- พ.ศ. 2556 ครูสอนโรงเรียนร้องเหยงวิทยาคม (พระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา) ในโครงการตามพระราชดำริ
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ตำบลดอนมูล อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2555 ศศ.บ. (ศาสนศึกษา), มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม

เอกสารงานที่ได้ตีพิมพ์

ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

อภิวัฒน์ เรืองพูล (ผู้บรรยาย). (17 มิถุนายน 2560). การร่วมกันผลิตในการบริหารจัดการขยะ
กรณีศึกษา บ้านทุ่งศรี หมู่ที่ 3 ตำบลทุ่งศรี อำเภอร่องวาง จังหวัดแพร่.
ใน การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 3 (หน้า 441-451). เพาะ:
กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา

ผลงานตีพิมพ์อื่น ๆ-